

SLUŽBENI GLASNIK

BANJOLUČKE BISKUPIJE

SADRŽAJ

Biskupova božićna poruka 2023. 74

Sveta Stolica i njezina tijela

Ap. pobudnica *C'est la confiance* o sv. M. Tereziji 76
Značenje blagoslova *Fiducia supplicans* 85
Primjena deklaracije *Fiducia supplicans* 92
O čuvanju pepela nakon kremiranja 95
Dokument Sinode biskupâ cijeloj Crkvi 96
Papino pismo svećenicima Rimske biskupije 97
Papino pismo za Svjetski dan mladih 101
Papina poruka za Korizmu 104
Papina poruka za Dan bolsenika 106

Biskupska konferencija BiH i njezina tijela

Poruka za početak nove školske godine 107
Apel uz godišnjicu Daytonskog sporazuma 108
Izjava uz Međunarodni dan ljudskih prava 109
Pravilnik za zaštitu maloljetnika 112
Priopćenje s 88. zasjedanja BKBiH 116
Novi taksovník 117

Biskupski ordinarijat

Imenovanja i razrješenja 119
Poziv na svetkovinu sv. Bonaventure 120
Neodslužene mise dostaviti Ordinarijatu 120
Poziv na rekolekciju - Molitva za Sinodu 121
Poziv na molitvu, post i pokoru za mir 121
Imenovan novi banjolučki biskup 122
Molba za povrat knjiga i financijsku pomoć ... 123
Stupanje na snagu novog taksovníka 123
Odredbe o prijepisu matica i dr. 124
Osnutak Udruge bl. Ivan Merz na Filipinima .. 125
Govor imenovanog biskupa banjolučkog 126
Termini krizmi u 2024. 127

Ordinarij: Propovijedi

Uvod: Obljetnica smrti vlč. Ante Dujlovića 128
Godišnjica smrti vlč. Jurja Gospodnetića 128
Na misi za + s. Bernardu Krištić 131
Nagovor na pogrebu s. Bernarde Krištić 133
Blagan sv. Faustine Kowalske, Sasina 134
Godišnjica smrti vlč. Ivana Grgića, Ravska ... 136
Svećenička rekolekcija, 15.11.2023. 138
80. godišnjica ubojstva fra Bone Grebenarevića 141
Nedjelja Caritasa / Rođendan bl. Ivana Merza .. 144
Na Staru godinu (Silvestrovo), B. Luka 146

Ordinarij: Govori - Dopisi

Čestitka mons. Mati Zovkiću 149
Čestitka novom subotičkom biskupu Fazekasu 149
Čestitka nunciju mons. Chullikattu 150
Zahvala kardinalu Puljića za *Spomenar* 150
Sućut povodom smrti fra Kazimira Dolića ... 151
Nadb. Šarić i Katolička akcija (simpozij) 151
Čestitka novom biskupu mons. Željku Majiću .. 153

Prilozi

Obljetnice i jubileji u 2024. 154
Statistički podaci za 2023. 155

Naši pokojnici

† Fra Josip Božić (1936.-2023.) 156
† Fra Kazimir Dolić (1953.-2023.) 156

BISKUPOVA BOŽIĆNA PORUKA

Draga braćo svećenici i redovnici,

drage sestre redovnice i svi Kristovi vjernici laici u našoj biskupiji i izvan nje, ovo je trideset peti puta kako vam se – kao vaš biskup – obraćam prigodnom porukom za radosnu svetkovinu Božića –, i ujedno posljednji put!

Što vam ovaj put imam poručiti? Ponoviti i posvijestiti vam da dobro zapamtite ono, što vi svi, uglavnom, već znadete. - Sadržaj božićne svetkovine nije samo ugodno, sentimentalno sjećanje na drage nam doživljaje iz djetinjstva i prošlosti. On nije nikakva „šarena laža“, lijepo upakirana u hladni sjaj ukrasâ na božićnom drvcu niti društvenog ispraznog paradiranja i površnog veselja uz božićnu trpezu. Božić je daleko više od svega toga! On je najsudbonosniji događaj za ljudsku povijest; povijesna stvarnost, trajna sadašnjost sveudiljna sudbina čovječanstva. Božić je kraj duge povijesti beznada i početak jednog novog, izmijenjenog, preobraženog svijeta, Božje definitivno saopćenje glede sudbine ljudi i ljudskog roda (usp. Lk 2,34).

Podsjećam vas na neke od činjenica zbog kojih je to tako.

Na božićnoj „dnevnoj“ misi slušamo, između ostalog, i riječi s početka poslanice Hebrejima: „Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima, konačno, u ove dane progovori nam u Sinu“ (Hebr. 1,1-2).

Svevišnji Bog je svojim ljubljenim stvorenjima na zemlji – ljudima – govorio po svojim izabranim glasnicima – prorocima, i to „više puta i na više načina“. Bog čovjeku nikad uzalud ne govori, nego uvijek s razlogom, to jest – zbog njegove trajne brige za čovjeka. Poruke su Božje bile redovito vrlo ozbiljne i zahtjevne. Često su smetale životnoj praksi ljudi – i onih običnih i onih uglednih, na vlasti, postavljajući u pitanje takvu – za njih unesrećujuću praksu. Nudio je Bog uvijek svima bolje i sigurnije rješenje za njihov i vremeniti i vječni život.

A onda, kada je konačno „došla punina vremena“, kako nam tumači apostol Pavao u svojoj poslanici Galaćanima (Gal 4,4), Bog je poslao ljudskom rodu svoga vječnog, Jedinorođenog Sina, „da se svijet po njemu spasi“, kako nam tumači apostol sv. Ivan (Iv 3,17).

Kao Božji opunomoćenik, utjelovljeni Sin Božji donosi ljudima Božju definitivnu poruku,

koja vrijedi za sve ljude i sve narode do svršetka svijeta. Njegovo rođenje u božićnoj noći, u betlehenskoj štalici označava ujedno totalnu prekretnicu u cijeloj ljudskoj povijesti. Kako?

U događaju božićne noći otkriva se duboka tajna usrećujućeg susreta Boga i čovjeka. U novorođenom Djetetu Isusu očituje se „ljubav Božja prevelika“; točnije bespomoćnost Božje ljubavi. Bog u Isusu Kristu ulazi u povijest čovječanstva ne kao silnik, koji oružjem osvaja vlast na zemlji. Njegova je želja i nakana osvojiti iznutra srca ljudi; preobraziti ih i učiniti da iz njih ponovno zasja Božja slika, koju je grijeh čovjeka uprljao i unakazio.

Dok su Božji poslanici – proroci dozivali ljudima u pamet da Bog živi, božićni događaj dozivlje svima u pamet, da Bog ne samo živi, nego i da ljubi svoje stvorenje; da mu je stalo do spasenja i vječne sreće svakog čovjeka!

Već u betlehenskim jaslama Sin Božji, mali Božić, svojim raširenim ručicama pokazuje da je On i Alfa i Omega – i Početak i Svršetak svega što postoji. To nevino i nejakko Djetešce, koje je od anđela u božićnoj noći označeno kao „Spasitelj, Krist Gospodin“ (Lk 2,11), za sebe će, u svojoj odrasloj dobi, ustvrditi da je On neprolazna Božja Istina, sigurni Božji Put u sretnu vječnost i punina Života i to vječnog (usp. Iv 14,6); da mu je njegov nebeski Otac dao svu vlast na Nebu i na Zemlji, da sudi sve – i žive i mrtve – kako čitamo u Matejevom (usp. 28,18) i Ivanovom Evandjelju (usp. 5,22).

U božićnoj liturgiji slušamo i riječi s početka evanđelja sv. apostola Ivana, među kojima i ove: „K svojim dođe, i njegovi ga ne primiše. A onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja“ (Iv 1,11. 12a). Te riječi izriču dramatičnu istinu, da Božji utjelovljeni Sin i jedini Spasitelj čovječanstva ima u životu nas ljudi utjecaj i moć samo u onoj mjeri, koliko mu mi ljudi dozvolimo, omogućimo. Nitko od nas ljudi ne može proživjeti svoj zemaljski život, a da ga ne zanima Božji u božićnoj betlehenskoj noći spašavajući ulazak u povijest čovječanstva i u povijest života svakog čovjeka. Ili će ga čovjek primiti vjerom u svoje srce i u svoj život i tako postati Božje spašeno dijete ili će i dalje samovoljno ostati u tami besmisla, beznada, zloće i svoje vječne nesreće!

Zato se svatko od nas, u slavljenju svetkovine Božića mora svakako zapitati: stavljam li možda i ja, unatoč izvanjskom pokazivanju veselja i božićne radosti, ipak prepreke Božjoj ljubavi i njegovom spasenjskom, usređujućem djelovanju u meni i po meni u mom okruženju? Ili mu pružam mogućnost da On ozračje svoje usređujuće prisutnosti i mirotvornog djelovanja širi i učvršćuje u nama i po nama u našem životnom okruženju?

Ovo nam pitanje ujedno pomaže da jasnije uočimo kakvi smo mi, kao današnji Kristovi suradnici, u širenju i učvršćivanju njegovog kraljevstva u našoj životnoj sredini, u našoj župi, gradu, selu, biskupiji u našoj zemlji, tj. koliko u sebi imamo Kristove svetosti, milosti, istine, pravde, milosrđa i mira i koliko ih i kako spremno darujem drugima oko sebe?

Slavlje Božića ima i svoje posljedice – i s obzirom na naše bogoliko dostojanstvo i na dostojanstvo drugih ljudi, tj. na naše međusobne odnose! Mnogobrojne generacije poklonikâ učenikâ, sljedbenikâ Isusa Krista –, počevši od onih priprostih betlehemske pastira, i mudraca s Istoka pa sve do naših dana –, dopustile su da im srce zagrije „ljubav Božja prevelika“, koja „s neba siđe [ovamo] dolje radi grješnika i rodi se u štali radi čovjeka“, kako to izriče jedna od poznatih nam božićnih pjesama. Svi su oni stoga, bili sretni i za vječnost spašeni! Svi su oni u Isusa Krista stavili sve svoje povjerenje, svoj život i svoju smrt!

Draga braćo i sestre u Kristu Spasitelju, i ja sam, kao vaš sretni brat u istoj kršćanskoj vjeri, a za vas i za vaše vječno spasenje pred Bogom i Kristovom Crkvom – Kristov službenik i upravitelj otajstava Božjih (usp. 1 Kor 4,1), tijekom mnogo godina, mnogo puta i na više načina obznanjivao ovu usređujuću istinu, ovu „veliku radost za sav narod“ (Lk 2,10), koju su one božićne betlehemske svete noći anđeli navijestili tadašnjim pastirima: „Ne bojte se! Rodio vam se Spasitelj, Krist Gospodin!“ Podajte slavu Bogu! To je zapravo pravi smisao postojanja svakog stvorenja –, doživjeti moć Božje ljubavi, priznati ju i zahvalna srca ju slaviti! Samo tako ćemo biti Božji miljenici! A kao takvi prihvaćamo Božjeg Sina, koji se svojim utjelovljenjem s nama potpuno solidarizirao! Samo tako ćemo moći imati istinski mir na zemlji, koji je dar Neba, a ne plod zemlje. Poznate su vrste zemaljskog mira – od dav-

nih vremena do naših dana. One se uglavnom temelje na praksi utrivanja u smrtonosnom naoružanju, pod drevnom lozinkom: „Ako želiš mir, spremaj se za rat!“ – Tvorci takvog mira, mogu samo čeznuti za istinskim mirom kao idealom, ali ga sami nikad ne mogu doći! Božićni tj. istinski mir ne mogu ostvariti ljudi, jer on je sâm Isus Krist, mali Bog u betlehemske jaslama. Trajna je zadaća nas, koji vjerujemo u taj – utjelovljeni – Božji mir, da svijetu u kojem živimo, ne nudimo samo prazne riječi, niti samo jeftinu, materijalnu, propadljivu robu, nego da svojim vjerodostojnim, istinskim kršćanskim, miroljubivim ponašanjem odgovorimo našom ljubavlju na onu ljubav, koju prema nama ima Božji utjelovljeni Sin, rođen u betlehemske jaslama, umrli za naše spasenje na Golgotskom križu, a zatim slavno uskrsnuli!

Hvala svima vama, koji ste tijekom proteklih godina moje biskupske službe među vama – onih predratnih, ratnih i svih poratnih –, iz godine u godinu – prihvaćali ovu jedinstvenu, uvijek novu i aktualnu poruku božićnog sudbonosnog događaja! Hvala vam što ste ju nastojali u svome svakodnevnom životu provoditi u djelo, dajući slavu i hvalu Trojedinome Bogu, te moleći i radeći da mir Božji obuzme što veći broj srdaca naših sugrađana i suvremenika. Hvala vam što ste trajno bili opredijeljeni za Isusa Krista, božanskog Mirotvorca, te ste osobito u dramatičnim vremenima nametnutog nam rata bili dragocjeni, prepoznatljivi mirotvorci i čuvari ljudskih života, a kao takvi ste se trudili ostati sve do sada!

I ovog Božića vam svima, koji ga slavite spremna, otvorena i radosna srca – u duhovnom zajedništvu s brojnom braćom i sestrama, nekadašnjim župljanima naših župa i još brojnom kršćanskom braćom i sestrama diljem cijele zemaljske kugle, upućujem posljednji put ovim načinom obraćanja – svoju iskrenu božićnu čestitku, riječima drevne i drage božićne pjesme:

„Svim vam Božić nazivamo, braćo ljubljena, u stečenju vječnog zdravlja od vas željena (...) Svima nam dao da možemo Božić provesti bez duševne i tjelesne koje bolesti; a po smrti svima pak dao, kako nam je obećao, vječne radosti“ (Veseli se Majko Božja).

Blagoslovljena vam i za vječnost plodna svima bila nova Godina Spasenja 2024!

SVETA STOLICA I NJEZINA TIJELA

.....

Apostolska pobudnica svetog oca Franje

„C'EST LA CONFIANCE“

**o pouzdanju u milosrdnu ljubav Božju u povodu 150. obljetnice rođenja
svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica**

1. «C'est la confiance et rien que la confiance qui doit nous conduire à l'Amour». „Pouzdanje i ništa osim pouzdanja mora nas dovesti do *Ljubavi*“.¹ 2. Te veoma dojmrljive riječi svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica govore sve. One sažimlju genijalnost njezine duhovnosti i bile bi dovoljne da opravdaju činjenicu da je proglašena crkvenom naučiteljicom. Pouzdanje, „ništa osim pouzdanja“, jedini je put koji nas vodi do Ljubavi koja sve daruje. S pouzdanjem i povjerenjem vrela milosti prelijeva se u naše živote, Evanđelje se u nama utjelovljuje i čini nas protocima milosrđa za našu braću i sestre.

3. Pouzdanje je ono što nas svakodnevno održava i osposobit će nas da stanemo pred Gospodina u dan kada nas pozove k sebi: „U večer ovoga života pojavit ću se pred tobom praznih ruku jer ne tražim od tebe, Gospodine, da nabrajaš moja djela. Sva je naša pravednost uprljana u tvojim očima. Želim, dakle, u tom trenutku biti obučena u tvoju vlastitu Pravdu i od Tvoje ljubavi primiti tebe u svoj vječni posjed.“²

4. Sveta Terezija jedna je od najpoznatijih i najomiljenijih svetica u našem svijetu. Poput svetog Franje Asiškog, nju vole i nekršćani, kao i nevjernici. Osim toga, UNESCO ju je prepoznao kao jednu od najznačajnijih osoba suvremenog čovječanstva.³ Bilo bi dobro da dublje proučimo njezinu poruku dok obilježavamo 150. obljetnicu njezina rođenja u Alençonu (2. siječnja 1873.) i stotu obljetnicu njezine beatifikacije.⁴ Ipak, nisam odlučio izdati ovu pobudnicu ni na jedan od tih nadnevaka, ni na njezin liturgijski spomendan, tako da ova poruka može nadići sva ta slavlja i biti prihvaćena kao dio duhovne riznice Crkve. Njezino objavljivanje o liturgijskom spomenu svete Terezije Avilske način je predstavljanja svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetog Lica kao zrelog ploda reforme Karmela i duhovnosti velike španjolske svete.

5. Ovozemaljski život svete Terezije bio je kratak, svega dvadeset i četiri godine, i posve običan, najprije u njezinoj obitelji, a zatim u Kar-

melu u Lisieuxu. O neobičnom bljesku svjetla i ljubavi kojim je zračila saznalo se ubrzo nakon njezine smrti, objavljivanjem njezinih spisa i zahvaljujući bezbrojnim milostima udijeljenim vjernicima koji su zazivali njezin zagovor.

6. Crkva je brzo prepoznala njezin veliki značaj te osebujnost i posebnost njezine evanđeoske duhovnosti. Terezija je susrela papu Lava XIII. tijekom hodočašća u Rim 1887. i od njega zatražila dopuštenje da uđe u Karmel u dobi od petnaest godina. Nedugo nakon njezine smrti, sveti Pio X., osjećajući njezinu duhovnu veličinu, izjavio je da će ona postati najveća svetica modernog doba. Tereziju je 1921. proglasio časnom službenicom Božjom papa Benedikt XV., koji je, hvaleći njezine vrline, vidio da su one utjelovljene u njezinom „malom putu“ duhovnog djetinjstva.⁵ Blaženom ju je proglasio prije jednog stoljeća, a potom svetom 17. svibnja 1925. papa Pio XI., zahvaljujući Gospodinu što mu je udijelio da ona bude prva blaženica koju je uzdigao na čast oltara i prva svetica koju je proglasio svetom.⁶ Godine 1927. isti ju je Papa proglasio zaštitnicom misija.⁷ Tereziju je 1944. proglasio jednom od svetaca zaštitnica Francuske časni sluga Božji Pio XII.,⁸ koji je u više navrata razvijao temu duhovnog djetinjstva.⁹ Sveti Pavao VI. volio je podsjećati da je kršten 30. rujna 1897., na dan njezine smrti, a o stotoj obljetnici njezina rođenja napisao je Pismo o njezinoj pouci biskupu Bayeuxa i Lisieuxa.¹⁰ Dana 2. lipnja 1980., tijekom svoga prvog apostolskog putovanja u Francusku, sveti Ivan Pavao II. posjetio je njoj posvećenu baziliku, a 1997. proglasio ju je crkvenom naučiteljicom.¹¹ Također je nazvao Tereziju „znancom u *scientia amoris*“ (znanosti ljubavi).¹² Papa Benedikt XVI. osvrnuo se na temu njezine „znanosti ljubavi“ i predložio ju kao „vodiča za sve, posebno one u Božjem narodu koji vrše svoju službu teologa“.¹³ Konačno, 2015., imao sam sreću proglasiti svetima njezine roditelje, Ljudevita i Azeliju, tijekom Sinode o obitelji. Nedavno sam jedan od svojih tjednih govora na općoj audijen-

ciji posvetio svetoj Tereziji, kao dio niza kateheza o apostolskom žaru.¹⁴

1. Isus za druge

7. U imenu koje je Terezija izabrala kao redovnica Isus se ističe kao „Dijete“ koje očituje otajstvo utjelovljenja i „Sveto Lice“ onoga koji je sebe potpuno predao na križu. Ona je „Sveta Terezija od Djeteta Isusa i Svetog Lica“.

8. Ime Isusovo bilo je neprestano na njezinim usnama, kao čin ljubavi, sve do njezina posljednjeg daha. Također je napisala ove riječi u svojoj sobi: „Isus je moja jedina ljubav“. Bilo je to njezino tumačenje vrhunske izjave Novoga zavjeta: „Bog je ljubav“ (1 Iv 4, 8. 16).

Misionarska duša

9. Kao i svaki autentični susret s Kristom, ovo iskustvo vjere pozvalo ju je na misioniranje. Terezija bi mogla definirati svoje poslanje ovim riječima: „Htjela bih činiti na nebu isto što činim i sada na zemlji: ljubiti Isusa i učiniti da bude ljubljen“.¹⁵ Napisala je da je ušla u Karmel „da bi spasila duše“.¹⁶ Jednom riječju, svoje posvećenje Bogu nije promatrala odvojeno od težnje za dobrom svoje braće i sestara. Dijelila je milosrdnu Očevu ljubav prema njegovu grješnom sinu i ljubav Dobrog pastira prema izgubljenim, zalutalim i ranjenim ovcama. Zbog toga je Terezija zaštitnica misija i uzor evangelizacije.

10. Posljednje stranice njezine *Povijesti jedne duše*¹⁷ su misionarska oporuka. One izražavaju njezino prihvaćanje činjenice da se evangelizacija odvija privlačnošću¹⁸, a ne prisilom ili prozelitizmom. Vrijedno je pročitati njezine vlastite riječi u vezi s tim: „Privuci me, trčat ćemo za tobom u mirisu tvojih pomasti. O Isuse! Nije niti potrebno reći: Kad privlačiš mene, privlači i duše koje volim! Ova jednostavna izjava: „Privlači mene“ je dovoljna. Razumijem, Gospodine, da kada duša dopusti da je zanese miris tvojih pomasti, ne može trčati sama; sve duše koje ona ljubi bivaju povučene u njezinu pratnju; to se radi bez prisile i bez napora, to je prirodna posljedica njezine privučenosti Tobom. Kao što bujica, naglo se rušeći u ocean, povlači za sobom sve što naiđe na svom putu, tako, o Isuse, duša koja zaranja u bezobalni ocean tvoje ljubavi, povlači sa sobom sva blaga koja posjeduje... Gospodine, ti to znaš, ja nemam nikakva drugog blaga osim duša koje si ti htio sjediniti s mojom.“¹⁹

11. U ovom odlomku Terezija navodi riječi zaručnice zaručniku iz Pjesme nad pjesmama (1, 3 – 4), slijedeći duboko tumačenje koje nalazimo u spisima karmelskih naučitelja, svete Terezije Avilske i svetog Ivana od Križa. Zaručnik je Isus, Sin Božji, koji se u utjelovljenju sjedinio s našim čovječtvom i otkupio ga na križu. Tu je iz svoga otvorena boka rodio Crkvu, svoju ljubljenu zaručnicu, za koju je dao svoj život (usp. Ef 5, 25). Zapanjujuće je da Terezija, svjesna svoje skore smrti, nije pristupila ovom otajstvu samo kao izvoru osobne utjehe, nego u gorljivom apostolskom duhu.

Milost koja nas oslobađa od zaokupljenosti sobom

12. Nešto slično vidimo kad Terezija govori o djelovanju Duha Svetoga što smjesta poprima misijsku nijansu: „To je moja molitva. Molim Isusa da me privuče plamenu svoje ljubavi, da me tako tijesno sjedini sa sobom da živi i djeluje u meni. Osjećam da što više u mom srcu gori oganj ljubavi, to ću više govoriti: „Privuci me“, to će više i duše koje mi se približe (jadni mali komad gvožđa, beskoristan ako se povuče iz tvoje božanske peći), trčati brzo u mirisu pomasti svoga Ljubljenoga, jer duša koja gori od ljubavi ne može ostati neaktivna.“²⁰

13. U srcu Terezije milost krštenja postala je ta silovita bujica koja se ulijeva u ocean Kristove ljubavi i povlači za sobom mnoštvo braće i sestara. To se dogodilo, pogotovo nakon njezine smrti. Bila je to njezina obećana „kiša ruža“.²¹

2. Mali put pouzdanja i ljubavi

14. Jedan od najvažnijih Terezijinih uvida za dobrobit cijelog Božjeg naroda je njezin „mali put“, put pouzdanja i ljubavi, poznat i kao put duhovnog djetinjstva. Svatko može slijediti taj put, bez obzira na godine ili položaj u životu. To je put koji Otac nebeski otkriva malenima (usp. Mt 11, 25).

15. U *Povijest jedne duše*²² Terezija govori kako je otkrila taj mali put: „Mogu, dakle, unatoč svojoj malenosti, težiti prema svetosti. Nemoguće mi je odrastati, pa se moram nositi sa samom sobom ovakvom kakva jesam, sa svim svojim nesavršenostima. Ali želim potražiti način da odem u nebo malim putem, putem koji je vrlo izravan, vrlo kratak i potpuno nov put.“²³

16. Da bi taj put opisala, koristi se slikom dizala: „Dizalo koji me mora podići u nebo tvoje

su ruke, o Isuse! A za to nemam potrebe odrastati, nego moram samo ostati mala te to postajati sve više i više“.²⁴ Mala, nesposobna da bude sigurna u sebe, a ipak čvrsto sigurna u snagu ljubavi Gospodinovih ruku.

17. To je „slatki put ljubavi“²⁵ koji Isus stavlja pred malene i siromašne, pred svakoga. To je put istinske sreće. Umjesto pelagijanskog poimanja svetosti²⁶, individualističkog i elitističkog, više asketskog nego mističnog, koje prvenstveno naglašava ljudski trud, Terezija uvijek ističe primat Božjeg djela, njegova dara milosti. Kao rezultat toga mogla je reći: „Međutim, uvijek osjećam isto smjelo pouzdanje da ću postati velika svetica, jer ne računam na svoje zasluge, jer ih nemam, nego se uzdam u onoga koji je sama Krjepost i Svetost. Jedini će me Bog, zadovoljan mojim slabašnim naporima, uzdići k sebi i učiniti me sveticom, odjevajući me u svoje beskonačne zasluge“.²⁷

Onkraj svih zasluga

18. Ovakav način govora ni na koji se način ne protivi tradicionalnom katoličkom učenju o rastu milosti, naime, da smo, jednom besplatno opravdani posvećujućom milošću, preobraženi i osposobljeni surađivati svojim dobrim djelima na putu rasta u svetosti. Na taj način bivamo uzdignuti tako da postizemo istinske zasluge te možemo i dalje razvijati primljene milosti.

19. Terezija je sa svoje strane željela istaknuti primat, prvenstvo Božjeg djelovanja; ona nas potiče na potpuno pouzdanje dok razmatramo Kristovu ljubav izlivenu do kraja. U središtu njezina učenja je spoznaja da, budući da nismo u stanju biti sigurni u sebe²⁸, ne možemo biti sigurni ni u svoje zasluge. Dakle, nije moguće vjerovati vlastitim naporima ili postignućima. Katekizam je odlučio citirati riječi koje je sveta Terezija uputila Gospodinu: „Pojavit ću se pred tobom praznih ruku“,²⁹ da bi izrazio da su „svetci uvijek imali živu svijest da su njihove zasluge čista milost“³⁰. To uvjerenje rađa radošnom i nježnom zahvalnošću.

20. Stoga je najprikladniji stav, ne stavljati u sebe pouzdanje svoga srca, nego u beskrajno milosrđe Boga koji nas bezuvjetno ljubi i koji nam je sve već dao na križu Isusa Krista.³¹ Iz tog razloga, Terezija stoga nikada ne koristi izraz, dosta uobičajen u njezino doba: „Postat ću svetica.“

21. Unatoč tome, njezino bezgranično pouz-

danje potiče sve koji se osjećaju slabima, ograničenima i grješnima da se uzdignu i preobraze da bi dosegli sve veće visine. „Kad bi sve slabe i nesavršene duše osjećale ono što osjeća najmanja duša, to jest duša tvoje male Terezije, nitko ne bi očajavao da dosegne vrhunac brda ljubavi. Isus od nas ne traži velika djela, nego jednostavno predanje i zahvalnost.“³²

22. To Terezijino inzistiranje na Božjoj inicijativi navodi je da, kada govori o Euharistiji, na prvo mjesto ne stavlja svoju želju da primi Isusa u svetoj pričesti, nego Isusovu želju da se sjedini s nama i da se nastani u našim srcima.³³ U svom *Činu predanja milosrdnoj ljubavi*, trpeći i žaleći zbog svoje nemogućnosti da se svakodnevno pričešćuje, govori Isusu: „Ostani u meni kao u svetohraništu“³⁴. Njezin pogled nije ostao usmjeren prema sebi i svojim potrebama, nego na Krista koji ljubi, traži, želi i prebiva u njoj.

Svakodnevno predanje

23. Pouzdanje oko kojega se Terezija trudi ne treba shvatiti u odnosu na vlastito posvećenje i otkupljenje. Ono ima cjelovito značenje koje obuhvaća totalitet konkretnog postojanja i nalazi primjenu u našem svakodnevnom življenju, u kojem nas često napadaju strahovi, želja za ljudskom sigurnošću, potreba da sve imamo pod kontrolom. Ovdje vidimo važnost njezina poziva na sveto „predanje“.

24. Potpuno pouzdanje koje postaje predanje u ljubavi oslobađa nas opsesivnih kalkulacija, stalne brige za budućnost i strahova koji nam oduzimaju mir. U svojim posljednjim danima Terezija je inzistirala na ovomu: „Mi koji hodi- mo na putu ljubavi ne bismo trebali razmišljati o patnji koja se može dogoditi u budućnosti; to je nedostatak pouzdanja.“³⁵ Ako smo u rukama Oca koji nas bezgranično ljubi, a to ostaje istina pod svim okolnostima, moći ćemo ići naprijed ma što se dogodilo, a njegov će se plan ljubavi i punine u našim životima ostvariti na ovaj ili onaj način.

Gorući oganj u noći

25. Terezija je najsnažnije i najsigurnije iskusila vjeru usred tamne noći, a osobito usred tame Kalvarije. Njezino je svjedočanstvo kulminiralo u posljednjim mjesecima njezina života, u velikoj „kušnji protiv vjere“³⁶ koja je počela na Uskrs 1896. U svom izvještaju³⁷ ona izravno povezuje to razdoblje kušnje s bolnom

stvarnošću ateizma njezina doba. Posljednje godine devetnaestog stoljeća bile su „zlatno doba“ modernog ateizma kao filozofskog i ideološkog sustava. Kada je napisala da je Isus dopustio da u njezinu dušu „unide i napadne je najgušći mrak“³⁸, evocirala je tamu ateizma i odbacivanje kršćanske vjere. U jedinstvu s Isusom, koji je spremno na sebe uzeo svu tamu grijeha svijeta kad je pristao piti iz čaše Muke, Terezija je počela shvaćati u toj mrkloj noći svu prazninu očaja i ništavila³⁹.

26. Ali tama nije kadra pobijediti svjetlo: Tereziju je osvojio Onaj koji je došao kao Svjetlo na svijet (usp. Iv 12, 46).⁴⁰ Njezin izvještaj otkriva junačku narav njezine vjere, njezin trijumf u duhovnoj borbi s najmoćnijim iskušenjima. Osjećala se sestrom svim ateistima, sjedila s njima za stolom, poput Isusa koji je sjedio s grješnicima (usp. Mt 9, 10 – 13). Zagovarala je za njih, neprestano obnavljajući vlastiti čin vjere, u stalnom zajedništvu s Gospodinom punim ljubavi: „Trčim prema svom Isusu. Kažem mu da sam spremna proliti svoju krv do posljednje kapi da bih ispovjerala vjeru u postojanje neba. Kažem mu i da sam sretna što još ne uživam u tom lijepom nebu na ovoj zemlji da bi ga on zauvijek otvorio jednim nevjernicima“.⁴¹

27. Zajedno s vjerom Terezija je iskusila duboko i bezgranično pouzdanje u beskrajno Božje milosrđe: „pouzdanje koje nas mora dovesti do Ljubavi“⁴². I u svojoj tami doživjela je potpuno pouzdanje djeteta koje utočište, bez straha, nalazi u zagrljaju oca i majke. Za Tereziju se jedini Bog očituje iznad svega u svom milosrđu koje je ključ za razumijevanje svega što se o njemu može izreći: „Meni je udijelio svoje beskrajno milosrđe i po njemu promatram i štujem druga božanska savršenstva! Čini se da su sva ta savršenstva obasjana ljubavlju, čak mi se i njegova Pravda (a možda i više nego druge) čini odjevena u ljubav.“⁴³ To je jedan od najuzvišenijih Terezijinih uvida, jedan od njezinih velikih doprinosa cijelom Božjem narodu. Na izvanredan je način uronila u dubine božanskog milosrđa i iz njih crpila svjetlo svoje bezgranične nade.

Najčvršća nada

28. Prije ulaska u Karmel Terezija je osjetila izuzetnu duhovnu bliskost s jednim od najnesretnijih ljudi, zločincem Henrijem Pranzinijem, osuđenim na smrt zbog trostrukog ubojstva za koje se nije pokajao.⁴⁴ Prikazujući mise

za njega i moleći s potpunim pouzdanjem u to da će se spasiti, bila je uvjerena da ga sve više približava krvi Isusovoj i rekla je Bogu da je sigurna da će mu u posljednji čas oprostiti „čak i ako je otišao u smrt bez ikakvih znakova (po)kajanja“. Kao razlog svoje sigurnosti navela je: „Bila sam apsolutno uvjerena u Isusovo milosrđe“.⁴⁵ Kako je velik bio njezin osjećaj kada je saznala da se Pranzini, nakon što se popeo na stratište, „iznenada, zahvaćen nekim nadahnućem, okrenuo, dohvatio raspelo koje mu je svećenik pružio i tri puta poljubio svete rane!“⁴⁴ To snažno iskustvo nade protiv svake nade pokazalo se za nju temeljnim: „Nakon ove jedinstvene milosti moja želja za spašavanjem duša raste svakim danom“.⁴⁷

29. Terezija je bila svjesna tragične stvarnosti grijeha, ali je ostala neprestano uronjena u Kristovo otajstvo, uvjerena da „gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost“ (Rim 5, 20). Grijeh svijeta je zbilja velik, ali nije beskonačan, dok je milosrdna ljubav Otkupiteljeva doista beskonačna. Terezija svjedoči o konačnoj Isusovoj pobjedi, njegovom mukom, smrću i uskrsnućem, nad svim silama zla. Ispunjena pouzdanjem usudila se izgovoriti: „Isuse, dopusti mi da spasim mnoge duše; neka danas nijedna duša ne bude izgubljena... Isuse, oprosti mi ako kažem nešto što ne bih trebala reći. Samo te želim razveseliti i utješiti“.⁴⁸ To nas sad navodi da razmotrimo još jedan vidik daška svježeg zraka što je poruka svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetog Lica.

3. Bit ću ljubav

30. Kao „veća“ od vjere i nade, ljubav nikada neće nestati (usp. 1 Kor 13, 8 – 13). Ona je najveći dar Duha Svetoga i „majka i korijen svih krjeposti“⁴⁹.

Milosrđe kao osobni stav ljubavi

31. *Povijest jedne duše* svjedočanstvo je milosrđa u kojem nam Terezija nudi komentar nove Isusove zapovijedi: „da ljubite jedni druge kao što sam ja vas ljubio“ (Iv 15, 12).⁵⁰ Isus žeda za tim odgovorom na svoju ljubav. Doista, on se „nije bojao moliti za malo vode od Samarijanke. Bio je žedan. Ali kada je rekao: ‚Daj mi piti‘, Stvoritelj svemira je tražio ljubav svoga bijednog stvorenja. Bio je žedan ljubavi“.⁵¹ Terezija je željela odgovoriti na Isusovu ljubav, ponuditi mu ljubav za ljubav.⁵²

32. Simbolika bračne ljubavi naglašava uza-

jamno darivanje zaručnika i zaručnice. Tako, nadahnuta Pjesmom nad pjesmama (2, 16), Terezija piše: „Mislim da je Srce moga Zaručnika samo moje, kao što je i moje samo njegovo, i tada mu govorim u toj dragocjenoj samoći od srca k srcu, dok ga jednoga dana ne budem smjela promatrati licem u lice“. ⁵³ Iako nas Gospodin ljubi sve zajedno kao narod, ljubav se istodobno ozbiljuje na nadasve osoban način: „od srca srcu“.

33. Terezija je imala posvemašnju sigurnost da ju Isus ljubi i da ju je osobno poznao u vrijeme svoje muke: „Ljubio me i predao samoga sebe za mene“ (Gal 2, 20). Dok je promatrala Isusa u njegovoj agoniji, rekla mu je: „Vidio si me“. ⁵⁴ Na isti je način rekla Djetetu Isusu u naručju njegove Majke: „Svojom ručicom koja je milovala Mariju ti si držao svijet i davao mu život, i mislio si na mene“. ⁵⁵ Tako je i ona na početku *Povijesti jedne duše* razmišljala o Isusovoj ljubavi prema cijelom čovječanstvu i prema svakom pojedincu, kao da su on ili ona jedini na svijetu. ⁵⁶

34. Čin ljubavi – ponavljajući riječi „Isuse, ljubim te“ – koji je Tereziji postao naravan kao i disanje, ključ je njezina razumijevanja Evanđelja. Tom je ljubavlju uronila u sva otajstva Kristova života, učinivši se njegovom suvremenicom, smještajući se u Evanđelje zajedno s Marijom i Josipom, Marijom Magdalenom i apostolima. Zajedno s njima prodrila je do dubine ljubavi Srca Isusova. Uzmimo jedan primjer: „Kad vidim Magdalenu kako korača pred brojnim gostima, perući svojim suzama noge svog obožavanog Učitelja kojega dodiruje prvi put, osjećam da je njezino srce shvatilo bezdane ljubavi i milosrđa Srca Isusova; pa, iako je grješnica, to Srce ljubavi nije bilo spremno samo da joj oprosti, nego i da ju obaspe blagoslovima božanske intimnosti, da ju uzdigne do najviših vrhunaca kontemplacije“. ⁵⁷

Najveća ljubav u vrhunskoj jednostavnosti

35. Na kraju *Povijesti jedne duše* Terezija nas obdaruje svojom *Posvetom kao žrtva paljenica milosrdnoj ljubavi Božjoj*. ⁵⁸ Nakon što se potpuno prepustila djelovanju Duha Svetoga, primila je, tiho i neupadno, obilno izlivanje žive vode: „rijeke, ili bolje rečeno, oceane milosti koji su preplavili moju dušu“. ⁵⁹ To je tajanstveni mistični život koji se, i bez izvanrednih fenomena, nudi svim vjernicima kao svakodnevno iskustvo ljubavi.

36. Terezija je prakticirala milosrđe u malenostima, u najjednostavnijim stvarima svakodnevnog života, i to u društvu Djevice Marije, od koje je naučila da „ljubiti znači dati sve. To je dati svu sebe“. ⁶⁰ Dok su propovjednici u to doba često trijumfalistički veličali Marijinu veličinu na način koji je nama stran, Terezija je pokazala, počevši od Evanđelja, da je Marija najveća u kraljevstvu nebeskom, jer je najmanja i zadnja (usp. Mt 18,4), najbliža Isusu u njegovom poniženju. Vidjela je da su apokrifni izvještaji doduše puni dojmljivih i čudesnih događaja, dok nam Evanđelja pokazuju ponizan i siromašan život koji se živi u jednostavnosti vjere. Sam je Isus htio da Marija bude primjer duše koja ga traži jednostavnom, čistom vjerom. ⁶¹ Marija je bila prva koja je živjela „mali put“ u čistoj vjeri i poniznosti. Shodno tomu, Therese nije oklijevala napisati:

„Majko, milosti puna, znam u Nazaretu Ti si živjela u siromaštvu, i da ništa nisi za sebe tražila.

Nikakvi zanosi, čudesa ili ekstaze Nisu uljepšavali tvoj život, o Kraljice izabranih!

Broj malenih na zemlji uistinu je golem.

Smiju oni bez drhtanja podići svoje oči prema tebi.

Jer se tebi svidjelo, neusporediva Majko, Ići običnim putem kako bi ih vodila u Nebo.“ ⁶²

37. Terezija nam govori o stanovitim trenucima milosti koje je doživjela usred jednostavnosti svakodnevnog života, poput iznenadnog uvida koji je imala dok je pratila bolesnu i pomalo razdražljivu sestru. Ipak, ta iskustva intenzivnijeg milosrđa dolazila su na najobičnije načine. „Jedne zimske noći obavljala sam svoju malu dužnost kao i obično; bilo je hladno, bila je noć. Odjednom sam u daljini začula skladan zvuk nekog glazbala. Zatim sam zamislila dobro osvijetljenu dnevnu sobu, sjajno pozlaćenu, ispunjenu elegantno odjevenim mladim damama koje su razgovarale i jedna drugoj davale razne komplimente te druge svjetovne primjedbe. Tada mi je pogled pao na jadnog invalida kojemu sam pomagala. Umjesto prekrasnih zvukova glazbe čula sam samo njezine povremene žalopojke, a umjesto bogate pozlate vidjela sam samo cigle našega strogog samostana, jedva vidljive na svjetlucavu svjetlu. Ne mogu riječima izraziti što se dogodilo u mojoj duši; ono što znam je da ju je Gospodin obasjao

zrakama istine koje su do te mjere preplavile tamni sjaj zemaljskih slavlja da jednostavno nisam mogla pojmiti svoju sreću... Ah! Ne bih zamijenila deset minuta utrošenih u obavljanje svoje skromne službe ljubavi prema bližnjemu za užitak tisuća godina svjetovnih slavlja.“⁶³

U srcu Crkve

38. Terezija je od svete Terezije Avilske naslijedila veliku ljubav prema Crkvi i mogla je prodrijeti u dubinu ovoga otajstva. Vidimo to u njezinu otkriću „srca Crkve“. U podužoj molitvi Isusu,⁶⁴ napisanoj 8. rujna 1896., na šestu obljetnicu njezinih redovničkih zavjeta, svetica je povjerila Gospodinu da se osjeća vođena golemom željom, žarom za Evanđeljem, koji jedan jedini poziv ne može do kraja zadovoljiti. I tako, tražeći svoje „mjesto“ u Crkvi, okrenula se 12. i 13. poglavlju Prve poslanice svetoga Pavla Korinćanima.

39. U 12. poglavlju, Apostol koristi metaforu tijela i njegovih udova da bi objasnio da Crkva obuhvaća veliki izbor hijerarhijski uređenih karizmi. Ipak, ovaj opis nije bio dovoljan za Tereziju. Nastavila je svoju potragu i pročitala „Hvalospjev ljubavi“ u 13. poglavlju. U njemu je naišla na pravi odgovor na svoje pitanje i napisala ovu nezaboravnu stranicu: „S obzirom na mistično tijelo Crkve, nisam se prepoznala ni u jednom od udova koje je opisao sveti Pavao, točnije, željela sam sebe vidjeti u svima njima. Ljubav mi je dala ključ moga poziva. Shvatila sam da ako Crkva ima tijelo sastavljeno od različitih udova, onaj najpotrebniji i najplemenitiji od svih ne može joj nedostajati, pa sam shvatila da Crkva ima Srce i da to Srce gori od ljubavi. Shvatila sam da je samo ljubav ono što čini udove Crkve da djeluju, da, ako se Ljubav bilo kada utrne, apostoli neće propovijedati Evanđelje, a mučenici neće prolijevati svoju krv. Shvatila sam da ljubav obuhvaća sve pozive, da je ljubav sve, da obuhvaća sva vremena i mjesta... jednom riječju: da je vječna! Tada, u preobilju svoje lude radosti, zavapih: O Isuse, ljubavi moja... moj poziv, napokon sam ga našla... moj poziv je ljubav! Da, pronašla sam svoje mjesto u Crkvi, a ti si mi, Bože moj, dao to mjesto; u srcu Crkve, moje Majke, bit ću Ljubav. Tako ću biti sve i tako će se moj san ostvariti.“⁶⁵

40. Nije riječ o srcu neke slavodobitne Crkve, nego Crkve pune ljubavi, ponizne i milosrdne. Terezija se nikada nije postavljala iznad drugih, nego je zauzimala najniže mjesto, zajed-

no sa Sinom Božjim, koji je za nas postao rob i ponizio se, postavši poslušan, sve do smrti na križu (usp. Fil 2,7–8).

41. Ovo otkriće srca Crkve veliki je izvor svjetla i za nas danas. Štiti nas od sablazni zbog ograničenja i slabosti crkvenih institucija, sa sjenama i grijesima Crkve, te nam omogućuje da uđemo u „srce Crkve koje gori ljubavlju“, koja je na Pedeseticu planula zahvaljujući daru Duha Svetoga... To je ono srce čija se vatra ponovno pali svakim našim djelom ljubavi i milosrđa. „Bit ću ljubav!“ To je bila radikalna opcija Terezije, njezina definitivna sinteza i njezin najdublji duhovni identitet.

Kiša ruža

42. Nakon stoljeća u kojima su bezbrojni svetcici s velikim žarom i rječitošću izražavali svoju želju da „idu u raj“, sveta Terezija je mogla priznati krajnje iskreno: „U to sam vrijeme imala velike unutarnje kušnje svake vrste, čak do točke da se pitam, postoji li doista raj“.⁶⁶ Jednom drugom zgodom je rekla: „Kad pjevam o sreći neba i o vječnom posjedu Boga, ne osjećam u tomu nikakvu radost, jer jednostavno pjevam o onomu u što želim vjerovati.“⁶⁷ Što se dogodilo? Da je, naime, više slušala Boži zov, biti u srcu Crkve ljubav, nego sanjati o svojoj vlastitoj sreći.

43. Preobrazba koja se odvijala u njoj omogućila joj je prijeći sa žarke želje za nebom na stalnu, goruću želju za dobrom svih, što je kulminiralo u njezinu snu o nastavku svoje misije ljubavi prema Isusu u nebu te da ga učini ljubljenim na zemlji. Kako je napisala u jednom od svojih posljednjih pisama: „Stvarno računam da neću ostati neaktivna na nebu. Želja mi je i dalje raditi za Crkvu i za duše“.⁶⁸ I upravo je tih dana još izravnije kazala: „Moje nebo bit će na zemlji do kraja svijeta. Da, želim provesti svoje nebo čineći dobro na zemlji“.⁶⁹

44. Tim je riječima Terezija izrazila svoj najsigurniji odgovor na jedinstveni dar koji joj je Gospodin udijelio, izvanredno svjetlo koje je Bog bacao na nju. Na taj je način došla do svoje konačne osobne sinteze Evanđelja, one koja je započela s potpunim pouzdanjem i dovršila potpunim predanjem za dobrobit drugih. Nije imala nikakve dvojbe glede plodotvornosti svoga predanja: „Mislim na sve dobro koje bih htjela (u)činiti nakon svoje smrti“.⁷⁰ „Bog mi ne bi dao želju da činim dobro na zemlji nakon

moje smrti, da ju nije htio i ostvariti.“⁷¹ „Bit će to kao kiša ruža“.⁷²

45. Njezin se krug zatvara. *C'est la confiance*. Pouzdanje je ono koje nas dovodi do ljubavi i tako nas oslobađa od straha. Pouzdanje nam pomaže da prestanemo gledati na sebe i omogućuje nam da u Božje ruke stavimo sve ono što on jedini može dovršiti. Čineći to dobivamo nemjerljiv izvor ljubavi i energije za traženje dobra svojoj braći i sestrama. I tako, usred patnje svojih posljednjih dana, Terezija je (s)mogla reći: „Računam samo na ljubav“.⁷³ Na kraju se samo ljubav računa i isplati. Pouzdanje čini da ruže cvjetaju i izlijeva ih kao izljev preobilja Božje ljubavi. Molimo, dakle, za takvo pouzdanje kao besplatan i dragocjen dar milosti da bi se putovi Evandjelja otvorili u našim životima.

4. U srcu Evandjelja

46. U *Evangelii Gaudium* poticao sam na povratak k svježini izvora da bih istaknuo ono bitno i prijeko potrebno. Sada smatram prikladnim ponoviti taj poziv i ponovno ga predložiti.

Učiteljica sinteze

47. Ova pobudnica o svetoj Tereziji dopušta mi primijetiti da se u misionarskoj Crkvi „poruka mora usredotočiti na bitno, na ono što je najljepše, najveličanstvenije, najprivlačnije i ujedno najpotrebnije. Poruka je pojednostavljena, a ne gubi ništa od svoje dubine i istine, te time postaje još snažnija i uvjerljivija.“⁷⁴ Svjetlosna srž te poruke je „ljepota spasonosne Božje ljubavi koja se očitovala u Isusu Kristu koji je umro i uskrsnuo od mrtvih“.⁷⁵

48. Nije sve jednako sržno i središnje, jer među istinama Crkve postoji red ili hijerarhija, a to „vrijedi jednako za dogme vjere kao i za cjelokupni korpus crkvenoga nauka, uključujući i njezin moralni nauk“.⁷⁶ Središte kršćanskog morala je ljubav, kao naš odgovor na bezuvjetnu ljubav Trojstva. Stoga su „djela ljubavi usmjerena prema bližnjemu najsavršenije očitovanje unutarnje milosti Duha“⁷⁷. Na kraju se samo ljubav računa.

49. Poseban doprinos koji nam Terezija nudi kao svetica i crkvena naučiteljica nije analitički, poput, primjerice, svetoga Tome Akvinskog. Njezin je doprinos više sintetički, jer njezin se genij sastoji u tomu da nas vodi do onoga što je sržno, bitno i prijeko potrebno. Svojim riječima i osobnim iskustvom pokazuje da, iako je isti-

na da sva crkvena učenja i pravila imaju svoju važnost, svoju vrijednost, svoju jasnoću, neka su žurnija i temeljnija za kršćanski život. K njima je Terezija usmjerila svoje oči i svoje srce.

50. Kao teolozi, moralisti i duhovni pisci, kao pastiri i kao vjernici, gdje god se nalazili, trebamo stalno prihvaćati ovaj Terezijin uvid i iz njega izvlačiti teoretske i praktične posljedice, doktrinarne i pastoralne, osobne i zajedničke. Za to su nam potrebne odvažnost i unutarnja sloboda.

51. Ponekad se znaju naći jedino svetičini citati koji su drugorazredni u odnosu na njezinu poruku, ili se bave stvarima koje su joj zajedničke s bilo kojim drugim svetcem, kao što su molitva, žrtva, euharistijska pobožnost i brojna druga divna svjedočanstva. Ipak, na taj bismo se način mogli lišiti onoga što je najsPECIFIČNIJE u njezinu daru Crkvi. Zaboravljamo da je „svaki svetac poslanje koje je Otac planirao da zrcali i utjelovljuje, u određenom trenutku povijesti, posve određeni vidik Evandjelja“.⁷⁸ Doista, „da bismo prepoznali riječ koju nam Gospodin želi izgovoriti preko jednoga od svojih svetaca, ne trebamo se baviti detaljima... Ono što trebamo promišljati jest sveukupnost njihova života, njihov cjeloviti put rasta u svetosti, zrcaljenje Isusa Krista koji se pojavljuje kada shvatimo njihovo cjelovito značenje kao osobe.“⁷⁹ Ovo je tim više istinito u slučaju svete Terezije, jer je riječ o „naučiteljici sinteze“.

52. Od neba do zemlje ostaje i traje pravodobno svjedočanstvo svete Terezije od Djeteta Isusa i Svetog Lica u svoj velebnosti njezinoga malog puta.

U vremenu koje nas potiče da se usredotočimo na sebe i svoje vlastite interese, Terezija nam pokazuje ljepotu toga da svoj život učinimo darom.

U trenutku u kojem se veličaju najpovršnije potrebe i želje, ona svjedoči o radikalizmu Evandjelja.

U vremenu individualizma ona nas sili da otkrijemo vrijednost ljubavi koja postaje zagovor.

U trenutku kada su ljudska bića opsjednuta veličinom i novim oblicima moći, ona nam ukazuje na mali put.

U vremenu koje odbacuje toliku našu braću i sestre, ona nas uči ljepoti skrbi i odgovornosti jednih za druge.

U trenutku velike kompleksnosti, složenosti,

ona nam može pomoći da ponovno otkrijemo značenje jednostavnosti, apsolutni primat ljubavi, povjerenja i predanja, te tako odmaknemo legalistički ili moralistički način razmišljanja koji bi punio kršćanski život pravilima i propisima te tako učinio hladnom radost Evanđelja.

U vremenu ravnodušnosti i zaokupljenošću sobom, Terezija nas nadahnjuje da budemo misionarski učenici, očarani privlačnošću Isusa i Evanđelja.

53. Stoljeće i pol nakon rođenja Terezija je življa nego ikada u hodočasničkoj Crkvi, u srcu Božjeg naroda. Ona nas prati na našem hodočasničkom putu, čineći dobro na zemlji, kako je to silno željela. Najljepši znakovi njezine duhovne vitalnosti su bezbrojne „ruže“ koje Terezija nastavlja prosipati: milosti koje nam Bog daje po njezinom zagovoru punom ljubavi, da bi nam bile od pomoći na našem životnom putu.

Draga sveta Terezijo,
Crkva treba zračiti sjajem,
mirisom i radošću Evanđelja.
Pošalji nam svoje ruže!
Pomozi nam da budemo poput tebe,
uvijek uvjereni u neizmjernu Božju ljubav
prema nama,
tako da možemo slijediti svakoga dana
tvoj „mali put“ svetosti.
Amen.

Dano u Rimu, Sveti Ivan Lateranski, 15. listopada, na spomendan svete Terezije Avilske, godine 2023., jedanaeste moga pontifikata.

Franjo

Izvorni tekst: španjolski

*Preveo i priredio dr. fra Tomislav Pervan, OFM
Međugorje, 16. listopada 2023.
Spomen svete Margarete Marije Alacoque*

- 1 SVETA TEREZIJA OD DJETETA ISUSA I SVE-TOGA LICA, Pismo 197 sestri Mariji od Presvetog Srca (17. rujna 1896.): Pisma II, str. 1000. Engleski citati svetičinih spisa preuzeti su iz prijevoda njezinih djela koje je objavio Institut karmelićanskih studija (ICS), Washington, D.C.: Povijest jedne duše (1996.); Pisma I: 1877. – 1890. (1996); Pisma II: 1890. – 1897. (1988.); Molitve (1997.); Poezija (1996.); Njezini posljednji razgovori (1977).
- 2 Molitva 6, Čin predanja Milosrdnoj Ljubavi (9. lipnja 1895.): Molitve, str. 54.; Povijest jedne duše, str. 276. – 277.
- 3 Za dvogodišnje razdoblje 2022. – 2023., UNESCO je priznao svetu Tereziju kao osobu koju treba slaviti o

150. obljetnici njezina rođenja.

- 4 29. travnja 1923.
- 5 Usp. *Decretum super Virtutibus* (14. kolovoza 1921.): AAS 13 (1921.), 449. – 452.
- 6 Homilija za kanonizaciju (17. svibnja 1925.): AAS 17 (1925.), 211.
- 7 Usp. *Acta Apostolicae Sedis* (AAS) 20 (1928.), 147. – 148.
- 8 Usp. AAS 36 (1944.), 329. – 330.
- 9 Usp. PIO XII., Pismo mons. François-Marie Picau-du, biskupu Bayeuxa i Lisieuxa (7. kolovoza 1947.); Radijska poruka za posvetu bazilike u Lisieuxu (11. srpnja 1954.): AAS 46 (1954.), 404 – 407.
- 10 Usp. Pismo mons. Jean-Marie-Clémentu Badréu, biskupu Bayeuxa i Lisieuxa, u povodu stote obljetnice rođenja svete Terezije od Djeteta Isusa (2. siječnja 1973.): AAS 65 (1973.), 12. – 15.
- 11 Usp. AAS 90 (1998), 409. – 413., 930. – 944.
- 12 Apostolsko pismo *Novo Millennio Ineunte* (6. siječnja 2001.), 42; AAS 93 (2001.), 296.
- 13 Kateheza (6. travnja 2011.), *L'Osservatore Romano* (7. travnja 2011.), 8.
- 14 Kateheza (7. lipnja 2023.): *L'Osservatore Romano* (7. lipnja 2023.), 2. – 3.
- 15 Pismo 220 l'Abbéu Belliereu (24. veljače 1897.), Pisma II, str. 1060.
- 16 Ms A, 69v: Povijest jedne duše, str. 149.
- 17 Usp. Ms C, 33v-37r: Povijest jedne duše, str. 253. – 259.
- 18 Usp. Apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium* (24. studenog 2013.), 14, 264: AAS 105 (2013), 1025. – 1026.
- 19 Ms C, 34r: Povijest jedne duše, str. 254.
- 20 *Ibid.*, 36r.: Povijest jedne duše, str. 257.
- 21 Posljednji razgovori, Žuta bilježnica (9. lipnja 1897., 3), str. 62.
- 22 Usp. Ms C, 2v-3r: Povijest jedne duše, str. 207-208.
- 23 Isto, 2v: str. 207.
- 24 Isto, 3r: str. 208.
- 25 Usp. Ms A, 84v: str. 181.
- 26 Usp. Apostolska pobudnica *Gaudete et Exsultate* (19. ožujka 2018.), 47. – 62.: AAS 110 (2018), 1124. – 1129.
- 27 Ms A, 32r: Povijest jedne duše, str. 72.
- 28 Tridentski koncil je pojasnio: „Tako se svatko, ako gleda na sama sebe i svoju vlastitu slabost i nedostatnost, može bojati i plašiti za svoju vlastitu milost“ (Dekret o opravdanju, IX: DH 1534). To ponavlja i Katekizam Katoličke Crkve kada uči da je nemoguće doći do bilo kakve sigurnosti promatrajući sebe ili svoje vlastite postupke (usp. br. 2005). Sigurnost povjerenja ne nalazimo u samima sebi. Vlastiti ego ne pruža nikakvu osnovu za takvu sigurnost koja se ne temelji na introspekciji. Na neki način, sveti Pavao je to izrazio: „Ni ja sam

- sebe ne sudim. Doista, ničega sebi nisam svjestan, no time nisam opravdan: moj je sudac Gospodin“ (1 Kor 4, 3 – 4). Sveti Toma Akvinski protumačio je to na sljedeći način: Budući da milost „ne liječi čovjeka u potpunosti“ (*Summa Theologiae*, I-II, q. 109, art. 9, ad 1), „određena tama neznanja ostaje također u umu.“ (ibid., I-II, q. 109, art. 9, co).
- 29 Molitva 6 (9. lipnja 1895.): Molitve, str. 54.
- 30 Katekizam Katoličke Crkve, br. 2011.
- 31 To je također jasno rekao Tridentski koncil: „Nijedan bogobojazni čovjek ne smije sumnjati u Božje milosrđe“ (Dekret o opravdanju, IX: DS 1534); „Svi neka svoju najveću nadu polažu u Božju pomoć“ (ibid., XIII: DS 1541).
- 32 Ms B, 1v: Povijest jedne duše.
- 33 Usp. Ms A, 48v: Povijest jedne duše, str. 104.–105.; Pismo 92 Marie Guérin (30. svibnja 1889.): Pisma I, str. 567.–569.
- 34 Molitva 6 (9. lipnja 1895.): Povijest jedne duše, str. 276.
- 35 Posljednji razgovori, Žuta bilježnica (23. srpnja 1897., 3): str. 106.
- 36 Ms C, 31r: Povijest jedne duše, str. 250.
- 37 Usp. Ms C, 5r-7v: Povijest jedne duše, str. 211.–214.
- 38 Usp. ibid., 5v: Povijest jedne duše, str. 211.
- 39 Usp. ibid., 6v: Povijest jedne duše, str. 213.
- 40 Usp. Enciklika *Lumen Fidei* (29. lipnja 2013.), 17: AAS 105 (2013.), 564.–565.
- 41 Ms C, 7r: Povijest jedne duše, str. 213.–214.
- 42 Usp. Pismo 197 sestri Mariji od Presvetog Srca (17. rujna 1896.): Pisma II, str. 1000.
- 43 Ms A, 83v: Povijest jedne duše, str. 180.
- 44 Usp. Ms A, 45v-46v: Povijest jedne duše, str. 98.–101.
- 45 Isto, 46r: Povijest jedne duše, str. 100.
- 46 Ibid.
- 47 Isto, 46v: Povijest jedne duše, str. 100.
- 48 Molitva 2 (8. rujna 1890.): Molitve, str. 38.
- 49 *Summa Theologiae*, I-II, q. 62, čl. 4.
- 50 Usp. Ms C, 11v-31r: Povijest jedne duše, str. 219.–250.
- 51 Ms B, 1v: Priča o duši, str. 189.
- 52 Usp. Ms B, 4r: Priča jedne duše, str. 195.
- 53 Pismo 122 Célini (14. listopada 1890.): Pisma II, str. 709.
- 54 PN 24, 21: Poezija, str. 128.
- 55 PN 24, 6: ibid., str. 124.
- 56 Usp. Ms A, 3r: Povijest jedne duše, str. 14.–15.
- 57 Pismo 247 l'Abbéu Bellière (21. lipnja 1897.): Pisma II, str. 1133.
- 58 Usp. Molitva 6 (9. lipnja 1895.): Molitve, str. 53.–55.; Povijest jedne duše, str. 276.
- 59 Ms A, 84r: Povijest jedne duše, str. 181.
- 60 PN 54, 22: Poezija, str. 219.
- 61 PN 54, 15: ibid., str. 218.
- 62 PN 54, 17: ibid., str. 218.
- 63 Gospoda C, 29v-30r: Povijest jedne duše, str. 248.–249.
- 64 Usp. Ms B, 2r-5v: Povijest jedne duše, str. 190.–200.
- 65 Ms B, 3v: ibid., str. 194.
- 66 Ms A, 80v: Povijest jedne duše, str. 173. Ovo nije bio nedostatak vjere. Sveti Toma Akvinski učio je da u vjeri djeluju i inteligencija i volja. Privrženost volji može biti vrlo čvrsta i dobro ukorijenjena, dok inteligencija može biti pomračena. Usp. *De Veritate* 14.1.
- 67 Ms C, 7v: Priča o duši, str. 214.
- 68 Pismo 254 ocu Adolpheu Roullandu (14. srpnja 1897.): Pisma II, str. 1142.
- 69 Posljednji razgovori, Žuta bilježnica (17. srpnja 1897.), str. 102.
- 70 Ibid. (13. srpnja 1897., 17), str. 102.
- 71 Ibid. (18. srpnja 1897., 1), str. 102.
- 72 Posljednji razgovori, Žuta bilježnica (9. lipnja 1897., 3), str. 62.
- 73 Pismo 242 sestri Mariji od Presvetog Trojstva (6. lipnja 1897.): Pisma II, str. 1121.
- 74 Apostolska pobudnica *Evangelii Gaudium* (24. studenog 2013.), 35: AAS 105 (2013.), 1034.
- 75 Isto, 36: AAS 105 (2013.), 1035.
- 76 Ibid.
- 77 Isto, 37: AAS 105 (2013.), 1035.
- 78 Apostolska pobudnica *Gaudete et Exsultate* (19. ožujka 2018.), 19: AAS 110 (2018.), 1117.
- 79 Isto, 22: AAS 110 (2018.), 1117.

Predgovor

Ova Deklaracija uzima u obzir različita pitanja koja je ovaj Dikasterij dobio tijekom posljednjih godina, ali i u novije vrijeme. Za njezinu sastavljanje, kako je to uobičajeno, pitani su stručnjaci, pokrenut je odgovarajući postupak izrade nacrtu i nacrt je razmatran na Kongresu Doktrinarnog odjela Dikasterija. Tijekom vremena izrade dokumenta nije nedostajalo razgovora sa Svetim Ocem. Na kraju Deklaracija je podvrgnuta i sudu Svetoga Oca, koji ju je potvrdio svojim potpisom.

Tijekom proučavanja teme ovoga dokumenta, već je objavljen odgovor Svetog Oca na *dubia* nekih kardinala, a koji je dao važna pojašnjenja za razmatranje tema ovoga dokumenta, a predstavlja i važan element za rad Dikasterija. S obzirom da je „Rimska kurija prije svega oruđe služenja Petrova nasljednika“ (Apostolska konstitucija *Praedicate evangelium*, II,1), naš rad mora poticati, zajedno s razumijevanjem vječnog nauka Crkve, i prihvaćanje učenja Svetoga Oca.

Kao i u prethodno spomenutom odgovoru Svetog Oca na *dubia* dvojice kardinala, ova Deklaracija ostaje čvrsto utemeljena na tradicionalnom učenju Crkve o braku, ne dopuštajući nikakvu vrstu liturgijskog obreda ili blagoslova sličnih liturgijskom obredu koji bi mogli stvoriti zabunu. Međutim, vrijednost ovog dokumenta je u tome što nudi specifičan i novi doprinos pastoralnom značenju blagoslova, koji nam omogućuje da proširimo i obogatimo njegovo klasično shvaćanje koje je usko povezano s liturgijskom perspektivom. Ovo teološko promišljanje, utemeljeno na pastoralnom shvaćanju pape Franje, podrazumijeva stvarni razvoj u usporedbi s onim što je rečeno o blagoslovima u Učiteljstvu i u službenim tekstovima Crkve. To objašnjava činjenicu da je ovaj tekst pisan u obliku „Deklaracije“.

I upravo u tom kontekstu možemo razumjeti mogućnost blagoslova parova u neredovitim situacijama i istospolnih parova, a da se njihov *status* službeno ne potvrdi ili da se na bilo koji način mijenja višegodišnje učenje Crkve o braku.

Također, ova je Deklaracija namijenjena i kao priznanje vjernom Božjem narodu, koji Gospo-

dinu iskazuje štovanje mnogim gestama dubokog pouzdanja u njegovo milosrđe i koji uvijek s tim pouzdanjem moli Majku Crkvu za blagoslov.

Víctor Manuel kard. FERNÁNDEZ

prefekt

Uvod

1. Molitveno povjerenje vjernoga Božjega naroda prima dar blagoslova koji iz Kristova srca teče kroz njegovu Crkvu. Tako nas podsjeća i papa Franjo: „Veliki Božji blagoslov je Isus Krist. Njegov Sin je veliki Božji dar. To je blagoslov za čitavo čovječanstvo, to je blagoslov koji nas je sve spasio. On je vječna Riječ kojom nas je Otac blagoslovio „dok još bijasmo grešnici“ (*Rim* 5, 8), kaže sveti Pavao, Riječ koja je tijelom postala i prinijela se za nas na križu.¹

2. Potaknut tako velikom i utješnom istinom, ovaj je Dikasterij razmotrio nekoliko pitanja formalne i neformalne naravi o mogućnosti blagoslova istospolnih parova i – u svjetlu oćinskog i pastoralnog shvaćanja pape Franje – ponude novih pojašnjenja na *Responsum ad dubium*² koje je Kongregacija za nauk vjere objavila 22. veljače 2021.

3. Spomenuti *Responsum* (odgovor, *nap. prev.*) izazvao je mnoge različite reakcije: neki su pohvalili jasnoću tog dokumenta i njegovu usklađenost s trajnim učenjem Crkve; neki se nisu složili s negativnim odgovorom na pitanje ili ga nisu smatrali dovoljno jasnim u svojoj formulaciji i razlozima navedenim u priloženoj *Nota explicativa* (obrazloženje, *nap. prev.*). S obzirom na potonje, s bratskim milosrđem, čini se prikladnim ponovno razmotriti tu temu i ponuditi razumijevanje koje povezuje doktrinarne aspekte u skladu s pastoralnima, jer „svako učenje doktrinâ mora nalaziti svoj odraz u načinu života onoga koji ih naučava, koji svojom blizinom, ljubavlju i svjedočenjem budi pristanak srca“.³

I. Blagoslov u sakramentu ženidbe

4. Nedavni odgovor Svetog Oca Franje na drugo od pet pitanja koja su postavila dvojica kardinala⁴ nudi mogućnost daljnjeg razmatranja pitanja, osobito u njegovim pastoralnim implikacijama. Radi se o izbjegavanju da se „kao brak priznaje nešto što to nije“.⁵ Stoga su

nedopustivi obredi i molitve koji mogu stvarati pomutnju između onoga što je u suprotnosti s brakom i onim što je temeljno za brak kao „isključiva, postojana i neraskidiva zajednica između muškarca i žene, prirodno otvorena za rađanje djece“.⁶ To se vjerovanje temelji na neprolaznom katoličkom učenju o braku. Tek u tom kontekstu spolni odnosi nalaze svoje prirodno, primjereno i posve ljudsko značenje. Crkveno učenje po tom pitanju ostaje stalno.

5. To je također shvaćanje braka koje nalazimo u Evanđelju. Zbog toga, glede blagoslova, Crkva ima pravo i dužnost izbjegavati svaku vrstu obreda koji bi mogao proturječiti ovom vjerovanju ili dovesti do bilo kakve zabune. To je i značenje *Responsuma* tadašnje Kongregacije za nauk vjere u kojem stoji da Crkva nema ovlasti podjeljivati blagoslov zajednicama osoba istoga spola.

6. Valja naglasiti da se, upravo kad se slavi sakrament ženidbe, ne radi o bilo kakvom blagoslovu, nego o gesti koja je pridržana zaređenom službeniku. U ovom je slučaju blagoslov zaređenoga službenika izravno vezan uz konkretnu zajednicu muškarca i žene koji svojim pristankom uspostavljaju trajan i neraskidivi savez. To nam omogućuje da se bolje istakne rizik miješanja blagoslova, danog bilo kojoj drugoj zajednici, s obredom sakramenta ženidbe.

II. Značenje različitih blagoslova

7. Gore spomenuti odgovor Svetoga Oca nas, s druge strane, poziva da se potrudimo proširiti i obogatiti značenje blagoslova.

8. Blagoslovi se mogu smatrati jednim od najraširenijih sakramentala koji se neprestano razvijaju. Zapravo, oni nas vode da shvatimo Božju prisutnost u svim životnim događajima i podsjećaju nas da su, čak i u korištenju stvorenih stvari, ljudska bića pozvana tražiti Boga, ljubiti ga i vjerno mu služiti.⁷ Zato su blagoslovi namijenjeni ljudima, predmetima štovanja i pobožnosti, svetim slikama, mjestima života, rada i patnje, plodovima zemlje i ljudskog truda te svim stvorenim stvarnostima koje se odnose na Stvoritelja i koje ga sa svojom ljepotom, hvale i blagoslivljaju.

Liturgijsko značenje obreda blagoslova

9. Sa strogo liturgijskog gledišta, blagoslov zahtijeva da ono što se blagoslovi bude u skladu s Božjom voljom izraženom u učenju Crkve.

10. Blagoslovi se zapravo slave na temelju

vjere i usmjereni su na slavu Boga i duhovnu korist njegova naroda. Kako objašnjava Rimski obrednik, „da bi bilo to što očitije, po staroj predaji blagoslovni obrasci u prvom redu imaju u vidu slavljenje Boga zbog njegovih darova i suzbijanje vlasti Zloga na svijetu“.⁸ Stoga su oni koji po Crkvi zazivaju Božji blagoslov pozvani učvršćivati „vjeru kojoj je sve moguće“ i pouzdati se u „ljubav koja potiče na opsluživanje Božjih zapovijedi“.⁹ Zato, ako se s jedne strane „uvijek i svuda pruža prilika da ljudi po Kristu u Duhu Svetome Boga slave, zazivaju ga i zahvaljuju mu“, s druge strane izražava se zabrinutost da se u tom kontekstu ne radi o „stvarima, mjestima ili prilikama koje su u suprotnosti s pravilom ili duhom Evanđelja“.¹⁰ Ovo je liturgijsko shvaćanje blagoslova, jer oni postaju obredi koje je Crkva službeno predložila.

11. Temeljem ovih promišljanja, *Nota explicativa* navedenog *Responsuma* tadašnje Kongregacije za nauk vjere podsjeća da, kad se posebnim liturgijskim obredom zaziva blagoslov na određene ljudske odnose, potrebno je da ono što je blagoslovljeno odgovara Božjim planovima koji su upisani u stvaranje i koji su potpuno objavljeni od Krista Gospodina. Budući da je Crkva oduvijek smatrala moralno dopuštenima samo one spolne odnose koji se odvijaju unutar braka, ona nije ovlaštena dati svoj liturgijski blagoslov koji bi na bilo koji način bio usmjeren na odnos koji se prikazuje kao brak ili izvanbračna spolna praksa jer bi mu time mogla dati oblik moralnog legitimiteta. Sadržaj ove izjave ponovio je Sveti Otac u svojim odgovorima na *dubia* dvojice kardinala.

12. Moramo također izbjegavati opasnost reduciranja značenja blagoslova samo na pret hodno gledište, jer bi nas to dovelo do toga da za jednostavan blagoslov zahtijevamo iste moralne uvjete koji se traže za primanje sakramenata. Ta je opasnost razlog zašto tu perspektivu treba dodatno proširi. Postoji, naime, opasnost da pastoralni čin, tako omiljen i raširen, bude podvrgnut previše moralnim preduvjetima, koji bi, uz zahtjev za provjerom, mogli zasjeniti bezuvjetnu snagu Božje ljubavi na kojoj se temelji čin blagoslova.

13. Upravo u tom pogledu papa Franjo je pozvao da „ne izgubimo pastoralno milosrđe, koje mora prožimati sve naše odluke i stavove“ i da izbjegavamo „biti suci koji samo niječu, odbacuju, isključuju“.¹¹ Odgovorimo, dakle, na njegove

prijedloge širim razumijevanjem blagoslova.

Blagoslovi u Svetom pismu

14. U svom razmišljanju o blagoslovima, imajući pred očima različita gledišta, trebamo se prije svega prepustiti jasnom glasu Svetoga pisma.

15. „Neka te blagoslovi Gospodin i neka te čuva! Neka te Gospodin licem svojim obasja, milostiv ti bude! Neka pogled svoj Gospodin svrati na te i mir ti donese!“ (*Br* 6, 24-26). Taj „svećenički blagoslov“ koji se nalazi u Starom zavjetu u Knjizi Brojeva, ima „silazni“ karakter blagoslova budući da predstavlja zaziv blagoslova koji od Boga silazi na čovjeka: on tako predstavlja jedan od najstarijih tekstova Božjeg blagoslova. Postoji i druga vrsta blagoslova koju nalazimo na biblijskim stranicama, ona koja se „uzdiže“ od zemlje do neba, prema Bogu. Dakle, blagoslov je istovjetan hvaljenju, slavljenju i zahvaljivanju Bogu za njegovu milost i vjernost, za sva čudesa koja je stvorio i za sve što se dogodilo po njegovoj volji: „Blagoslivljaj Gospodina, dušo moja, i sve što je u meni, sveto ime njegovo“ (*Ps* 103, 1).

16. Bogu koji blagoslivlja i mi odgovaramo blagoslovom. Melkizedek, kralj Šalema, blagoslivlja Abrahama (*Post* 14, 19); Rebeka je blagoslovljena od svoje obitelji prije nego li je postala Izakova nevjesta (*Post* 24, 60) koji, zauzvrat, blagoslivlja njezina sina Jakova (*Post* 27, 27). Jakov blagoslivlja faraona (*Post* 47,10), njegove nećake Efrajima i Manašea (*Post* 48, 20) i svih svojih dvanaest sinova (*Post* 49, 28). Mojsije i Aron blagoslivljaju zajednicu (*Izl* 39, 43; *Lev* 9, 22). Glavari obitelji blagoslivljaju svoju djecu prigodom vjenčanja, prije polaska na put, na smrtnom času. Čini se stoga kako su ti blagoslovi preobilan i bezuvjetan dar.

17. Blagoslov koji nalazimo u Novom zavjetu u biti zadržava isto starozavjetno značenje. Nailazimo na Božji dar koji „silazi“, zahvalu čovjeka koji „uzlazi“ i na blagoslov koji dijeli čovjek koji se „proširuje“ prema njegovim bližnjima. Zaharija, nakon što je ponovno progovorio, blagoslivlja Gospodina za njegova divna djela (*Lk* 1, 64). Starac Šimun, držeći u naručju novorođenog Isusa, blagoslivlja Boga što mu je udijelio milost vidjeti Mesiju spasitelja te stoga blagoslivlja i roditelje Mariju i Josipa (*Lk* 2, 34). Isus blagoslivlja svoga Oca u poznatom hvalospjevu: „Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje“ (*Mt* 11, 25).

18. U kontinuitetu sa Starim zavjetom, čak i u Isusu blagoslov nije samo uzlazni, u odnosu na Oca, nego i silazni, kao onaj koji je izliven na druge kao gesta milosti, zaštite i dobrote. Sâm Isus provodio je i promicao ovu gestu. Na primjer, on blagoslivlja djecu: „Nato ih zagrli pa ih blagoslivljaše polažući na njih ruke“ (*Mk* 10, 16). A Isusov zemaljski život završit će posljednjim blagoslovom pridržanim za Jedanaesticu, neposredno prije uzašašća k Ocu: „Zatim ih izvede do Betanije, podiže ruke pa ih blagoslovi. I dok ih blagoslivljaše, rasta se od njih i uznesen bi na nebo“ (*Lk* 24, 50-51). Posljednja slika Isusa na zemlji su njegove podignute ruke, u činu blagoslova.

19. U svom otajstvu ljubavi Bog po Kristu objavljuje svojoj Crkvi moć blagoslova. Blagoslov koji je Bog darovao ljudima, a oni svojim bližnjima, pretvara se u uključenost, solidarnost i mir. To je pozitivna poruka utjehe, brige i ohrabrenja. Blagoslov izražava milosrdni Božji zagrljaj i majčinstvo Crkve koja poziva vjernike da imaju jednake osjećaje baš kao i Bog prema svojoj braći i sestrama.

Teološko-pastoralno shvaćanje blagoslova

20. Tko moli blagoslov, pokazuje potrebu za spasonosnom Božjom nazočnošću u svome životu, a tko moli blagoslov od Crkve, prepoznaje Crkvu kao sakrament spasenja koji Bog nudi. Tražiti blagoslov u Crkvi znači priznati da život Crkve izvire iz krila Božjega milosrđa i pomaže nam ići naprijed, živjeti bolje, odgovoriti Gospodinovoj volji.

21. Da bi nam pomogao što bolje razumjeti vrijednost pastoralnog pristupa blagoslovima, papa Franjo nas je potaknuo da sa stavom vjere i očinskog milosrđa razmotrimo činjenicu da, „kad se traži blagoslov, izražava se molba za pomoć od Boga, molba da se može živjeti bolje“.¹² Taj zahtjev treba cijiniti, podržati ga i primiti sa zahvalnošću. Ljudi koji dolaze spontano moliti za blagoslov tim zahtjevom pokazuju svoju iskrenu otvorenost transcenciji, pouzdanje svoga srca koje se ne oslanja samo na vlastitu snagu, svoju potrebu za Bogom i želju za bijegom iz skučenosti zatvorenog svijeta u sebi.

22. Kao što nas uči sveta Terezija od Djeteta Isusa, pouzdanje je „jedini put koji nas vodi do Ljubavi koja sve daruje. S pouzdanjem i povjerenjem vrelo milosti prelijeva se u naše živote

[...]. Stoga je najprikladniji stav ne stavljati u sebe pouzdanje svoga srca, nego u beskrajno milosrđe Boga koji nas bezuvjetno ljubi [...]. Grijeh svijeta je zbilja velik, ali nije beskonačan, dok je milosrdna ljubav Otkupiteljeva doista beskonačna.”¹³

23. Kada se ti izrazi vjere promatraju izvan liturgijskog okvira, nalazimo se u području veće spontanosti i slobode, ali „fakultativnost, sloboda izbora pobožnih vježbâ ne smije dakle značiti ni oskudno poštovanje ni podcjenjivanje pobožnih vježbâ. Put koji treba slijediti jest ispravno i mudro vrednovanje velikih bogatstava pučke pobožnosti, potencijala koje posjeduje“.¹⁴ Blagoslovi tako postaju pastoralno dobro kojim se valja okoristiti, a ne rizik ili problem.

24. Promatrano sa stajališta pučke pobožnosti, blagoslovi se moraju vrednovati kao djela pobožnosti koja nalaze svoje mjesto „izvan slavlja euharistije i ostalih sakramenata [...]. Govor, ritam, tijek, teološki naglasici pučke pobožnosti razlikuju se od odgovarajućih elemenata liturgijskih čina“. Zbog toga, „neka se izbjegava prenošenje načina ‘liturgijskog slavlja’ na pobožne vježbe koje trebaju čuvati svoj stil, svoju jednostavnost i vlastiti govor“.¹⁵

25. Crkva, nadalje, mora paziti da se njezina pastoralna praksa ne temelji na „doktrinarnoj ili disciplinarnoj postojanosti“, osobito kad ona vodi „do narcisoidnog i autoritarnog elitizma, gdje se druge, umjesto da im se naviješta evanđelje, analizira i klasificira, i umjesto da se olakša pristup milosti, snage se troše na nadzor i provjeru“.¹⁶ Stoga, kad ljudi traže blagoslov, preduvjet za njegovo podjeljivanje ne bi trebala biti iscrpna moralna analiza. Od njih se ne treba zahtijevati prethodno moralno savršenstvo.

26. U tom smislu, odgovori Svetoga Oca pomažu boljem produbljivanju, s pastoralne točke gledišta, stajalištâ koje je formulirala tadašnja Kongregacija za nauk vjere 2021., budući da pozivaju na razlučivanje u odnosu na mogućnost „oblika blagoslova, koje traži jedna ili više osoba, a koji ne prenose neispravan pojam braka“¹⁷ i koji također uzimaju u obzir činjenicu da u situacijama koje s objektivne točke gledišta nisu moralno prihvatljive „sama pastoralna ljubav zahtijeva od nas da jednostavno ne tretiramo kao ‘grešnike’ druge ljude čija krivnja ili odgovornost može biti ublažena različitim činocima koji utječu na subjektivnu odgovornost“.¹⁸

27. Papa Franjo je u navedenoj katehezi na početku ove Deklaracije predložio opis ove vrste blagoslova koji se može ponuditi svima, a ne tražeći ništa. Vrijedno je čitati te riječi otvorena srca jer nam pomažu shvatiti pastoralno značenje bezuvjetno ponuđenih blagoslova: „Bog je taj koji blagoslivlja. Na prvim stranicama Biblije nalazimo stalno ponavljanje blagoslovâ. Bog blagoslivlja, ali i ljudi blagoslivljaju, i brzo se otkriva da blagoslov ima posebnu snagu koja prati kroz čitav život onoga koji ga prima i čini čovjekovo srce raspoloživim da pusti Bogu da ga mijenja [...]. Tako smo mi za Boga važniji od svih grijeha koje možemo počinuti, jer je On otac, majka, čista ljubav, On nas je blagoslovio zauvijek. I neće nikada prestati blagoslivljati nas. Čitati te biblijske tekstove blagoslova u zatvoru ili nekoj rehabilitacijskoj zajednici predstavlja snažno iskustvo. Reći tim osobama da unatoč svojim zabudama ostaju blagoslovljene, da ih nebeski Otac nastavlja ljubiti i nadati se da će se konačno otvoriti dobru. Ako su ih čak i njihovi najbliži napustili jer ih smatraju nepopravljivima, za Boga su uvijek djeca“.¹⁹

28. Ima nekoliko prilika u kojima ljudi spontano dolaze moliti za blagoslov, bilo na hodočasćima, u svetištima, pa čak i na ulici kad sretnu svećenika. Kao primjer, možemo se pozvati na liturgijsku knjigu *De benedictionibus* koja donosi niz obreda blagoslova za ljude: starije, bolesne, sudionike kateheze ili molitvenog susreta, hodočasnike, putnike, zajednice i udruge volontera itd. Ti blagoslovi usmjereni su na sve, nitko ne može biti isključen iz njih. U uvodnim napomenama obreda blagoslova starijih osoba, na primjer, ističe se kako „ovaj blagoslov želi da starci osjete poštovanje i zahvalnost braće dok zajedno s njima zahvaljujemo Gospodinu za primljena dobročinstva i za dobra djela što ih uz njegovu pomoć učiniše“.²⁰ U ovom slučaju u središtu blagoslova su starije osobe, za koje i s kojima se zahvaljuje Bogu za učinjeno dobro i za primljena dobročinstva. Nitko ne može biti isključen iz te zahvale i svatko, čak i ako živi u situacijama koje nisu uređene Stvoriteljevim planom, imaju pozitivne elemente za koje može slaviti Gospodina.

29. Iz perspektive uzlazne dimenzije, kad se spoznaju Gospodinovi darovi i njegova bezuvjetna ljubav, čak i u situacijama grijeha, osobito kada molitva bude uslišana, srce vjernika uzdiže hvalu Bogu i blagoslivlja ga. Ovaj oblik

blagoslova nikome nije zabranjen. Svatko – pojedinačno ili zajedno s drugima – može uzdizati svoju hvalu i zahvalnost Bogu.

30. Ali popularni osjećaj blagoslova uključuje i vrijednost silaznog blagoslova. Ako „nije prikladno da biskupija, biskupska konferencija ili bilo koja druga crkvena struktura stalno i službeno uspostavlja postupke ili obrede za svakovrsna pitanja“,²¹ razboritost i pastoralna mudrost, isključujući svaku ozbiljnu sablazan ili pomutnju među vjernicima – mogu predložiti da se zaređeni službenik pridruži molitvi onih osoba koje se, iako žive u zajednici koja se nikako ne može usporediti s bračnom, žele povjeriti Gospodinu i njegovom milosrđu, zazvati njegovu pomoć, prepustiti se vodstvu prema većem razumijevanju njegova plana ljubavi i života.

III. Blagoslov parova u neredovitim situacijama i istospolnih parova

31. Unutar tako ocrtanog obzora nalazi se mogućnost blagoslova parova koji žive u neredovitim situacijama i istospolnih parova, čiji oblik ne smije biti obredno određen od strane crkvenih vlasti, kako ne bi došlo do brkanja s blagoslovom vlastitim za sakrament ženidbe. U tim se slučajevima podjeljuje blagoslov koji ne samo da ima uzlaznu vrijednost, već je i zazivanje silaznog blagoslova od samoga Boga na one koji, prepoznajući sebe kao siromašne i one kojima je potrebna njegova pomoć, ne traže legitimitet svojeg vlastitog statusa, nego mole da sve istinski dobro i ljudski valjano što je prisutno u njihovu životu i odnosima bude obogaćeno, ozdravljeno i uzdignuto prisutnošću Duha Svetoga. Ti oblici blagoslova izražavaju molbu Bogu da udijeli one pomoći koje dolaze iz poticaja njegova Duha – koje klasična teologija naziva „aktualnim milostima“ – kako bi ljudski odnosi mogli sazrijevati i rasti u vjernosti poruci Evanđelja, oslobađajući se od svojih nesavršenosti i krhkosti i koji se izražavaju u sve većoj dimenziji božanske ljubavi.

32. Doista, Božja milost djeluje u životima onih koji ne tvrde da su pravedni, već se ponizno prepoznaju kao grešnici kao i svi drugi. Ona je sposobna sve usmjeriti prema tajanstvenim i nepredvidljivim Božjim planovima. Zato Crkva neumornom mudrošću i majčinstvom prima sve one koji pristupaju Bogu ponizna srca, prateći ih onim duhovnim pomagalicama koja svima omogućuju da razumiju i potpuno ostvare volju Božju u svom životu.²²

33. Ovaj blagoslov, iako nije dio liturgijskog obreda²³, sjedinjuje zagovornu molitvu sa zazivom Božje pomoći nad one koji mu se ponizno obraćaju. Bog nikada ne odbija nikoga tko mu se približi! U konačnici, blagoslov nudi ljudima sredstvo za povećanje pouzdanja u Boga. Molba za blagoslov izražava i hrani otvorenost transcenciji, pobožnost, blizinu Bogu u bezbroj konkretnih životnih okolnosti, a to nije mala stvar u svijetu u kojem živimo. To je sjeme Duha Svetoga koje se mora čuvati, a ne ometati.

34. Sama nas liturgija Crkve poziva na taj stav pouzdanja, čak i usred naših grijeha, nedostatka zasluga, slabosti i zbunjenosti, kao što i svjedoči prekrasna zborna molitva preuzeta iz Rimskog misala: „Svemogući vječni Bože, bolji si nego što zaslužujemo i želimo. Budu nam milosrdan: otpusti grijehe kojih se savjest plaši, a daruj i ono što ne umijemo moliti“ (XXVII. nedjelja kroz godinu). Koliko samo puta jednostavnim blagoslovom župnika, koji ovom gestom ne tvrdi da išta kažnjava ili ozakonjuje, ljudi mogu doživjeti Očevu blizinu „izvan svojih zasluga i želja“.

35. Stoga treba odnjevovati i pastoralnu osjetljivost zaređenih službenika za spontano slavlje blagoslova koji se ne nalaze u *Rimskom obredniku* (*Blagoslovi*).

36. U tom je smislu bitno razumjeti Papinu zabrinutost, kako ti blagoslovi koji nisu obredni ne bi prestali biti jednostavna gesta koja pruža djelotvorno sredstvo za povećanje pouzdanja u Boga onih koji ih traže, izbjegavajući da postanu liturgijski ili polu-liturgijski čin, sličan sakramentu. To bi predstavljalo ozbiljno osiromašenje, jer bi gestu velike vrijednosti u pučkoj pobožnosti podvrglo pretjeranoj kontroli, što bi službenike lišilo slobode i spontanosti u pastoralnom praćenju života ljudi.

37. U tom pogledu padaju mi na pamet sljedeće, djelomice već citirane, riječi Svetoga Oca: „Odluke koje u određenim okolnostima mogu biti dio pastoralne razboritosti ne moraju neophodno postati normom. To jest, nije prikladno da biskupija, biskupska konferencija ili bilo koja druga crkvena struktura stalno i službeno uspostavlja postupke ili obrede za svakovrsna pitanja [...]. Kanonsko pravo ne smije i ne može obuhvatiti sve, pa to ne bi smjele pretendirati ni biskupske konferencije sa svojim raznolikim dokumentima i protokolima, jer život

Crkve teče kroz mnoge kanale ponad normativnih“. ²⁴ Tako je papa Franjo podsjetio da sve „što je dio praktičnog razlučivanja u određenoj situaciji ne može biti uzdignuto u kategoriju norme“, jer bi to „izrodilo nepodnošljivu kazu-istiku“. ²⁵

38. Zato se ne smije promicati niti predviđjeti obred blagoslova parova u neredovitoj situaciji, ali ne smije se niti spriječiti niti zabraniti blizina Crkve u bilo kojoj situaciji u kojoj se traži Božja pomoć jednostavnim blagoslovom. U kratkoj molitvi koja može prethoditi tom spontanom blagoslovu, zaređeni službenik bi mogao moliti za mir, zdravlje, duh strpljivosti, dijaloga i uzajamne pomoći, ali i svjetlo i Božju snagu da mogu u potpunosti vršiti njegovu volju.

39. U svakom slučaju, upravo da bi se izbjegao bilo kakav oblik zabune ili sablazni, kad molitvu blagoslova, iako izraženu izvan obreda predviđenih liturgijskim knjigama, zamoli par u neredovitoj situaciji, taj se blagoslov nikada neće slaviti istodobno s građanskim obredima, pa čak ni u povezanosti s njima, niti bilo kakvom odjećom, činima ili riječima koji su prikladni za vjenčanje. Isto vrijedi i kada blagoslov traži istospolni par.

40. Umjesto toga, ovaj blagoslov može pronaći svoje mjesto u drugim okolnostima, kao što je posjet svetištu, osobni susret sa svećenikom, molitva izmoljena u zajednici ili tijekom hodočašća. Doista, ovim blagoslovima, koji se ne podjeljuju prema obredima specifičnim za liturgiju, nego kao izraz majčinskog srca Crkve, slično onima koji proizlaze iz krila pučke pobožnosti, nije namjera nešto ozakoniti, nego otvoriti svoj život Bogu, moliti ga za pomoć za bolji život, a također i zazivati Duha Svetoga kako bi se vrijednosti Evandjelja mogle živjeti s većom vjernošću.

41. Ono što je rečeno u ovoj Deklaraciji o blagoslovima istospolnih parova dovoljno je da u tom pogledu usmjeri pažljivo i očinsko razlučivanje zaređenih službenika. Uz gore navedene naznake, ne treba očekivati druge odgovore o mogućim odredbama koje bi uređivale pojedinosti ili praktične vidove u vezi s blagoslovima ove vrste. ²⁶

Crkva je sakrament beskrajne Božje ljubavi

42. Crkva nastavlja uzdizati one molitve i prošnje koje je sâm Krist uz silne vapaje i suze

prikazivao u danima svoga zemaljskog života (usp. *Heb* 5, 7) i koje upravo zbog toga uživaju osobitu djelotvornost. Na taj način, „crkvena zajednica vrši pravu majčinsku službu prema dušama, te ih privodi Kristu ne samo ljubavlju, primjernom i djelima pokore nego i molitvom“. ²⁷

43. Crkva je, dakle, sakrament beskrajne Božje ljubavi. Zato se, čak i kad je odnos s Bogom zamračen grijehom, uvijek može zamoliti za blagoslov, pružajući mu ruku, kao što je Petar činio u oluji kad je vapio Isusu: „Gospodine, spasi me!“ (*Mt* 14, 30). Želja i primanje blagoslova može biti najbolja moguća stvar u nekim situacijama. Papa Franjo nas podsjeća da „mali korak, usred velikih ljudskih ograničenosti, može biti Bogu ugodniji od izvana gledano ispravnog života onoga koji u svojem životu ne nailazi na veće poteškoće“. ²⁸ Na taj način „blista ljepota Božje spasiteljske ljubavi očitovane u Isusu Kristu umrlom i uskrsлом“. ²⁹

44. Svaki će blagoslov biti prilika za novi navještaj kerigme, poziv da se sve više približimo Kristovoj ljubavi. Papa Benedikt XVI. je poučavao: „Poput Marije, Crkva je posrednica Božjeg blagoslova za svijet: prima ga primajući Isusa i prenosi ga noseći Isusa. On je milosrđe i mir koje svijet ne može sam sebi dati i koji su mu uvijek potrebni, i više od kruha“. ³⁰

45. Uzimajući u obzir gore navedeno, slijedeći autoritativno učenje Svetog Oca Franje, ovaj Dikasterij na kraju želi podsjetiti da je „korijen kršćanske krotkosti, sposobnost da se osjetimo blagoslovljenima i sposobnost da blagoslivljamo [...]. Ovaj svijet treba blagoslov i mi možemo davati blagoslov i primati blagoslov. Otac nas ljubi. A nama ostaje samo radost da ga blagoslivljamo i radost da mu zahvaljujemo i da učimo od njega ne proklinjati, nego blagoslivljati“. ³¹ Tako će sva braća i sestre moći u Crkvi osjetiti da su uvijek hodočasnici, uvijek prosjaci, uvijek ljubljени i, unatoč svemu, uvijek blagoslovljeni.

Víctor Manuel kard. FERNÁNDEZ

prefekt

Mons. Armando MATTEO

tajnik Doktrinarne sekcije

Nakon Audijencije, 18. prosinca 2023.

Franjo

- 1 FRANJO, *Kateheza o molitvi: blagoslov* (2. prosinca 2020.), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinca 2020., str. 8.
- 2 Usp. Kongregacija za nauk vjere, „*Responsum*“ ad „*dubium*“ de benedictione unionem personarum eiusdem sexus i *Nota esplicativa*, AAS 113 (2021), 431-434.
- 3 FRANJO, Apost. pob. *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), br. 42, AAS 105 (2013), 1037-1038.
- 4 Usp. FRANJO, *Odgovor na dubia dvojici Kardinala* (11. srpnja 2023.).
- 5 *Ibidem*, ad dubium 2, c.
- 6 *Ibidem*, ad dubium 2, a.
- 7 Usp. *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum, De Benedictionibus, Editio typica, Praenotanda*, Typis Polyglottis Vaticanis, Civitate Vaticana, 1985., br. 12.
- 8 *Ibidem*, br. 11: „Quo autem clarius hoc pateat, antiqua ex traditione, formulae benedictionum eo spectant ut imprimis Deum pro eius donis glorificent eiusque impetrent beneficia atque maligni potestatem in mundo compescant“.
- 9 *Ibidem*, br. 15: „Quare illi qui benedictionem Dei per Ecclesias expostulant, dispositiones suas ea fide confirment, cui omnia suntabilia; spe innitantur, quae non confundit; caritate praesertim vivificentur, quae mandata Dei servanda urget“.
- 10 *Ibidem*, br. 13: „Semper ergo et ubique occasio praebet Deum per Christum in Spiritu Sancto laudandi, invocandi eique gratias reddendi, dummodo agatur de rebus, locis, vel adiunctis quae normae vel spiritui Evangelii non contradicant“.
- 11 Usp. FRANJO, *Odgovor na dubia dvojici kardinala* (11. srpnja 2023.), ad dubium 2, d.
- 12 *Ibidem*, ad dubium 2, e.
- 13 FRANJO, Apost. pob. *C'est la confiance* (15. listopada 2023.), br. 2, 20, 29.
- 14 Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, *Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji*, Libreria Editrice Vaticana, Vatikan, 2002., br. 12.
- 15 *Ibidem*, br. 13.
- 16 FRANJO, Apost. pob. *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), br. 94, AAS 105 (2013), 1060.
- 17 FRANJO, *Odgovor na dubia dvojici kardinala* (11. srpnja 2023.), ad dubium 2, e.
- 18 *Ibidem*, ad dubium 2, f.
- 19 FRANJO, *Kateheza o molitvi: blagoslov* (2. prosinca 2020.), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinca 2020., str. 8.
- 20 *Blagoslovi*, br. 258: „Haec benedictio ad hoc tendit ut ipsi senes a fratribus testimonium accipiant reverentiae grataeque mentis, dum simul cum ipsis Domino gratias reddimus pro beneficiis ab eo acceptis et pro bonis operibus eo adiuvante peractis“.
- 21 FRANJO, *Odgovor na dubia dvojici kardinala* (11. srpnja 2023.), ad dubium 2, g.
- 22 Usp. FRANJO, Apost. pob. *Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 250, AAS 108 (2016), 412-413.
- 23 Usp. Kongregacija za bogoštovlje i disciplinu sakramenata, *Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji*, br. 13: „Objektivna razlika između pobožnih vježbâ i prakticiranja pobožnosti s obzirom na liturgiju treba biti vidljiva u bogoštovnom izrazu. [...] Prakticiranje pobožnosti svoje mjesto ima izvan slavlja euharistije i ostalih sakramenata“.
- 24 FRANJO, *Odgovor na dubia dvojici kardinala* (11. srpnja 2023.), ad dubium 2, g.
- 25 FRANJO, Apost. pob. *Amoris laetitia* (19. ožujka 2016.), br. 304, AAS 108 (2016), 436.
- 26 Usp. *ibidem*.
- 27 *Officium Divinum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Pauli PP. VI promulgatum, Liturgia Horarum iuxta Rituale Romanum, Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, Editio typica altera, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 1985, br. 17: „Itaque non tantum caritate, exemplo et poenitentiae operibus, sed etiam oratione ecclesialis communitas verum erga animas ad Christum adducendas maternum munus exercet“.
- 28 FRANJO, Apost. pob. *Evangelii gaudium* (24. studenoga 2013.), br. 44, AAS 105 (2013), 1038-1039.
- 29 *Ibidem*, br. 36, AAS 105 (2013), 1035.
- 30 BENEDIKT XVI., Homilija na svetoj misi na svetkovinu Svete Marije Bogorodice, Bazilika sv. Petra (1. siječnja 2012.), *Insegnamenti VIII, 1 (2012), 3*.
- 31 FRANJO, *Kateheza o molitvi: blagoslov* (2. prosinca 2020.), *L'Osservatore Romano*, 2. prosinca 2020., str. 8.

4. siječnja 2024.

Ovo priopćenje za javnost napisano je kako bi se razjasnila primjena deklaracije *Fiducia supplicans*, a istovremeno se preporuča cjelovito i pažljivo čitanje navedene Deklaracije kako bi se bolje razumjelo njezino značenje i svrha.

1. Učenje

Razumljive izjave nekih biskupskih konferencija o deklaraciji *Fiducia supplicans* naglašavaju vrijednost potrebe za duljim razdobljem pastoralnog promišljanja. Ono što izražavaju neke biskupske konferencije ne može se tumačiti kao doktrinarna opreka jer je učenje Deklaracije o braku i spolnosti konačno i jasno. Postoji nekoliko neospornih rečenica u Deklaraciji koje ne ostavljaju nedoumice:

„Ova Deklaracija ostaje čvrsto utemeljena na tradicionalnom učenju Crkve o braku, ne dopuštajući nikakvu vrstu liturgijskog obreda ili blagoslova sličnih liturgijskom obredu koji bi mogli stvoriti zabunu“. Kad je riječ o parovima koji žive u neredovitim situacijama postupa se tako da „se njihov *status* službeno ne potvrdi ili da se na bilo koji način mijenja neprolazno učenje Crkve o braku“ (Predgovor).

„Stoga su nedopustivi obredi i molitve koji mogu stvarati pomutnju između onoga što je u suprotnosti s brakom i onim što je temeljno za brak kao „isključiva, postojana i neraskidiva zajednica između muškarca i žene, prirodno otvorena za rađanje djece“. To se vjerovanje temelji na neprolaznom katoličkom učenju o braku. Tek u tom kontekstu spolni odnosi nalaze svoje prirodno, primjereno i posve ljudsko značenje. Crkveno učenje po tom pitanju ostaje neprolazno“ (br. 4).

„To je i značenje *Responsum* tadašnje Kongregacije za nauk vjere u kojem stoji da Crkva nema ovlasti podjeljivati blagoslov zajednicama osoba istoga spola“ (br. 5).

„Budući da je Crkva oduvijek smatrala moralno dopuštenima samo one spolne odnose koji se odvijaju unutar braka, ona nije ovlaštena dati svoj liturgijski blagoslov koji bi na bilo koji način bio usmjeren na odnos koji se prikazuje kao brak ili izvanbračna spolna praksa jer bi mu time mogla dati oblik moralnog legitimiteta“ (br. 11).

Očito je da ne postoji potreba doktrinarno se distancirati od te Deklaracije ili je smatrati krivovjernom, protivnoj predaji Crkve ili bogohulnom.

2. Praktična primjena

Međutim, neki biskupi su se posebno očitovali o njezinoj praktičnoj primjeni: o mogućim blagoslovima parova u neredovitim situacijama. Deklaracija sadrži prijedlog kratkih i jednostavnih pastoralnih blagoslova (ni liturgijskih ni obrednih) parova u neregularnim situacijama (ali ne i njihovih zajednica), naglašavajući da su to blagoslovi bez liturgijske (obredne, *nap. prev.*) forme koji niti odobravaju niti opravdavaju situaciju u kojoj se te osobe nalaze.

Dokumenti Dikasterija za nauk vjere, kao što je *Fiducia supplicans*, u svojim praktičnim vidovima mogu zahtijevati više ili manje vremena za njihovu primjenu, ovisno o mjesnim kontekstima i razlučivanju svakog dijecezanskog biskupa u svojoj biskupiji. Dok na nekim mjestima ne nastaju poteškoće za njihovu neposrednu primjenu i dok na drugim mjestima neće biti potrebno uvoditi ih, svakako će biti potrebno odvojiti vrijeme za njihovo čitanje i tumačenje.

Tako su neki biskupi odredili da se svaki svećenik mora truditi u djelu razlučivanja kako bi mogao nasamo podijeliti te blagoslove. Ništa od toga nije problematično ako to prati i dužno poštivanje prema tekstu koji je potpisao i odobrio sâm vrhovni svećenik, pokušavajući tako udovoljiti promišljanju koje je u njemu sadržano.

Svaki mjesni biskup, snagom svoje službe, uvijek ima vlast razlučivanja *in loco*, to jest na onom određenom mjestu koje poznaje bolje od drugih upravo zato što je to njegovo vlastito stado. Razboritost i pozornost prema crkvenom kontekstu i mjesnoj kulturi mogli bi dopustiti različite metode primjene, ali ne i potpuno ili definitivno nijekanje ovog puta koji je predložen svećenicima.

3. Delikatne situacije u pojedinim zemljama

Slučajevi nekih biskupskih konferencija moraju se razumjeti u njihovom kontekstu. U nekoliko zemalja postoje jaka kulturalna, pa čak i pravna pitanja koja zahtijevaju vrijeme i pastoralne strategije koje nadilaze one kratkoročne.

Ako postoje zakoni koji osuđuju sam čin deklariranja homoseksualnom osobom zatvorskom kaznom, a u nekim slučajevima i mučenjem, pa čak i smrću, nije potrebno spominjati da bi blagoslov bio nerazborit. Jasno je da biskupi ne žele homoseksualne osobe izlagati nasilju. Ključna ostaje činjenica da ove biskupske konferencije ne podupiru doktrinu koja bi se razlikovala od one iz Deklaracije koju je potpisao Papa, jer je to nepromjenjiva doktrina, već one preporučuju potrebu proučavanja i razlučivanja kako bi se djelovalo s pastoralnom razboritošću u takvim kontekstima.

Istina, nije malo zemalja koje, u različitim stupnjevima, osuđuju, zabranjuju i kriminaliziraju homoseksualnost. U tim slučajevima, osim pitanja blagoslova, postoji velika i široka pastoralna odgovornost koja uključuje odgoj, obranu ljudskog dostojanstva, učenje socijalnog nauka Crkve i razne druge strategije koje ne dopuštaju ishitren odgovor.

4. Konkretna novost dokumenta

Prava novost ove Deklaracije, koja zahtijeva velikodušan napor prihvaćanja i od koje se nitko ne bi trebao proglašiti isključenim, nije davanje mogućnosti blagoslova parovima koji žive u neredovitim situacijama. To je poziv na razlikovanje dva različita oblika blagoslova: „liturgijskog ili obrednog“ te „spontanog ili pastoralnog“. U predgovoru Deklaracije jasno se objašnjava da je „vrijednost ovog dokumenta u tome što nudi specifičan i novi doprinos pastoralnom značenju blagoslova, koji nam omogućuje da proširimo i obogatimo njegovo klasično shvaćanje koje je usko povezano s liturgijskom perspektivom. Ovo teološko promišljanje, utemeljeno na pastoralnom shvaćanju pape Franje, podrazumijeva stvarni razvoj u usporedbi s onim što je rečeno o blagoslovima u Učiteljstvu i u službenim tekstovima Crkve“.

U pozadini je pozitivna ocjena „pastoralne brige“ koja se pojavljuje u mnogim tekstovima Svetog Oca. U tom kontekstu, Sveti Otac nas poziva da vrednujemo jednostavnu vjeru Božjeg naroda koji, čak i usred svojih grijeha, izlazi iz svoje svakodnevice i otvara svoja srca da kako bi zamolio Božju pomoć.

Zbog toga je, umjesto blagoslova parova u neredovitim situacijama, tekst Dikasterija usvojio drugi aspekt, onaj „Deklaracije“ koja obuhvaća puno više od odgovora ili pisma. Sre-

dišnja tema, koja nas posebno poziva na dublju pastoralnu praksu koja obogaćuje već postojeću, je šire razumijevanje blagoslova i prijedloga da ti pastoralni blagoslovi, koji ne zahtijevaju iste uvjete kao liturgijski/obredni blagoslovi, jače dođu do izražaja. Stoga, ostavimo polemike po strani, jer tekst zahtijeva da se on promišlja u miru, srcem pastira, oslobođen od svake ideologije.

Iako neki biskupi smatraju razboritim trenutno ne dijeliti ove blagoslove, svi trebamo jednako rasti u uvjerenju da neobredni blagoslovi nisu posveta osobe niti para koji ih prima, oni nisu opravdanje svih njihovih postupaka te ne podržavaju takav način života. Kad nas je Papa zamolio da rastemo u širem razumijevanju pastoralnih blagoslova, predložio je da razmišljamo o načinu blagoslova koji ne zahtijeva postavljanje tolikih uvjeta da bi se izvršila ova jednostavna gesta pastoralne blizine, koja je sredstvo promicanje otvorenosti Bogu usred najrazličitijih okolnosti.

5. Kako konkretno primijeniti ove „pastoralne blagoslove“?

Da bi se jasno razlikovali od liturgijskih ili obrednih blagoslova, „pastoralni blagoslovi“ moraju prije svega biti vrlo kratki (usp. br. 38). Riječ je o blagoslovima koji traju nekoliko trenutaka, bez odobrenog obreda i bez liturgijske knjige. Ako dvije osobe zajedno mole za blagoslov, one za sebe jednostavno mole Gospodina za mir, zdravlje i druga dobra. Ujedno se traži da u punoj vjernosti žive Kristovo evanđelje i da Duh Sveti to dvoje ljudi oslobodi od svega što ne odgovara njegovoj božanskoj volji i od svega što zahtijeva pročišćenje.

Ovaj neobredni oblik blagoslova, jednostavnošću i kratkoćom svog oblika, nema namjeru opravdati ništa što nije moralno prihvatljivo. To očito nije brak, ali jednako tako nije ni „odobrenje“ ili potvrda bilo čega. To je isključivo odgovor župnika prema dvjema osobama koje mole Božju pomoć. Dakle, u ovom slučaju župnik ne postavlja uvjete i ne raspituje se o intimnom životu tih ljudi.

Budući da su neki postavili pitanje kako bi ti blagoslovi mogli izgledati, pogledajmo konkretan primjer: zamislimo da se među velikim brojem hodočasnika nalazi i jedan rastavljeni par koji moli svećenika: „Molim vas, blagoslovite nas, ne možemo naći posao, on je jako bo-

lestan, nemamo vlastiti dom i život nam je vrlo težak: neka nam Bog pomogne!”

U tom slučaju svećenik može izmoliti jednostavnu molitvu: „Gospodine, pogledaj ovu svoju djecu, daj im zdravlje, rad, mir i da si međusobno mogu pomagati. Oslobodi ih od svega što je u suprotnosti s tvojim Evanđeljem i dopusti im da žive po tvojoj volji. Amen“. Zatim završava znakom križa na svakoj od dviju osoba.

Govorimo o nečemu što traje oko 10 ili 15 sekundi. Ima li smisla uskratiti tu vrstu blagoslova ovim osobama koje su ga tražile? Nije li prikladnije poduprijeti njihovu vjeru, bila ona mala ili velika, pomoći im u njihovim slabostima božanskim blagoslovom i usmjeriti tu otvorenost prema transcendenciji koja bi ih mogla dovesti do veće vjernosti Evanđelju?

Kako bi se izbjegla svaka sumnja, u Deklaraciji se dodaje da, kad molitvu blagoslova traži par u neredovitoj situaciji, „iako izraženu izvan obreda predviđenih liturgijskim knjigama, zamoli par u neredovitoj situaciji, taj se blagoslov nikada neće slaviti istodobno s građanskim obredima, pa čak ni u povezanosti s njima, niti bilo kakvom odjećom, činima ili riječima koji su prikladni za vjenčanje. Isto vrijedi i kada blagoslov traži istospolni par“ (br. 39). Dakle, ostaje jasno da se blagoslov ne smije odvijati na istaknutom mjestu unutar sakralne građevine, ili ispred oltara, jer bi i to stvorilo zabunu.

Zato je svaki biskup u svojoj biskupiji ovlašten Deklaracijom *Fiducia supplicans* učiniti ovu vrstu jednostavnog blagoslova dostupnom, imajući na umu potrebu za razboritošću i pažnjom, ali ni na koji način nije ovlašten predložiti ili učiniti dostupnim blagoslove koji bi mogli nalikovati liturgijskom obredu.

6. Kateheza

Na nekim će mjestima možda biti potrebne

određene kateheze koje mogu pomoći svima da shvate kako ta vrsta blagoslova nije potvrda života onih koji ga traže. Još manje su odrješenje, budući da su te geste daleko od sakramenta ili obreda. Oni su jednostavni izrazi pastoralne blizine koja ne postavlja iste zahtjeve kao sakrament ili liturgijski obred. Svi ćemo se morati naviknuti prihvatiti činjenicu da, ako svećenik daje ovu vrstu jednostavnih blagoslova, on nije heretik, on ne potvrđuje ništa niti negira učenje Katoličke crkve.

Možemo pomoći Božjem narodu otkriti da je ta vrsta blagoslova tek jednostavni pastoralni kanal koji pomaže ljudima izraziti svoju vjeru, čak i ako su veliki grešnici. Zato, dajući blagoslov dvjema osobama koje se spontano sastanu kako bi ga zatražile, mi ih ne posvećujemo niti im čestitamo niti odobravamo neku vrstu sjedinjenja. U stvarnosti se isto događa kad su pojedinci blagoslovljeni, jer pojedinac koji traži blagoslov – a ne odrješenje – može biti veliki grešnik, ali to ne znači da mu uskraćujemo tu očinsku gestu usred njegovih borbi za preživljavanje.

Ako se to razjasni zahvaljujući dobroj katehezi, možemo se osloboditi straha da bi ta vrsta blagoslova mogla izraziti nešto krivo. Možemo biti slobodniji i možda bliži i plodonosniji službenici, sa službom koja je puna gesta očinstva i gostoljubivosti, bez straha da ćemo biti krivo shvaćeni.

Molimo novorođenog Gospodina da na sve nas velikodušno i milosno izlije svoj blagoslov da nam 2024. godina bude sretna i sveta.

Víctor Manuel kard. Fernández
prefekt

mons. Armando Matteo
tajnik Doktrinarne sekcije

Dikasterij za nauk vjere
O čuvanju pepela nakon kremiranja

Odgovor njegovoj uzoritosti kardinalu Matteu Mariji Zuppiju, bolonjskom nadbiskupu, na dva pitanja koja se odnose na čuvanje pepela pokojnika koji je kremiran

Pismom od 30. listopada 2023. (ur. br. 2537) kardinal Matteo Maria Zuppi, nadbiskup Bologne, uputio je dva pitanja Dikasteriju za nauk vjere koja se odnose na čuvanje pepela pokojnika čiji su posmrtni ostaci spaljeni.

Napomenuo je i da je u Bolonjskoj nadbiskupiji osnovao Povjerenstvo čija je zadaća odgovoriti na sve učestalija pitanja ljudi koji žele spaljivati tijela svojih pokojnika te kasnije njihov pepeo raspršiti po prirodi. Zadaća Povjerenstva je i ta da naglasi da prosipanje pepela pokojnika, zbog manjih troškova, ne bude vođeno samo ekonomskim motivima, već nastoji dati i smjernice što učiniti s pepelom pokojnika nakon što istekne rok za njegovo čuvanje.

Da bi bili usklađeni zahtjevi članova obitelji pokojnika s kršćanskim učenjem o uskrsnuću tijela i poštivanjem koje valja iskazivati pokojniku, bolonjski nadbiskup postavio je sljedeća pitanja:

1. Uzimajući u obzir zakonsku zabranu rasipanja pepela pokojnika, je li moguće pripremiti određeno i trajno sveto mjesto – kao što je slučaj s kosturnicama u kojima se zajedno prikupljaju i čuvaju kosti pokojnika – za zajedničko prikupljanje i čuvanje pepela krštenika, navodeći osnovne podatke o svakom pojedinom da se ne bi izgubilo sjećanje na njih?
2. Može li se obitelji dopustiti da dio pepela pokojnog člana svoje obitelji čuva na mjestu koje je bilo značajno u životu pokojnika?

Nakon što je pažljivo ispitan sadržaj ovih pitanja, odlučeno je kako slijedi:

1) U Uputi „*Ad resurgendum cum Christo*“ o pokapanju tijela preminulih i čuvanju pepela u slučaju spaljivanja koju je objavila Kongregacija za nauk vjere 15. kolovoza 2016., u broju 5 napominje se da se „pokojnikov pepeo mora redovito čuvati na svetome mjestu, to jest na groblju ili, ako je to slučaj, u nekoj crkvi ili na

prostoru koji je mjerodavna crkvena vlast namijenila upravo toj svrsi“.

Navedeni su i pastoralni razlozi za tu odluku: „Čuvanje pepela na svetome mjestu može pridonijeti smanjivanju opasnosti da pokojnik ostane uskraćen za molitvu i spomen rodbine i kršćanske zajednice. Na taj se način, nadalje, izbjegava mogućnost zaborava i nedostatka poštovanja, do čega može, prije svega, doći nakon što mine prvi naraštaj, jednako kao i neprilično ili praznovjerna postupanja“ (br. 5).

Ovaj propis iz navedene Upute, zadržava svu svoju valjanost.

2) „Naša nam vjera govori da ćemo uskrsnuti s istim tjelesnim identitetom, koji je materijalan, kao i svako stvorenje na zemlji, no ta će materija biti preobražena, oslobođena ograničenja ovoga svijeta. U tom smislu, uskrsnuće će biti „u ovom tijelu u kojem sada živimo“ (usp. *Fides Damasi*) i tako se onda izbjegava svaki štetan dualizam između materijalnog i nematerijalnog.

Ali ova preobrazba ne podrazumijeva vraćanje identičnih čestica materije koje su tvorile tijelo ljudskog bića. Stoga tijelo uskrsnule osobe neće nužno biti sastavljeno od istih elemenata koje je imalo prije smrti. Budući da se ne radi o jednostavnom oživljavanju mrtvoga tijela, uskrsnuće se može dogoditi čak i ako je tijelo potpuno uništeno ili raspršeno. To pomaže i u razumijevanju činjenice zašto se u mnogim krematorijima pepeo pokojnika čuva zajedno, a ne odvojeno.

3) Pepeo pokojnika potječe iz materijalnih ostataka koji su bili dio povijesnog puta koji je pokojnik prešao i prema kojima Crkva pokazuje osobitu brigu i pobožnost u moćima svetaca. Ta pažnja i sjećanje vode nas i prema svetom stavu iskazivanja poštivanja pepela pokojnika koji se čuva na svetom mjestu prikladnom za molitvu, a ponekad se čuva i u blizini crkvi koje pohode članovi obitelji i pokojnikova rodbina.

4) Stoga:

A) Iz navedenih razloga, može se pripremiti sveto, određeno i trajno mjesto na kojem će se zajednički prikupljati i čuvati pepeo krštenih

pokojnika, navodeći osobne podatke za svakog pojedinog da bi se čuvalo sjećanje na njih.

B) Pod uvjetom da je isključena svaka vrsta panteističkog, naturalističkog ili nihilističkog shvaćanja i da se pepeo pokojnika čuva na svetom mjestu, crkvena vlast, poštujući važeće građanske propise, može razmotriti i ocijeniti

zahtjev obitelji da dostojno čuva manji dio pepela pokojnog člana obitelji na mjestu koje je bilo značajno u njegovu životu.

Víctor Manuel Kard. Fernández, *prefekt*
Nakon Audijencije, 9. prosinca 2023.

Franjo

Dokumenta sudionika XVI. opće redovne skupštine Biskupske sinode upućena cijeloj Crkvi

Svijet u kojemu živimo i koji smo pozvani ljubiti i služiti mu i u njegovim proturječjima, zahtijeva jačanje sinergije na svim područjima poslanja Crkve.

Drage sestre, draga braćo,

Dok se rad prvog zasjedanja XVI. Opće redovne skupštine Biskupske sinode bliži kraju, želimo zajedno sa svima vama zahvaliti Bogu za lijepo i bogato iskustvo koje smo upravo proživjeli. Proživjeli smo ovo blagoslovljeno vrijeme u dubokom zajedništvu sa svima vama. Podržavale su nas vaše molitve dok smo u sebi nosili vaša očekivanja, vaša pitanja, pa i vaše strahove. Prošle su već dvije godine otkako je, na zahtjev pape Franje, započeo dugi proces slušanja i razlučivanja, otvoren za sav Božji narod, bez iznimke, da pod vodstvom Duha Svetoga „hode zajedno“ učenici misionari nasljedovatelji Krista Isusa.

Zasjedanje koje nas je okupilo u Rimu 30. rujna predstavlja važnu etapu u ovom procesu. Na mnogo načina, bilo je to iskustvo bez presedana. Po prvi put, na poziv pape Franje, muškarci i žene bili su pozvani, temeljem svog krštenja, da sjednu za isti stol kako bi sudjelovali ne samo u raspravama nego i u glasovanju ove Skupštine Sinode biskupa. Zajedno, u komplementarnosti naših poziva, naših karizmi i naših službi, intenzivno smo slušali Božju Riječ i iskustvo drugih. Metodom razgovora u Duhu ponizno smo dijelili bogatstvo i siromaštvo naših zajednica na svim kontinentima, nastojeći razlučiti što Duh Sveti danas želi reći Crkvi. Tako smo također iskusili važnost promicanja međusobne razmjene između latinske tradicije i tradicije kršćanskog Istoka. Sudjelovanje bratskih delegata iz drugih Crkava i crkvenih zajednica duboko je obogatilo naše rasprave.

Naša skupština odvijala se u kontekstu svijeta u krizi, čije su rane i skandalozne nejednakosti bolno odjeknule u našim srcima i dale našim radovima posebnu težinu, pogotovo što su neki od nas došli iz zemalja u kojima bjesni rat. Molili smo za žrtve ubojitog nasilja, ne zaboravljajući sve one koje su siromaštvo i korupcija bacili na opasne putove migracija. Zajamčili smo našu solidarnost i predanost uz žene i muškarce koji rade kao obrtnici pravde i mira u svakom dijelu svijeta.

Na poziv Svetoga Oca dali smo važan prostor šutnji, kako bismo potaknuli slušanje s poštovanjem i želju za zajedništvom u Duhu među nama. Tijekom ekumenskog bdjenja na otvaranju doživjeli smo kako žed za jedinstvom raste u tihoj kontemplaciji Krista raspetoga. „Križ je zapravo jedina katedra Onoga koji je, dajući svoj život za spasenje svijeta, povjerio svoje učenike Ocu, da ‘svi budu jedno’ (Iv 17,21). Čvrsto ujedinjeni u nadi koju nam daje Njegovo uskrsnuće, povjerali smo mu naš zajednički Dom u kojem vapaj zemlje i vapaj siromaha sve snažnije odzvanja: ‘Laudate Deum!’“, podsjetio je papa Franjo na samom početku naših radova.

Dan za danom slušali smo žurni poziv na pastoralnu i misionarsku preobrazbu. Zato što je poziv Crkve naviještati Evanđelje ne usredotočujući se na samu sebe, nego stavljajući se u službu beskrajne ljubavi kojom Bog ljubi svijet (vidi Iv 3,16). Na pitanje što očekuju od Crkve u povodu ove sinode, nekoliko beskućnika koji žive u blizini Trga svetog Petra odgovorili su: „Ljubav!“. Ta ljubav uvijek mora ostati žarko srce Crkve, trojstvena i euharistijska ljubav, kako je Papa podsjetio evocirajući poruku svete Terezije od Djeteta Isusa 15. listopada, na polovici puta naše skupštine. „Povjerenje“ je ono što nam daje odvažnost i unutarnju slobodu koju

smo iskusili, ne libeći se slobodno i ponizno izraziti svoja približavanja i različitosti, svoje želje i pitanja.

A sada? Nadamo se da će mjeseci koji nas dijele od drugog zasjedanja, u listopadu 2024., omogućiti svima da konkretno sudjeluju u dinamizmu misijskog zajedništva naznačenog riječju „sinoda“. Ovo nije ideologija nego iskustvo ukorijenjeno u apostolskoj predaji. Kao što nas je Papa podsjetio na početku ovog procesa: „Zajedništvo i poslanje riskiraju ostati pomalo apstraktni pojmovi ako se ne njeguje crkvena praksa koja izražava konkretnost sinodalnosti (...), promičući stvarnu uključenost svih“ (9. listopada 2021.). Izazova je mnogo, a pitanja su brojna: sažeto izvješće prve skupštine pojasnit će postignute točke dogovora, istaknuti otvorena pitanja i naznačiti kako nastaviti s radom.

Da bi napredovala u svom razlučivanju, Crkva apsolutno mora slušati sve osobe, počevši od najsiromašnijih. Za to je s njezine strane potreban put obraćenja, koji je ujedno i put hvala: „Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima“ (Luka 10,21)! Riječ je o slušanju onih koji nemaju pravo govoriti u društvu ili se osjećaju isključenima, čak i iz Crkve. Slušanju ljudi koji su žrtve rasizma u svim njegovim oblicima, posebno, u nekim regijama, autohtonih naroda čije se kulture ismijavaju. Iznad svega, Crkva našeg vremena ima dužnost slušati, u duhu obraćenja, one koji su bili žrtve zlostavljanja od strane članova crkvenog tijela, te se konkretno i strukturalno obvezati da se to više ne dogodi.

Crkva također treba slušati laike, žene i muškarce, koji su svi pozvani na svetost snagom svog krsnog poziva: svjedočanstvo kateheta,

koji su u mnogim situacijama prvi koji navještaju Evanđelje; jednostavnost i živost djece, entuzijazam mladih, njihova pitanja i pozive; snove starijih osoba, njihovu mudrost i njihovo pamćenje. Crkva treba slušati obitelji, njihove odgojne brige, kršćansko svjedočanstvo koje nude u današnjem svijetu. Treba prihvatiti glasove onih koji žele biti uključeni u laičke službe ili u participativna tijela za razlučivanje i donošenje odluka.

Kako bi napredovala u sinodalnom razlučivanju, Crkva posebno treba još više prikupljati riječi i iskustvo zaređenih službenika: svećenika, prvih suradnika biskupa, čija je sakramentalna služba prijeko potrebna za život cijeloga tijela; đakona, koji svojom službom označavaju brigu cijele Crkve u službi najranjivijih. Također mora dopustiti da je izazove proročki glas posvećenog života, budni čuvar pozivâ Duha. I također mora biti pozorna prema onima koji ne dijele njezinu vjeru, ali traže istinu, i u kojima je Duh prisutan i djeluje, On koji „pruža svima mogućnost da se, na način koji je Bogu poznat, pridruže pashalnom misteriju“ (*Gaudium et spes*, 22).

„Svijet u kojemu živimo i koji smo pozvani ljubiti i služiti mu i u njegovim proturječjima zahtijeva od Crkve jačanje sinergije na svim područjima njezina poslanja. Upravo je put sinodalnosti put koji Bog očekuje od Crkve trećeg tisućljeća“ (papa Franjo, 17. listopada 2015.). Ne smijemo se bojati odgovoriti na ovaj poziv. Djevica Marija, prva na putu, prati nas na našem hodočašću. U radostima i žalostima pokazuje nam svoga Sina i poziva nas na povjerenje. On, Isus, naša je jedina nada!

Vatikan, 25. listopada 2023.

Papino pismo svećenicima Rimske biskupije

Draga braćo svećenici, želio bih vam se obratiti s mišlju o pratnji i priateljstvu te se nadam da će vas podržavati dok budete obavljali svoju službu, s njezinim tere-
tom radosti i trudova, nadanja i razočaranja. Trebamo razmjenjivati poglede prepune brige i sućuti, učeći od Isusa, koji je tako gledao na apostole, ne zahtijevajući od njih agendu koju diktira kriterij učinkovitosti, nego im nudi svo-

ju skrb i osvježenje, predah. Tako, kad su se apostoli vratili sa svoje misije, zaneseni ali i umorni, Učitelj im je rekao: „Dodite i vi u osamu, na samotno mjesto, i otpočinite malo“ (Mk 6,31).

Mislim na vas u ovo vrijeme u kome se uz ljetne aktivnosti može malo i odmoriti, nakon pastoralnih radova proteklih mjeseci. A prije svega želio bih ponoviti svoju zahvalu: „Hvala

vam na vašem svjedočenju i na vašoj službi. Hvala vam za skriveno dobro koje činite, i za oprostjenje i utjehu koju dijelite u Božje ime... Hvala vam za vašu službu, koja se često obavlja uz veliki napor, s malo priznanja te koja nije uvijek shvaćena" (Homilija za Misu posvete ulja, 6. travnja 2023.).

Osim toga, naša se svećenička služba ne mjeri pastoralnim uspjesima (njih je i sam Gospodin imao sve manje i manje, kako je vrijeme prolazilo!). U središtu našeg života nije čak ni sumanuta aktivnost, nego je bitno ostati u Gospodinu kako bismo donijeli plod (usp. Iv 15). On je naša okrijepa (usp. Mt 11,28-29). A nježnost koja nas tješi izvire iz Njegova milosrđa, iz dobrodošlice "magis" – preobilja Njegove milosti koja nam omogućuje da idemo naprijed u svojem apostolskom radu, da podnosimo promašaje i padove, da se radujemo jednostavnošću srca, da budemo krotki i strpljivi, da uvijek počinjemo iznova i krećemo iznova, kako bismo mogli doprijeti do drugih. Doista, naši nužni "trenutci punjenja" (sc. baterija) događaju se ne samo kada se fizički i duhovno odmaramo, nego i kad se otvorimo međusobnom bratskom susretu: bratstvo tješi, nudi prostore za unutarnju slobodu i sprječava nas da se pred izazovima službe osjećamo usamljeni.

U tom vam duhu pišem. Osjećam da putujem s vama i želio bih da osjetite da sam vam blizu u radostima i žalostima, u planovima i nevoljama, u gorčinama i pastirskim utjehama. Iznad svega, dijelim s vama želju za zajedništvom, emotivnim i djelotvornim, dok svakodnevno molim da ova, naša Majka, Rimska Crkva, pozvana predsjedati drugima u ljubavi, njeguje dragocjeni dar zajedništva ponajprije u sebi, čineći da klija u različitim stvarnostima i osjećajima od kojih je ona satkana. Neka Rimska Crkva svima bude primjer suosjećanja i nade, uvijek sa svojim pastirima, uistinu uvijek spremnima i voljnima (pro)širiti Božji oprost, poput rijeka milosrđa koje taže žeđ današnjeg čovječanstva.

I sada se, draga braćo, pitam: Što Gospodin traži od nas u ovom našem vremenu, kamo nas vodi Duh koji nas je pomazao i poslao kao apostole Evanđelja? U molitvi mi se vraća ovo: Da Bog traži od nas da idemo do kraja u borbi protiv duhovne svjetovnosti. Otac Henri de Lubac je na nekoliko stranica teksta, a pozivam vas da to pročitate, definirao duhovnu svjetovnost

kao „najveću opasnost za Crkvu – za nas, koji smo Crkva – najperfidniju kušnju, onu koja uvijek iznova izranja, podmuklo, kad su druge kušnje pobijedene". I dodao je riječi za koje mi se čini kako pogađaju čavao u glavu: "Ako bi ta duhovna svjetovnost napala Crkvu te radila na tome da je iskvari, potkopavajući sami njezin temelj, bilo bi to beskrajno pogubnije od bilo koje obične moralne svjetovnosti" (Meditacija o Crkvi, Milano 1965, 470).

To su stvari na koje sam podsjećao i u drugim prigodama, ali bih želio ponoviti ih, smatrajući ih prioritetom: Duhovna svjetovnost je, zapravo, opasna jer je to način života koji duhovnost svodi na privid: Zavodi nas da budemo "trgovci duhom", ljudi odjeveni u svete forme, a koji u stvarnosti nastavljaju razmišljati i djelovati prema duhu i modi svijeta. To se događa kada dopustimo da nas općine zavodljivosti prolaznog, prosječnost i navika, iskušenja moći i društvenog utjecaja. Te iznovice, taštinom i narcisoidnošću, doktrinarnom nepopustljivošću i liturgijskim esteticizmom, oblicima i načinima u kojima se svjetovnost "skriva iza privida pobožnosti pa i ljubavi prema Crkvi", a zapravo se "sastoji u tome da se ne traži Gospodin nego ljudska slava i osobna dobrobit" (Evangeliu gaudium, 93). Kako u svemu tome ne prepoznati ažuriranu, sudobnu inačicu onoga licemjernog formalizma što ga je Isus nazirao i vidio u određenim religijskim autoritetima svoga doba i koji ga je tijekom njegova javnog djelovanja tjerao da trpi možda više od ičega drugoga?

Duhovna svjetovnost je "suptilna" kušnja i zbog toga tim podmuklija. Doista, prodire, te veoma svjesna i odlučna kako se skrivati iza dobra izgleda, čak i unutar "religioznih" pobuda i motivacija. Pa čak i ako je prepoznamo te odagnamo od sebe, prije ili kasnije opet se pojavi, prerusena na drukčiji način. Kao što Isus kaže u Evanđelju: "Kad nečisti duh iziđe iz čovjeka, luta bezvodnim mjestima tražeći spokoja. Kad ga ne nađe, rekne: 'Vratit ću se u kuću odakle izidoh'. Došavši, nađe je pometenu i uređenu. Tada ode i uzme sa sobom sedam drugih duhova, gorih od sebe, te uđu i nastane se ondje. Na kraju bude onomu čovjeku gore nego na početku (Lk 11,24-26). Potrebna nam je nutarnja budnost da čuva naše umove i srca, da u nama hrani pročišćujući plamen Duha, jer se svjetovne kušnje vraćaju i "kucaju" obazrivo

i učtivo: "To su 'elegantni demoni': ulaze glatko, a da ih nismo uopće ni svjesni" (Obraćanje Rimskoj kuriji, 22. prosinca 2022.).

Međutim, želio bih se zadržati na jednom vidiku ove svjetovnosti. Kad uđe u srce pastira, poprima poseban oblik, naime, onaj klerikalizma. Oprostite što se ponavljam, ali kao svećenici mislim da me razumijete, jer i vi srcem dijelite ono što vjerujete, u skladu s onom dobrom, tipično rimskom (romaničkom!) vrlinom, po kojoj iskrenost usana izvire iz srca te ima okus srca! A ja vam kao stariji čovjek i od srca želim reći da me zabrinjava kada zapadnemo u oblike klerikalizma; kada, možda i nesvjesno, dajemo povoda ljudima da vide kako smo superiorni, privilegirani, stavljeni "iznad" pa stoga odvojeni od ostaloga svetog Božjega puka. Kao što mi jedan dobar svećenik jednom zgodom napisa: "Klerikalizam je simptom svećeničkog i laičkog života u napasti da živi ulogu (rolu), a ne stvarnu, zbiljsku vezu s Bogom i braćom". Ukratko, označava bolest koja uzrokuje da izgubimo sjećanje na krštenje koje smo primili, ostavljajući u pozadini, negdje otraga, svoju pripadnost istom Svetom narodu te nas (za) vodi da živimo i prakticiramo autoritet u različitim oblicima moći, ne shvaćajući dvoličnost, bez poniznosti, ali s distanciranim i oholim stavovima.

Da bismo se oslobodili te napasti, dobro nam je poslušati što govori prorok Ezekiel pastirima: "Mlijekom se hranite, vunom odijevate, ovnovetovne koljete, a stada ne pasete. Nemoćnih ne krijepite, bolesnih ne liječite, ranjenih ne povijate, zalutalih natrag ne dovodite, izgubljenih ne tražite, nego nasilno i okrutno njima gospodarite" (34,3-4). Govori o "pretilosti" i "vuni", onim što hrani i grije. Rizik koji Riječ stavlja pred nas je stoga taj da hranimo sebe i vlastite interese, osiguravajući sebi udoban život.

Dakako, kao što i sveti Augustin potvrđuje, župnik mora također živjeti zahvaljujući potpori koju nudi mlijeko njegova stada; ali kako hiponski biskup komentira: „Neka uzimaju od mlijeka svojih ovaca, neka primaju ono što je potrebno za vlastite potrebe, ali neka ne zane-maruju slabost i nemoć ovaca. Neka ne traže nikakvu korist za sebe, da se ne bi činilo da propovijedaju Evanđelje radi vlastite potrebe i neimaštine; radije neka daju svjetlo istinite riječi za ljudsko prosvjetljenje" (Propovijed o pastirima, 46,5). Slično govori Augustin o vuni,

povezujući je s počastima: vuna koja pokriva ovce može nas potaknuti na razmišljanje o svemu čime se možemo izvana okтити, tražeći hvalu ljudi, ugled, slavu, bogatstvo. Veliki latinski otac piše: "Tko daje vunu, daje čast. To su upravo dvije stvari koje dušobrižnici, koji pasu sami sebe a ne ovce, traže od naroda – korist od zadovoljenja vlastitih želja kao i naklonost te časti i pohvale" (nav. mj., 46.6). Kad se bavimo samo mlijekom, mislimo na svoju osobnu korist; kad opsesivno tražimo vunu, razmišljamo o njegovanju imidža i povećanju vlastitog uspjeha. I na taj način gubimo svećenički duh, revnost za služenje, čežnju za brigom za narod, i završavamo u prosudbi prema svjetovnim ludostima: „Što ja imam s tim? Neka svatko čini što želi; moja je hrana sigurna, ali i moja čast. Imam dovoljno mlijeka i vune, pa neka svatko radi što ga volja" (nav. mj., 46.7).

Zabrinutost se, dakle, usredotočuje na "ja": svoje vlastito uzdržavanje, svoje vlastite potrebe, na pohvalu koju smo primili za sebe umjesto na slavu Božju. To se događa u životu onih koji otkliznu u klerikalizam: gube duh veličanja i hvale jer su izgubili osjećaj za milost, gube divljenje nad besplatnošću kojom ih Bog ljubi, onu povjerljivu i predanu jednostavnost srca koja nas tjera da (is)pružimo ruke prema Gospodinu, iščekujući od Njega hranu u pravo vrijeme (usp. Ps 104,27), svjesni da bez Njega ne možemo učiniti ništa (usp. Iv 15,5). Tek kada živimo u toj besplatnosti, možemo službu i pastoralne odnose živjeti u duhu služenja, u skladu s Isusovom riječi: "Besplatno primiste, besplatno i dajte!" (Mt 10,8).

Moramo se ugledati upravo na Isusa, na sućut s kojom On gleda na našu ranjenu ljudskost, na besplatnost kojom je ponudio na križu svoj život za nas. Evo svagdanjeg protulijeka svjetovnosti i klerikalizmu: gledati rassetoga Isusa, svaki dan usmjeravati pogled na Onoga koji se ispraznio i ponizio do smrti (usp. Fil 2,7-8). Prihvatio je poniženje da nas podigne iz padova i oslobodi nas od sile zla. Na taj način, gledajući Isusove rane, gledajući Njega ponižena, učimo kako smo pozvani ponuditi sami sebe, postati kruh koji se lomi za gladne, dijeliti put zajedno s umornima i potlačenima. To je svećenički duh: učiniti se slugama naroda Božjega, a ne gospodarima, prati noge svojoj braći, a ne ih gaziti svojim nogama.

Budimo stoga budni i na oprezu protiv kleri-

kalizma. Neka nam pomogne da se toga klonimo apostol Petar koji se, kako nas predaja podsjeća, i na samrtni naglavačke ponizio, kako bi se izjednačio sa svojim Gospodinom. Neka nas od toga sačuva apostol Pavao koji je zbog Krista Gospodina sve dobiti te ugođe života i svijeta smatrao smećem i otpadom (usp. Fil 3,8).

Klerikalizam, znamo, može pogoditi svakoga, čak i laike i pastoralne djelatnike: doista, može se preuzeti “klerikalni duh” u vršenju službi i karizmi, živeći vlastiti poziv na elitistički način, zavijen i umotan u vlastitu grupu te podižući zidove prema van, razvijajući posesivnost veza s obzirom na uloge u zajednici, njegovanje bahatih i hvalisavih stavova prema drugima. A simptomi su doista gubitak duha klanjanja i hvale te radosne besplatnosti, dok se vrag uvlači njegujući prigovaranje, negativnosti i kronično nezadovoljstvo onim što je krivo te ironija postaje cinizam. Ali, na taj način prepuštamo se klimi kritike i gnjeva koje širimo oko sebe, umjesto da smo oni koji, s jednostavnošću i krotkošću, s dobrotom i poštovanjem, pomažu svojoj braći i sestrama da izađu iz živoga pije-ska nestrpljivosti.

U svemu tome, u našim slabostima i nedostacima, kao i u današnjoj krizi vjere, ne dajmo se obeshrabriti! De Lubac zaključno govori kako je Crkva, “čak i danas, unatoč svim našim nejasnoćama [...], poput Djevice, sakrament Isusa Krista. Nikakva naša nevjera ne može je spriječiti da bude ‘Božja Crkva’, ‘sluškinja Gospodnja’” (Razmišljanje o Crkvi, nav. dj., 472).

Braćo, to je nada koja podupire naše korake, olakšava naše breme i daje novi poticaj našoj službi. Zasučimo rukave i prignimo koljena (vi koji možete!): Molimo se Duhu jedni za druge, molimo ga da nam pomogne da ne upadnemo, ni u osobnom životu, ali ni u pastoralnom djelovanju, u tu religioznu pojavnost punu mnogočega, ali praznu od Boga, kako ne bismo bili samo službenici Svetoga, nego gorljivi navjestitelji Evanđelja, ne “državni klerici”, nego pastiri

naroda. Trebamo osobno i pastoralno obraćenje.

Kao što je Pater Congar rekao, nije riječ o vraćanju pravilnog svetkovanja ili obnovi vanjskih ceremonija, već radije o povratku k izvorima Radosne vijesti, otkrivanju svježih sila i energije za prevladavanje navika, o ubrizgavanju novog duha u stare crkvene ustanove, kako ne bismo završili kao Crkva “bogata svojim autoritetom i sigurnošću, ali premalo apostolska i osrednje evanđeoska” (Vera e falsa riforma della Chiesa, Milano 1972, 146).

Hvala vam za dobrodošlicu koju ćete izraziti ovim mojim riječima, razmišljajući o njima u molitvi i pred Isusom u svakodnevnom klanjanju. Mogu vam reći da su mi izvirale iz moga srca i ljubavi koju imam prema vama. Krenimo naprijed s entuzijazmom i hrabrošću: radimo zajedno, među svećenicima i s našom braćom i sestrama laicima, pokrećući sinodalne vidike i putove koji će nam pomoći da se lišimo svjetovnih i “klerikalnih” sigurnosti, kako bismo ponizno tražili pastoralne putove nadahnute Duhom Svetim, kako bi Gospodinova utjeha doista stigla do svakoga.

Pred slikom Salus Populi Romani molio sam za vas. Zamolio sam Gospu da vas čuva i štiti, da isuši vaše krišom prolivene suze, da u vama ponovno užga radost službe i da vas svaki dan učini pastirima zaljubljenima u Isusa, spremnima žrtvovati preko svake mjere sebe i svoje živote iz ljubavi prema Isusu. Hvala vam za ono što činite te za ono što jeste. Blagoslivljam vas i pratim vas u molitvi. I, molim vas, ne zaboravite moliti za mene.

Bratski,

Franjo

Lisabon, 5. kolovoza 2023.,

Spomen Posvete Bazilike Svete Marije Velike.

(Papa Franjo potpisao je pismo u Lisabonu 5. kolovoza, na spomen Posvete bazilike Svete Marije Velike u Rimu, a Tiskovni ured Svete Stolice objavio ga u ponedjeljak, 7. kolovoza).

Dragi mladi!

U kolovozu ove godine susreo sam se sa stotinama tisuća vaših vršnjaka iz cijeloga svijeta, okupljenih u Lisabonu na Svjetskom danu mladih. Tijekom pandemije, u jeku mnogih neizvjesnosti, nadali smo se da će se to veliko slavlje susreta s Kristom i mladima moći održati. Ta se nada ostvarila i nadmašila sva očekivanja mnogih koji su bili tamo, pa tako i mene samog! Kako je lijep bio naš susret u Lisabonu! Bilo je to pravo iskustvo preobrazbe, eksplozija svjetla i radosti!

Na kraju završne mise na "Polju milosti" najavio sam sljedeću etapu našeg interkontinentalnog hodočašća: Seoul, u Južnoj Koreji, 2027. godine. Ali prije toga zakazao sam vam susret u Rimu, 2025. godine, prigodom Jubileja mladih, gdje ćete i vi biti "hodočasnici nade".

Vi mladi ste, naime, radosna nada Crkve i čovječanstva koje je stalno na putu. Htio bih vas uzeti za ruku i s vama ići putem nade. Želio bih vam govoriti o našim radostima i nadama, ali i žalostima i tjeskobama naših srdaca i čovječanstva koje trpi (usp. Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 1). U ove dvije godine pripreve za Jubilej najprije ćemo razmišljati o pozivu svetog Pavla »U nadi budite radosni« (Rim 12,12), a potom dublje proniknuti u riječi proroka Izaije: »Oni što se u Gospodina uzdaju hode i ne umaraju se« (usp. Iz 40, 31).

Odakle dolazi ta radost?

»U nadi budite radosni« (Rim 12, 12) poticaj je sv. Pavla zajednici u Rimu, u trenutku kad je ona izložena teškim progonima. Zapravo, "radost u nadi" koju propovijeda Apostol izvire iz Kristova pashalnog otajstva, iz snage njegova uskrsnuća. Ona nije plod ljudskog truda i zalaganja, domišljatosti ili umijeća. To je radost koja proizlazi iz susreta s Kristom. Kršćanska radost dolazi od samoga Boga, od svijesti da nas on voli.

Benedikt XVI., razmišljajući o iskustvu koje je doživio na Svjetskom danu mladih 2011. u Madridu, zapitao se: radost, »odakle dolazi? Kako je objasniti? U igri su svakako mnogi čimbenici koji djeluju u sprezi. Ali presudna je [...] sigurnost koja proizlazi iz vjere: ja sam tražen. Imam jedan zadatak u povijesti. Ja sam

prihvaćen, ja sam voljen«, te je pojasnio: »U konačnici trebamo bezuvjetno prihvaćanje. Samo ako me Bog prihvaća i ako steknem tu sigurnost, znam definitivno: dobro je što postojim. [...] Dobro je postojati kao čovjek, pa i u teškim vremenima. Vjera čovjeka čini radosnim, počevši od njegove nutrine« (*Govor Rimskoj kuriji*, 22. prosinca 2011.).

Gdje je moja nada?

Mladost je vrijeme puno nada i snova, hranjenih lijepim stvarima koje obogaćuju naše živote: divotom stvaranja, odnosima s dragim osobama i prijateljima, umjetničkim i kulturnim iskustvima, znanstvenim i tehnološkim spoznajama, inicijativama kojima se promiče mir, pravda i bratstvo i tako dalje. No, u današnje vrijeme, u životima mnogih, pa tako i mladih, kao da se osjeća veliki nedostatak nade. Mnoge vaše vršnjake koji proživljavaju rat, nasilje, zlostavljanje i razne nedaće, nažalost, muče očaj, tjeskoba i potištenost. Osjećaju se kao da su zatvoreni u mračnoj tamnici, ne mogu vidjeti sunčeve zrake. Visoka stopa samoubojstava među mladima u raznim zemljama to dramatično pokazuje. Kako u takvim prilikama doživjeti radost i nadu o kojoj govori sveti Pavao? Štoviše, postoji opasnost da prevlada očaj, misao da je besmisleno činiti dobro jer ga nitko ne cijeni i ne priznaje, kao što čitamo u knjizi o Jobu: »Ali gdje za mene ima još nade? Sreću koju tko će ikada vidjeti?« (*Job* 17, 15).

Kad promatramo tragedije čovječanstva, posebno patnju nevinih, i mi se, kao što molimo u nekim psalmima, obraćamo Gospodinu pitanjem: "Zašto?" Pa ipak, i mi sami možemo biti dio Božjeg odgovora. Mi, koje je On stvorio na svoju sliku, možemo biti izraz njegove ljubavi, koja rađa radost i nadu čak i tamo gdje se to čini nemogućim. Pada mi na pamet glavni lik filma »Život je lijep«. Mladi otac koji osjetljivošću i maštovitošću uspijeva surovu stvarnost pretvoriti u svojevrsnu avanturu i igru i tako sinu dati "oči nade", štiteći ga od užasâ koncentracijskog logora, sačuvavši njegovu nevinost i spriječivši da mu ljudsko zlo oduzme budućnost. Ali to nisu samo izmišljene priče! To je ono što vidimo u životima mnogih svetaca koji su bili svjedoci nade čak i usred najokrutnije ljudske zloće. Sjetimo se svetog Maksimilijana

Marije Kolbea, svete Jozefine Bakhite ili blaženih supružnika Józefa i Wiktoria Ulme s njihovih sedmero djece.

Mogućnost da se upali plamen nade u srcima ljudi, polazeći od kršćanskog svjedočenja, u svom je učiteljstvu pokazao sveti Pavao VI. kad nas je podsjetio: »usred ljudske zajednice u kojoj žive, neki kršćani ili skupine kršćana [...] posve jednostavno i neusiljeno zrače svojom vjeru u vrednote koje su iznad uobičajenih vrednota i svoju nadu u nešto što se ne vidi, o čemu se čovjek po sebi ne bi usudio ni sanjati« (Apost. pob. *Evangelii nuntiandi*, 21).

“Mala” nada

Francuski pjesnik Charles Péguy na početku svoje pjesme o nadi govori o tri teološke kreposti – vjeri, nadi i ljubavi – kao o trima sestrama koje putuju zajedno:

»Mala nada hoda između svoje dvije velike sestre, a nitko je i ne primjećuje. [...]

Ona, majušna, je ta koja sve vuče.

Jer Vjera vidi samo ono što jest.

A ona vidi ono što tek ima biti.

I Ljubav voli samo ono što jest.

A ona, ona voli ono što će biti.

[...]

Ona zapravo vodi njih.

I vuče ih.

I ona pokreće čitav svijet«

(*Il portico del mistero della seconda virtù*, Milano 1978., 17-19).

I ja sam uvjeren u taj skroman, “manji”, a opet temeljni značaj nade. Pokušajte razmisliti: kako bismo mogli živjeti bez nade? Kako bi izgledali naši dani? Nada je sol svakidašnjice.

Nada – svjetlo koje svijetli u noći

U kršćanskoj tradiciji Vazmenog trodnevlja, Velika subota je dan nade. Vremenski smještena između Velikog petka i Uskrsne nedjelje, ona je kao neki međuprostor između očaja učenikâ i njihove uskrsne radosti. To je mjesto gdje se rađa nada. Toga se dana Crkva u tišini spominje Kristova silaska nad pakao. To možemo vidjeti prikazano u slikovnom obliku na mnogim slikama, na kojima se prikazuje sjajem obasjanog Krista kako silazi u najdublju tamu i kroz nju prolazi. Upravo tako: Bog se ne ograničava na to da suosjećajno gleda naše zone smrti ili samo na to da nas doziva iz daljine, nego ulazi u naša iskustva pakla kao svjetlo koje svijetli u tami i pobjeđuje je (usp. *Iv* 1, 5). Lijepo to

izražava jedna pjesma na južnoafričkom jeziku Xhosa: »Čak i ako više nade nema, ovom je pjesmom iznova budim. Moja nada se budi, jer svoju nadu polažem u Gospodina. Nadam se da ćemo se ujediniti! Ostanite jaki u nadi, jer dobar ishod je blizu.«

To je, ako bolje razmislimo, bila nada Djevice Marije, koja je ostala jaka pod Isusovim križem, sigurna da je “dobar ishod” blizu. Marija je žena nade, Majka nade. Na Kalvariji, »postojana u nadi protiv svake nade« (usp. *Rim* 4, 18), nije dopustila da se u njenom srcu ugasi sigurnost uskrsnuća koje je njezin Sin navijestio. Ona je ta koja tišinu Velike subote ispunjava nježnim iščekivanjem punim nade, ulijevajući u učenike sigurnost da će Isus pobijediti smrt i da zlo neće imati posljednju riječ.

Kršćanska nada nije površni optimizam niti je placebo za lakovjerne: to je sigurnost, ukorijenjena u ljubavi i vjeri, da nas Bog nikada ne ostavlja same i da drži svoje obećanje: »Pa da mi je i dolinom smrti proći, zla se ne bojim, jer si ti sa mnom« (*Ps* 23, 4). Kršćanska nada nije nijekanje boli i smrti, nego je to slavljenje ljubavi uskrslog Krista koji je uvijek s nama, čak i kad se čini daleko. »Sâm Krist naša je velika svjetlost nade i naš vodič u noći, jer on je “sjajna zvijezda Danica”« (Apostolska pobudnica *Christus vivit*, 33).

Jačati nadu

Kad se u nama zapali iskra nade, katkad se javlja opasnost da će je ugušiti brige, strahovi i teret svakodnevnih poslova. Ali iskri je potreban zrak kako bi nastavila sjati i kako bi postala velika vatra nade. A blagi povjetarac Duha Svetoga je taj koji rasplamsava nadu. I mi možemo pridonijeti njezinu jačanju na razne načine.

Nada se hrani molitvom. Molitvom čuvamo i obnavljamo nadu. Molitvom održavamo iskru nade zapaljenom. »Molitva je prva snaga nade. Moliš i nada raste, ide naprijed« (*Kateheza*, 20. svibnja 2020.). Molitva je nalik usponu na velike visine: kad smo na zemlji, često ne vidimo sunce jer je nebo prekriveno oblacima. Ali ako se izdignemo iznad oblaka, obavijaju nas svjetlost i toplina sunca. I kroz to iskustvo pronalazimo put do sigurnosti da je sunce uvijek tu, čak i kad sve izgleda sivo.

Dragi mladi, kada vas gusta magla straha, sumnje i tjeskobe okruži i više ne vidite sunca,

krenite putem molitve. Jer i »kad me nitko više ne sluša, Bog me i dalje čuje« (Benedikt XVI., Enciklika *Spe salvi*, 32). Odvojimo svaki dan vremena da se odmorimo u Bogu pred tjeskobama koje na nas navaljuju: »Samo je u Bogu mir, dušo moja, samo je u njemu nada moja« (Ps 62, 6).

Nadu jačaju naši svakodnevni izbori i opredjeljenja. Poziv na radost u nadi, koji sveti Pavao upućuje kršćanima iz Rima (usp. *Rim* 12, 12), zahtijeva vrlo konkretne izbore u svakodnevnom životu. Stoga vas potičem da odaberete način života koji se temelji na nadi. Dopustite mi da vam navedem primjer: čini se da je na društvenim mrežama lakše podijeliti loše vijesti nego vijesti koje šire nadu. Stoga vam dajem konkretan prijedlog: pokušajte svaki dan podijeliti riječ nade. Postanite sijači nade u životima svojih prijatelja i svih oko vas. Naime, »nada je ponizna i to je krepost na kojoj se radi – da tako kažem – svaki dan [...]. Svaki nam se dan valja spomenuti da imamo polog, a to je Duh, koji djeluje u nama u malim stvarima« (*Jutarnja meditacija*, 29. listopada 2019.).

Upaliti baklju nade

Ponekad izađete navečer van s prijateljima i, ako je mrak, uzmete svoje pametne telefone i upalite svjetiljku da svijetli. Na velikim koncertima tisuće vas pomiču te moderne svjetiljke u ritmu glazbe, stvarajući sugestivno ozračje. Noću nam svjetlost pomaže vidjeti stvari na nov način, a čak se i u tami vide obrisi dimenzija ljepote. Tako je i sa svjetlom nade koje je Krist. Po njemu, po njegovu uskrsnuću, naši su životi obasjani svjetlom. S njim sve vidimo u novom svjetlu.

Priča se da, kad bi ljudi pristupali svetom Ivanu Pavlu II. kako bi mu govorili o nekom problemu, prvo što bi ih pitao bilo je: »Kako to izgleda u svjetlu vjere?« Pogled obasjan nadom čini i to da stvari izgledaju u drugačijem svjetlu. Stoga vas pozivam da usvojite to gledište u svom svakodnevnom životu. Kršćanin prodahnut Božjom nadom ispunjen je drugom radošću, radošću koja dolazi iznutra. Izazova i teškoća ima i uvijek će ih biti, ali ako nas resi

nada "puna vjere", hvatamo se u koštac s njima svjesni da oni nemaju posljednju riječ, a mi sami postajemo mala baklja nade za druge.

I svaki od vas može to biti, u onoj mjeri u kojoj vaša vjera postaje konkretna i sukladna stvarnosti i poviješću života vaše braće i sestara. Sjetimo se Isusovih učenika koji su ga jednog dana vidjeli na visokoj gori obasjana veličanstvenim svjetlom. Da su ostali tamo gore, bilo bi to za njih nešto predivno, ali drugi bi bili isključeni. Morali su sići dolje. Ne smijemo bježati od svijeta, nego moramo voljeti svoje vrijeme u koje nas je Bog s razlogom smjestio. Možemo biti sretni samo ako primljenu milost dijelimo s braćom i sestrama koje nam Gospodin iz dana u dan stavlja na naš životni put.

Dragi mladi, ne bojte se dijeliti sa svima nadu i radost uskrsloga Krista! Čuvajte iskru koja je zapaljena u vama, ali je ujedno i prenosite dalje: vidjet ćete da će rasti! Kršćansku nadu ne smijemo zadržati za sebe, kao neki lijep osjećaj, jer je ona namijenjena svima. Budite blizu, na poseban način, onim svojim prijateljima koji se možda izvana smiju, ali u svom srcu plaču, siromašni u nadi. Ne dopustite da vas zarazi ravnodušnost i individualizam: ostanite otvoreni, poput kanalâ kojima Isusova nada može teći i širiti se u okolini u kojoj živite.

»Krist živi! On je naša nada i najljepša mladost ovoga svijeta« (Apostolska pobudnica *Christus vivit*, 1), tako sam vam pisao prije gotovo pet godina, nakon Sinode posvećene mladima. Pozivam sve vas, a posebno one koji su uključeni u pastoral mladih, da ponovno uzmete u ruke Završni dokument iz 2018. i apostolsku pobudnicu *Christus vivit*. Vrijeme je da zajedno sagledamo situaciju i s nadom radimo na punom ostvarenju te nezaboravne Sinode u djelo.

Povjerimo sav svoj život Mariji, Majci nade. Ona nas uči nositi Isusa, našu radost i nadu, u srcu i darivati ga drugima. Sretan put, dragi mladi! Blagoslivljam vas i pratim u molitvi. Molite i vi za mene!

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 9. studenoga 2023., blagdan Posvete Lateranske bazilike.

Franjo

BOG NAS VODI KROZ PUSTINJU DO SLOBODE

Draga braćo i sestre!

Kada se naš Bog objavljuje, prenosi uvijek poruku slobode: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (Izl 20,2). Tako počinje dekalog dan Mojsiju na gori Sinaj. Narod itekako dobro zna o kojem izlasku Bog govori: iskustvo ropstva još je uvijek svježije u njegovu sjećanju. On prima deset riječi u pustinji kao put slobode. Mi ih nazivamo "zapovijedima", ističući snagu ljubavi kojom Bog odgaja svoj narod. Taj je poziv na slobodu uistinu snažan. Ne iscrpljuje se u jednom događaju, zato što sazrijeva na jednom putu. Kao što Izrael u pustinji još uvijek nosi Egipat u sebi – često žaleći za prošlošću i mrmljajući protiv Gospodina i Mojsija – tako i današnji Božji narod nosi u sebi tlačiteljski jaram koji mora ostaviti iza sebe. Opažamo to u trenucima kad se osjećamo beznadno, kad besciljno lutamo kroz život kao po pustinji, bez obećane zemlje prema kojoj bismo zajedno težiti. Korizma je milosno vrijeme u kojem pustinja ponovno može postati – prema riječima proroka Hošee – mjesto naše prve ljubavi (usp. Hoš 2,16–17). Bog odgaja svoj narod da izađe iz svog ropstva i doživi prijelaz iz smrti u život. Poput nekog zaručnika iznova nas privlači sebi i našem srcu šapće riječi ljubavi.

Izlazak iz ropstva u slobodu nije neko apstraktno putovanje. Da bi naša korizma bila konkretna, prvi korak je željeti vidjeti stvarnost. Kad je Gospodin privukao Mojsija gorućem grmu i progovorio mu, odmah se objavio kao Bog koji vidi i, nadasve, čuje: »Vidio sam jade svoga naroda u Egiptu i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znane su mi muke njegove. Zato sam sišao da ga izbavim iz šaka egipatskih i odvedem ga iz te zemlje u dobru i prostranu zemlju – u zemlju kojom teče med i mlijeko« (Izl 3,7–8). I danas se vapaj mnoge naše potlačene braće i sestara uzdiže do neba. Zapitajmo se: dopire li i do nas? Potresa li nas? Dotiče li nas? Mnogo nas toga jedne od drugih dijeli i odvaja, nijećući spone bratstva koje nas oduvijek povezuju.

Na svom putovanju na Lampedusu, globalizaciji ravnodušnosti suprotstavio sam dva pitanja koja postaju sve aktualnija: »Gdje si?« (Post 3,9) i »Gdje ti je brat?« (Post 4,9). Ovaj korizmeni hod bit će konkretan ako, ponovno

slušajući ova pitanja, priznamo da smo još uvijek pod vlašću faraona. To je vlast koja nas čini iscrpljenima i neosjetljivima. To je model rasta koji nas dijeli i otkida nam budućnost. Zagađuje zemlju, zrak i vodu, ali onečišćuje i duše. Iako je naše oslobođenje započelo krštenjem, u nama ostaje neobjašnjiva čežnja za ropstvom, kao svojevrsna privlačnost prema sigurnosti poznatih stvari, nauštrb slobode.

Želim vam ukazati na dosta važan detalj u tom izvješću iz knjige Izlaska: Bog je taj koji vidi, koji je ganut i koji oslobađa; nije Izrael taj koji to traži. Faraon, naime, gasi također snove, krade nebo pa se čini da je svijet u kojem se dostojanstvo gazi a autentične veze poriču nepromjenjiv. Uspijeva, to jest, vezati ljude za sebe. Zapitajmo se: želim li novi svijet? Jesam li spreman raskinuti kompromise sa starim? Svjedočenje mnoge braće biskupa i velikog broja onih koji rade za mir i pravdu sve me više uvjerava da ono na što treba ukazati jest pomnjanje nade. To je prepreka snovima, nije mi vapaj koji dopire do neba i dotiče Božje srce. Nalik je onoj čežnji za sužanjstvom koja paralizira Izrael u pustinji i koči ga na njegovom putu. Izlazak se može prekinuti: ne postoji drugi način da se objasni kako to da čovječanstvo, koje je na korak do sveopćeg bratstva i koje je doseglo razine znanstvenog, tehnološkog, kulturnog i pravnog razvoja kadrog zajamčiti dostojanstvo svima, tapka u mraku nejednakosti i sukoba.

Bog se nije umorio od nas. Prihvatimo korizmu kao jako vrijeme u kojem nam ponovno dolazi njegova riječ: »Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva« (Izl 20,2). To je vrijeme obraćenja, vrijeme slobode. Samoga je Isusa, kao što se podsjetimo svake godine na Prvu korizmenu nedjelju, Duh odveo u pustinju da njegovu slobodu stavi na kušnju. Kroz četrdeset dana On će biti pred nama i s nama: On je utjelovljeni Sin. Za razliku od faraona, Bog ne želi podanike, nego sinove i kćeri. Pustinja je prostor u kojem naša sloboda može sazrijeti u osobnu odluku da ne padnemo ponovno u ropstvo. U korizmi pronalazimo nove kriterije prosuđivanja i zajednicu s kojom možemo krenuti na put kojim nikad prije nismo išli.

To uključuje borbu: Knjiga Izlaska i Isusove kušnje u pustinji to nam jasno govore. Glasu Boga, koji govori: »Ti si Sin moj, Ljubljeni!« (Mk 1,11) i »Nemoj imati drugih bogova uz mene« (Izl 20,3), suprotstavljaju se laži neprijatelja. Više nam se bojati idolâ nego faraona: možemo ih smatrati kao nekim njegovim glasom u nama. Biti svemoćan, biti od svih priznat, biti ispred svih: svaki čovjek u sebi osjeća zavodljivost te laži. To je dobro poznat put. Možemo se tako vezati za novac, za određene projekte, ideje, ciljeve, za svoj položaj, tradiciju, pa čak i za određene ljude. Umjesto da nas pokrenu, oni će nas paralizirati. Umjesto da nas okupljaju u jedno, oni će nas okretati jedne protiv drugih. Postoji, međutim, novo čovječanstvo, narod malenih i poniznih, koji nije podlegao čarima te laži. Dok idoli one koji im služe čine nijemima, slijepima, gluhima i nepokretnima (usp. Ps 115,4), siromašne duhom resi budna spremnost i otvorenost: oni su tiha sila dobra koja čuva i drži svijet.

Vrijeme je za djelovanje, a u korizmi djelovati znači također zastati. Zastati u molitvi kako bi se primilo Božju riječ i zastalo poput Samarijanca pred svojim ranjenim bratom. Ljubav prema Bogu i bližnjemu jedna su i ista ljubav. Ne imati drugih bogova znači zadržati se u Božjoj prisutnosti, zastati uz bližnjega od krvi i mesa. Zato molitva, milostinja i post nisu tri neovisna djelovanja, nego jedan jedini pokret otvorenosti i samoodricanja u kojem ćemo odbaciti idole koji nas opterećuju i navezanosti koje nas sputavaju i drže zarobljenima. Tada će se usahlo i usamljeno srce probuditi. Valja nam, dakle, usporiti i zastati. Kontemplativna dimenzija života, koju nam korizma omogućuje ponovno otkriti, oslobodit će nove snage. U Božjoj prisutnosti postajemo braća i sestre, osjetljiviji za druge: umjesto prijatelji i neprijatelja otkrivamo suputnike i suputnice. To je Božji san, obećana zemlja kojoj težimo kad iziđemo iz ropstva.

Sinodalni oblik Crkve, koji ovih godina iznova otkrivamo i njegujemo, upućuje na to da je

korizma ujedno vrijeme zajedničkih odluka, malih i velikih izbora u opreci s prevladavajućim trendovima, koji mogu promijeniti svakodnevicu i život ljudi u pojedinoj sredini: kupovne navike, briga za stvoreni svijet, uključivanje onih koji su u društvu nevidljivi ili prezreni. Pozivam sve kršćanske zajednice da učine ovo: da svojim vjernicima ponude trenutke u kojima će razmišljati o svom načinu života, da izdvoje vremena za propitkivanje o svojoj prisutnosti na vlastitom teritoriju i svojem doprinosu njegovu boljitku. Jao nama ako bi kršćanska pokora bila kao ona koja je rastužila Isusa! On i nama poručuje: »ne budite smrknuti kao lice-mjeri. Izobličuju lica da pokažu ljudima kako poste« (Mt 6,16). Neka radije s lica zrači radost, neka se širi miomiris slobode, neka se oslobodi ona ljubav koja sve čini novim, počevši od onog najmanjeg i najbližeg. To se može dogoditi u svakoj kršćanskoj zajednici.

U mjeri u kojoj će ova korizma biti vrijeme obraćenja, čovječanstvo koje luta osjetit će dašak kreativnosti: bljesak nove nade. Želim vam reći isto ono što sam rekao mladima s kojima sam se prošloga ljeta susreo u Lisabonu: »Tražite i riskirajte, tražite i riskirajte. U ovom povijesnom času izazovi su ogromni, jecaji bolni. Proživljavamo treći svjetski rat koji se vodi u dijelovima. Osmjelimo se gledati na naš svijet ne kao da je na umoru, nego u procesu rađanja, ne na kraju, nego na početku velikog novog poglavlja povijesti. A za to je potrebna hrabrost« (Obraćanje studentima, 3. kolovoza 2023.). To je hrabrost obraćenja, izlaska iz ropstva. Vjera i ljubav to dijete nadu drže za ruku. Uče ga hodati i, istodobno, ono njih vuče naprijed¹.

Blagoslivljam sve vas i vaš korizmeni hod.

Rim, *Sveti Ivan Lateranski*, 3. prosinca 2023.,
Prva nedjelja došašća.

Franjo

¹ Usp. Ch. Péguy, *Il portico del mistero della seconda virtù*, Milano 1978., 17-19.

»NIJE DOBRO DA ČOVJEK BUDE SAM« - LIJEČITI BOLESNE LIJEČEĆI ODNOS

»Nije dobro da čovjek bude sam« (*Post* 2, 18). Bog, koji je ljubav, od početka je stvorio čovjeka za zajedništvo, upisavši u njegovo biće dimenziju odnosâ. Tako smo u svom životu, oblikovanom na sliku Presvetoga Trojstva, pozvani na puno samoostvarenje u dinamici odnosâ, prijateljstva i međusobne ljubavi. Stvoreni smo da budemo zajedno, a ne sami. I upravo zato što je taj plan zajedništva tako duboko upisan u ljudsko srce, iskustvo napuštenosti i samoće nas užasava i pokazuje se bolnim, čak neljudskim. Ono postaje još teže u trenucima slabosti, nesigurnosti i neizvjesnosti, često uzrokovanih teškom bolešću.

Mislim, primjerice, na one koji su bili strašno usamljeni tijekom pandemije covida-19: pacijente koji nisu mogli primati posjetitelje, ali i medicinske sestre i tehničare, liječnike i pomoćno osoblje, koji su svi bili preopterećeni poslom i u izolaciji na bolničkim odjelima. I naravno ne smijemo zaboraviti one koji su smrtni čas morali dočekati sami, pod paskom zdravstvenog osoblja, ali daleko od svojih obitelji.

Istodobno, s dubokom boli suosjećam s patnjom i samoćom onih koji su zbog rata i njegovih tragičnih posljedica ostali bez oslonca i pomoći: rat je najstrašnija od svih društvenih bolesti, a najveću cijenu plaćaju najslabiji.

No, treba naglasiti da se i u zemljama koje uživaju mir i blagostanje doba starosti i bolesti proživljava u samoći, a katkada i u napuštenosti. Ta je žalosna stvarnost ponajprije plod kulture individualizma, koja veliča ostvarivanje prihoda po svaku cijenu i njeguje mit o učinkovitosti, postajući ravnodušna, pa čak i nemilosrdna kad ljudi više nemaju snage držati korak. Postaje tad kultura odbacivanja u kojoj se »osobe... više ne doživljava kao primarnu vrijednost koju treba poštivati i čuvati je, posebno ako su siromašne ili s invaliditetom, ako "još nisu korisne" – kao što su nerođeni ili "više nisu korisne" – kao što su starije osobe« (*Enc. Fratelli tutti*, 18). Ta se logika provlači, nažalost, i kroz određene političke odluke, u kojima se ne stavlja u središte dostojanstvo ljudske osobe i čovjekove potrebe i koje ne pogoduju uvijek strategijama i izdvajanju potrebnih sredstava kako bi se svakom čovjeku zajamčilo temeljno pravo na zdravlje i pristup lijekovima.

Istodobno, napuštanje slabih i njihovu usamljenost pospješuje također svođenje skrbi isključivo na zdravstvene usluge, a da one nisu mudro popraćene "terapeutskim savezom" između liječnika, bolesnika i članova obitelji.

Vrijedi još jednom poslušati ove riječi iz Biblije: Nije dobro da čovjek bude sam! Bog ih izgovara na početku stvaranja i tako nam otkriva duboki smisao svog nauma za ljudski rod, ali, u isti mah, i smrtnu ranu zadanu grijehom, koji se uvlači i stvara nepovjerenje, razdore, podjele, a time i izolaciju. On pogađa čovjeka u svim njegovim odnosima: s Bogom, sa samim sobom, s drugima, sa stvorenim svijetom. Takva izoliranost dovodi do toga da gubimo smisao našeg postojanja, oduzima nam radost ljubavi i daje nam iskustiti deprimirajući osjećaj usamljenosti u svim ključnim razdobljima života.

Braćo i sestre, prvi oblik skrbi koji nam je potreban u bolesti jest blizina puna suosjećanja i nježnosti. Brinuti se za bolesnu osobu, stoga, znači prije svega brinuti se za njezine odnose, sve odnose: s Bogom, s drugima – članovima obitelji, prijateljima, zdravstvenim djelatnicima – sa stvorenim svijetom, sa samim sobom. Je li to moguće? Dà, moguće je i svi smo pozvani predano raditi na ostvarivanju toga. Pogledajmo sliku milosrdnog Samarijanca (usp. *Lk* 10, 25-37), njegovu sposobnost da se zaustavi i iskaže blizinu, nježnost kojom vida rane brata koji trpi.

Imajmo na pameti ovu središnju istinu našega života: došli smo na svijet jer nas je netko prigrlio, stvoreni smo za ljubav, pozvani smo na zajedništvo i bratstvo. Ta dimenzija našeg bića podupire nas posebno u vremenima bolesti i slabosti i prva je terapija koju svi zajedno moramo primjenjivati kako bismo liječili bolesti društva u kojem živimo.

Vama koji bolujete od neke privremene ili kronične bolesti poručujem: nemojte se sramiti svoje želje za blizinom i nježnošću! Nemojte je skrivati i nemojte nikada misliti da ste drugima na teret. Stanje bolesti potiče svakoga da zaustavi pretjerani tempo u koji smo uronjeni i ponovno pronade samoga sebe.

U ovoj promjeni epohe u kojoj živimo, posebno smo mi kršćani pozvani usvojiti suosjećajni

Isusov pogled. Brinimo se za one koji pate i koji su sami, možda čak i potisnuti na rub društva i odbačeni. Liječimo rane samoće i izolacije uzajamnom ljubavlju koju nam Krist Gospodin daje u molitvi, a posebno u Euharistiji. I tako se složno suprotstavimo kulturi individualizma, ravnodušnosti, odbacivanja i razvijamo kulturu nježnosti i suosjećanja.

Bolesni, slabi i siromašni su u središtu Crkve

i moraju također biti u središtu naše ljudske pozornosti i naših pastoralnih nastojanja. Ne smijemo to zaboraviti! Povjermimo se Blaženoj Djevici Mariji, Zdravlju bolesnika, da nas zagarantira i pomogne nam da budemo tvorci blizine i bratskih odnosa.

Rim, Sveti Ivan Lateranski, 10. siječnja 2024.

Franjo

BISKUPSKA KONFERENCIJA BiH I NJEZINA TIJELA

.....

PORUKA ZA POČETAK ŠKOLSKE I VJERONAUČNE GODINE 2023./2024.

Dragi vjeroučenici i roditelji, vjeroučitelji i svećenici!

Obraćamo vam se na početku nove školske i vjeronaučne godine, koja stavlja pred sve nas brojne izazove i poteškoće, ali i mogućnosti vjerskoga odgojnog djelovanja u situaciji u kojoj se nalazi današnje naše društvo i kultura. Crkva je uvijek iznova pozvana, prateći znakove vremena, novim žarom naviještati Božju Riječ i svjedočiti poruku evanđelja, odgajati nove naraštaje vjernika, odgovarati na temeljna pitanja o smislu ljudskoga života i postojanja, ponuditi odgovore o cjelovitu čovjekovu identitetu i ostvarenju, u svjetlu Božje Riječi i nauka Crkve, u ozračju Božje prisutnosti i djelovanja u našem životu, povijesti i kulturi.

O cjelovitu odgoju djece, pa tako i o odgoju u vjeri, nije moguće govoriti bez roditelja i obitelji. Roditelji su prvi odgojitelji i imaju presudnu odgojnu ulogu u životima svoje djece. Oni su prvi učitelji kako osnovnih ljudskih, kulturnih i socijalnih, tako i religioznih i moralnih vrijednosti i vrlina. Stoga potičemo i ohrabrujemo vas, dragi roditelji, da budete svojoj djeci prvi učitelji i svjedoci vjere u obiteljima, te da u suradnji sa svojom župnom zajednicom i školom podupirete njihov trajni odgoj i rast u vjeri, osobito svojim prakticiranjem molitvenog i sakramentalnog vjerničkog života.

Župa je privilegirano mjesto življenja iskustava kršćanske vjere i crkvenoga zajedništva koje se događa kroz okupljanje zajednice, vjer-

ničke susrete, zajednički hod u vjeri i istinski duhovni život Kristovih učenika koji se mole, primaju sakramente i slave euharistiju, uzajamno se pomažu i svjedoče ideale kršćanske vjere i služenja. Župa je stoga dragocjeno mjesto vjerskoga odgoja koji nazivamo župna kateheza. Kateheza uvodi djecu i mlade u otajstva kršćanske vjere i osobito u iskustva kršćanskoga života, molitve, pobožnosti i slavljenja sakramenata. Stoga pozivamo sve vas braćo svećenici, redovnice i vjernici laici koji ste preuzeli obveze i odgovornost za osnaženje i promicanje vjerskog odgoja u župnim zajednicama, da organizirate i provodite župnu katehezu. Ona povezuje i usklađuje obiteljski vjerski odgoj s vjeronaukom u školi kao cjelinom vjerskoga odgoja djece i mladih i nastavlja se u raznim oblicima vjerske formacije i vjerske prakse odraslih vjernika. U toj zadaći roditelji su vaši prvi suradnici, jer na taj način svjedoče svoju pripadnost Crkvi i izvršavaju obećanja o vjerskom odgoju djece koja su dali kod sklapanja svoga kršćanskoga braka i krštenja svoga djeteta.

Katolički vjeronauk u školi, već 30 punih godina od njegova povratka u školski odgojno-obrazovni sustav, daje vrijedan i nemjerljiv prilog sustavnu i cjelovitu odgoju djece i mladih. Uvjereni smo da on po svojim ciljevima, sadržajima i odgojnoj zadaći razvija i promiče cjelovit odgoj i razvoj djece i mladih, osnažuje izgradnju njihove osobnosti i identiteta, jer

nastoji skladno povezati učeničke tjelesne, intelektualne, emocionalne, duhovne i moralne, kulturne i socijalne sposobnosti, potrebe i vrijednosti i tako omogućiti ostvarenje njihove pune ljudske i kršćanske zrelosti.

Pred školom su danas novi izazovi i potrebe. U tom pogledu Biskupska konferencija BiH odobrila je novi Kurikulum Katoličkog vjeronauka za osnovne škole i gimnazije koji će se u sljedećem razdoblju postupno provoditi u našim školama. Stoga pozivamo vjeroučitelje da sve svoje darove, sposobnost i snage posvete njegovu upoznavanju i provođenju u školama u skladu s uputama mjerodavnih odgojno-obrazovnih ustanova i naših katehetskih ureda.

U čvrstoj vjeri da Isus Krist, naš božanski Učitelj i Spasitelj, svojim Duhom nadahnjuje, prati i pomaže one koji ga ljube i izvršavaju

povjereno im poslanje, župnike pozivamo da, zajedno s vjeroučiteljima i učenicima, u dan koji im je najprikladniji u prvoj polovici rujna, organiziraju Misno slavlje i zaziv Duha Svetoga za sretno odvijanje školske godine.

Svima vama želimo blagoslovljenu i uspješnu novu školsku godinu i sve učenike, roditelje, vjeroučitelje i svećenike stavljamo pod moćnu zaštitu Blažene Djevice Marije, Majke Crkve i naše Majke.

Mostar, 29. kolovoza 2023.

Mons. Petar Palić
*biskup mostarsko-duvanjski
i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski,
predsjednik Vijeća za katehezu
i novu evangelizaciju BKBiH*

Komisija „*Justitia et pax*” BKBiH

APEL U POVODU 28. OBLJETNICE DAYTONSKOG SPORAZUMA [1995.-2023.]

Navršava se 21. 11.2023. dvadeset osam godina od kako je Međunarodna zajednica, predvođena Sjedinjenim američkim državama potpisala s predstavnicima tri konstitutivna naroda u našoj zemlji, o prestanku rata, „Okvirni sporazum za mir“, poznat kao Daytonski sporazum.

U skladu sa svojom svrhom, poslanjem i područjem djelovanja, Komisija „*Justitia et pax*” – „Pravda i mir“ Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine upućuje – i ovim povodom – **crkvenoj i društvenoj javnosti u zemlji i u inozemstvu – Apel za izgradnju pravednog mira i sigurne budućnosti u Bosni i Hercegovini.**

Tijekom svoga 26. godišnjeg djelovanja Komisija je – kao i sama Biskupska Konferencija Bosne i Hercegovine – imala uvijek dosljedan i jasan stav o ovom međunarodnom mirovnom sporazumu, a što je očito na temelju brojnih javnih obraćanja i jedne i druge institucije Katoličke Crkve u našoj zemlji.

Taj Sporazum, iako je zaustavio rat, nije nažalost, omogućio i pravedan mir u zemlji jer „sadržava nekoliko vrlo čudnih proturječja i pogubnih nesigurnosti“ kako su to uočili i članovi BKBiH u svome „Otvorenom pismu“ od 8.12.1995. potpisnicima i svjedocima Daytonskog sporazuma. Biskupi su tada utvrdili da

„ovaj mirovni sporazum, umjesto silno željena mira unosi novi nemir i nedoumice u pogledu povratka i zaštite osnovnih ljudskih prava i sloboda, koji uključuju vjerska i etnička prava i slobode svih stanovnika Bosne i Hercegovine“.

Da su biskupi već tada imali pravo sa svojim kritičkim stavom i upozorenjem, pokazala je sva dosadašnja poslijeratna situacija u našoj zemlji, u kojoj, kako svi znademo, nije ostvarena stabilan i ravnopravna politička klima među pripadnicima triju naroda i nacionalnih manjina na području cijele države.

Mnogima je poznato kako su još davno neki od kreatora i supotpisnika Sporazuma (Holbrooke, Kohl i dr.) javno iznosili određene njegove fatalne nedostatke i nesavršenosti.

Cijelo poratno vrijeme svi smo svjedoci učvršćivanja „zakona jačega“, krivotvorenja istine, zaobilaženja i izrugivanja pravde. Ne može se, nažalost, govoriti o poštivanju nekih temeljnih ljudskih prava niti o ravnopravnosti pripadnika triju konstitutivnih naroda i nacionalni manjina.

Posebno dramatično i porazno za budućnost naše zemlje je neprovođenje – pa i namjerna opstrukcija kad je u pitanju **Anex sedam** Daytonskog sporazuma, koji garantira i predviđa sirugran i održiv povratak svih izbjeglih

i prognanih stanovnika! Članovi BKBiH i Komisija „*Justitia et pax*“ upozoravali su mnogo puta sve nadležne dužnosnike – domaće i strane – na kontinuirano otežavanje i onemogućivanje održivog povratka osobito katoličke populacije, koja uglavnom pripada jednom od tri konstitutivna naroda.

Svjedoci smo, zajedno s cijelom domaćom javnošću, i u najnovije vrijeme napada na povratnike, nažalost, čak sa smrtnim posljedicama; zatim bespravnog oduzimanja imovine prognanih i izbjeglih, nepravednim zakonima, otimačinom i pljačkom materijalnih dobara, brisanja i uništavanja kulturnih identifikacija i nazivlja.

Zato, Komisija i ovaj put apelira na sve odgovorne u državnim institucijama da odlučnije i zajedničkim naporima porade na izgradnji pravedna i trajnog mira, utemeljenog na vrijednostima europske civilizacije, tj. na pravdi, ravnopravnosti, poštivanju dostojanstva svakog čovjeka, na slobodi, toleranciji i solidarnosti.

Svjedoci smo kako je velika većina naših sugrađana odavno orijentirana prema zemljama i društvenim uređenjima Europske unije i da desetine, pa i stotine tisuća žitelja naše zemlje žive i rade u raznim zemljama Srednje i Zapadne Europe. I naša zemlja, kao i zemlje u okruženju imaju istu sudbinu kao te zemlje. To je važno istaknuti, osobito s obzirom na aktualnu sve nemirniju i konfliktniju situaciju istočno i jugoistočno od nas i od našeg bliskog okruženja. Zato se ne smije okrenuti pozornost od – u posljednje vrijeme – pojačane napete retrogradne retorike između pojedinih domaćih političkih predstavnika ili ...

Zajedno s mnogim drugim našim sugrađanima pozdravljamo ovogodišnje višekratne napore i ohrabrujuće odluke od strane europskih političara oko sve većeg i efektivnije integriranja i naše zemlju, među druge europske države. To je, konačno, jedan pozitivan njihov iskorak u pružanju učinkovite pomoći. Dobro je poznato

kako su političari iz europskih zemalja fatalno zakazali kod izbijanja i nezaustavljavanja ratnih sukoba u našoj zemlji, kao i njihovo ostavljanje naše zemlje u neizvjesnosti tijekom poratnog postkonfliktnog perioda. To je dovelo do zastoja važnih područja u zaživljavanju pravne države – kao izricanje presuda i pravedne participacije u vlasti. Ujedno je to prouzročilo apatiju, zbunjenost i nezadovoljstvo kod mnogih naših sugrađana, osobito mlađe populacije. Oni su, nažalost, u velikom broju i ove godine – kao i tijekom nekoliko posljednjih godina – nastavili napuštati zemlju, ostavljajući iza sebe pustoš i prazninu, dovodeći ju tako u mnogostruke egzistencijalne probleme, ne samo sada već i za buduća vremena.

Katolička Crkva u našoj zemlji se kroz svoje razne institucije već godinama ozbiljno trudi doprinositi mirnoj integraciji Bosne i Hercegovine. Zato, kao i brojni drugi naši sugrađani, očekuje od svih političara istinske napore i političku volju za provođenje potrebnih reformi i izgradnje pravne države, po uzoru na sve druge europske države. Vremena praznih riječi i obećanja su za našu zemlju već odavna prošla. Kranje je vrijeme za konkretne rezultate te ozbiljne, konstruktivne zajedničke napore i kod domaćih.

Potičemo sve dobronamjerne naše sugrađane, prvenstveno političare i druge društvene dužnosnike, da se potrudu oko zajedničkog iznalaženja pozitivnih rješenja glede uređenja naše zemlje, kao pravne, sigurne i perspektivne države za sve njezine stanovnike; za ravnopravnost svih etničkih i vjerskih zajednica, te za podupiranje svih miroljubivih i mirotvornih akcija i projekata koji već postoje ili pak stasaju u našoj zemlji pružajući svoj dragocjeni doprinos općem dobru.

Franjo Komarica
biskup banjolučki
predsjednik Komisije „*Justitia et pax*“ BKBiH

Komisija „*Justitia et pax*“ BKBiH

IZJAVA U POVODU 70. MEĐUNARODNOG DANA LJUDSKIH PRAVA

Potrebna je očitija vjerodostojnost svih koji sudjeluju u izgradnji sigurnije i humanije budućnosti naše zemlje

Ovogodišnje obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava potiče nas na iskreno

objektivno propitkivanje o svakodnevnoj praksi u našoj zemlji glede zaštite i promicanja dostojanstva ljudske osobe i osnovnih ljudskih prava svakog stanovnika naše zemlje kao i svake zajednice i svake starosne i druge skupine naših

sugrađana.

Međunarodna – zajednički izrađena i od brojnih državnika prije sedam desetljeća potpisana – Povelja o ljudskim pravima dragocjen je putokaz za izgradnju humanog društva u narodima i zemljama cijele zemaljske kugle. Mnogi pojedinci i skupine su se diljem svijeta istinski i zauzeto trudili i trude u praksi provoditi odredbe Povelje i tako doprinostiti poboljšanju mnogih ljudskih života i međuljudskih odnosa. Za to im i ovom prigodom treba javno odati priznanje i zahvalnost.

U našoj životnoj sredini mi smo, osobito tijekom zadnja dva i pol desetljeća, na vlastitoj koži dramatično osjetili kobnu nevjerodostojnost, nezainteresiranost, neodlučnost i nedosljednost iz svijeta međunarodne i domaće politike prema dostojanstvu ljudske osobe i prema pravu na brojna osnovna ljudska i građanska prava i slobode mnogih građana naše zemlje, koji su kontinuirano izloženi obespravljivanju, ponižavajućim raznoraznim oblicima mobinga i zloupotrebljavanja, nerijetko prisiljeni da budu bijedni sužnji jačega.

Politička, važna i utjecajna Organizacija za europsku sigurnost i suradnju (OSCE), koja se još od 1975. godine obvezala obrazlagati, čuvati i promicati baštinu vrednota i principa, nakon okončanja rata u našoj Domovini, izrazila je svoju spremnost da – dosljedno svojem postojanju – učinkovito pomogne konkretno provođenje Daytonskog mirovnog sporazuma. Stoga još uvijek veliki broj naših sugrađana obespravljenih u svojim osnovnim ljudskim pravima s pravom od predstavnika te Organizacije, prisutnih u našoj zemlji, očekuju da oni ni u kojem slučaju ne pristanu na bilo kakvo prihvaćanje i potvrđivanje rezultata ratnog nasilja i bezakonja te povreda skoro svih osnovnih ljudskih prava i sloboda brojnim pojedincima pa i cijelim zajednicama etničkim ili vjerskim. Mir, koji počiva na preziranju i nepoštivanju osnovnih prava osoba i zajednica, ne može biti ni pravedan ni trajan. A takav nepravedan mir nije predviđen ni Daytonskim mirovnim sporazumom, niti ga trebaju stanovnici naše nesredene zemlje, niti može garantirati sigurnu budućnost ni naše niti susjednih zemalja.

Vodstvo Katoličke Crkve – i u Vatikanu i u našoj zemlji – dosljedno je tijekom cijelog poratnog vremena zastupalo jasno načelo da održivi povratak svih prognanih i izbjeglih stanovni-

ka naše zemlje mora ostati trajni cilj, koji se ne može niti smije nikakvim smicalicama i tobožnjim poboljšanjima naknadno ugrađivati u temeljne odrednice u provođenju Daytonskog mirovnog sporazuma, posebno u njegovom Aneksu 7. Dosljednim provođenjem Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma stvorit će temeljne pretpostavke za povratak izbjeglih i prognanih, a dugoročno gledano – olakšati zajednički život nacionalnih i vjerskih zajednica, koje su u Bosni i Hercegovini i u cijeloj našoj regiji pozvani da žive zajedno. Politika nerazumnog i nasilnog razdvajanja etničkih zajednica, koja tendira biti ugrađena i u zakonska rješenja, kako bi se pospješio takav proces razdvajanja, pokazala se kao teška iluzija, kao fatalna greška i po svemu neozbiljno i ne trajno rješenje za budućnost naše napaćene zemlje. Nije lako načiniti potrebne preduvjete koji bi stvarno omogućili održivi povratak svih koji se žele vratiti na svoju očevinu, u svoj rodni kraj. Ali, to je nezaobilazni put mira kojim se mora ustrajavati kako bi naša zemlja – kao međunarodno priznata država – mogla postojati i napredovati. Svaki normalni ljudski razum i svaki zemaljski zakon ne smije dopustiti da se nekoga – ni kriva ni dužna – protjera iz njegovog doma, sela, grada i da se njegova nasilno otuđena imovina dodijeli nekome drugome!

Općenito je poznato da i nakon 23 godine od potpisivanja Daytonskog mirovnog sporazuma još uvijek desetinama, pa i stotinama tisuća stanovnika naše zemlje, kojima je oduzeto jedno od glavnih, neupitnih ljudskih prava – pravo na rodno mjesto, i na imovinu – predstavnici međunarodnih nadležnih institucija i organizacija i domaćih političkih stranaka i institucija nisu omogućili i osigurali ta prava, poglavito zbog pomanjkanja njihove političke volje, a to su bili dužni. Cijelo ovo razdoblje primali su za to plaću bez očekivanog učinka u provođenju Aneksa 7 Daytonskog mirovnog sporazuma. Time su se teško ogriješili o međunarodno pravo i međunarodne obvezujuće ugovore i ujedno doprinijeli učvršćivanju fatalne atmosfere daljnjih podjela i razdvajanja u našem društvu, te širenju i učvršćivanju mržnje, neprijateljstva, nezadovoljstva i nesigurnosti u našoj zemlji, što je suprotno duhu i nakani odredaba Daytonskog mirovnog sporazuma.

Također je poznato da se izvorište sukoba i nemira nalazi tamo, gdje nepravda vodi ka

obespravljenosti i zapostavljenosti pa čak i do uništavanja, do smrti, do preziranja i gaženja ljudskog dostojanstva. Moramo se pitati: što je s političkom i moralnom sviješću koja se bez ikakvog otpora i protivljenja – oportunistički slaže sa ozakonjenošću i praksom svake vrste nepravde umjesto da ih nedvosmisleno osudi?!

A da je to, nažalost, već ustaljena praksa i način vladanja – a sve više i življenja u ovoj zemlji – svjedoče svakodnevni bezbrojni slučajevi obespravljenih pojedinaca i skupina. Ima se dojam da naša država - ovako koncipirana i na dosadašnji način vođena, nije u stanju osigurati zaštitu ljudskih prava svim svojim građanima. To stvara prazninu koju ispunjava beznađe i bijeg iz zemlje, ali i korupcija i organizirani kriminalitet, te šverc drogama, organima i oružjem. Ponavljamo i ovaj put, poznatu istinu da moralna, etička svijest nas ljudi nikako ne bi smjela popustiti i povući se pred „zakonom sile i jačega“. Dapače, mora se trajno imati na umu da je nužno održati i učvrstiti tijesni savez koji međusobno povezuje mir i pravednost, mir i poštivanje, obranu i promicanje neupitnih i nepovredivih prava pojedinaca i naroda.

U našoj zemlji, koja je, kao i brojne druge sastavljena od više naroda, nacionalnih manjina i vjerskih zajednica, nije teško shvatiti i prihvatiti opće poznatu činjenicu da je naša različitost pozitivan izazov i ponuda za raznovrsni društveni, kulturni, privredni i svekoliki razvoj. Tu činjenicu je nužno uvažiti i u stvarnosti kada se radi i o pravu izbora političkih predstavnika svakog naroda u našoj zemlji. Nije pravedno ni čovječno, niti doprinosi stvaranju bolje zajedničke budućnosti da bilo tko uzurpira to pravo bilo komu. Svjedoci smo da ovo osnovno načelo međusobnog uvažavanja i prihvaćanja svih naših ljudskih različitosti, tijekom cjelokupnog poratnog vremena nije ujedno načelo kojim se rukovode domaće i strane političke elite pri izgradnji urušenog društvenog tkiva naše zemlje. Svakom dobronamjernom i objektivnom čovjeku je posve jasno da ni nakon dvadeset i tri godine od zaustavljanja krvavih ratnih zbivanja, prvotno skrojeni daytonski političko-društveni okvir nije u praksi postigao ni minimum uvjeta za istinski demokratski razvitak bosanskohercegovačkog društva i stvaranje pravne države i osiguranje svih ljudskih prava i osobnih i kolektivnih. Posve je jasno da u ovako skrojenoj državi ne postoji vladavina

prava niti se otvara bilo kakav dodatni demokratski prostor za istinsku afirmaciju osnovnih ljudskih prava – kao što su npr. pravo na dom i zavičaj, pravo na ravnopravan tretman svih naroda i građana ili pak pravo na demokratski izbor vlastitih političkih predstavnika. Kao i ranije, i ovih dana svjedočimo brojnim diplomatskim inicijativama i političkim igrama oko formiranja vlasti i „implementaciji izbornih rezultata“. Postavlja se pitanje kako se uopće moglo krenuti u izborni proces, ako je nakon odluke Ustavnog suda BiH u Izbornom zakonu nastala i ostala pravna praznina, koja sprječava cjelovitu implementaciju izbornih rezultata. Iz svih ovih aktualnih diplomatskih inicijativa, posebice iz oglašavanja trojice bivših Visokih predstavnika u BiH, zrcali se beskrajno licemjerje službenih predstavnika međunarodne politike u Bosni u Hercegovini – što nikako ne doprinosi zaštiti i afirmaciji ljudskih prava i izgradnji pravičnog društva i državne zajednice ravnopravnih naroda.

Da bi se prevladalo ovakvo, neodrživo stanje obespravljenosti brojnih građana naše zemlje, Komisija „Justitia et pax - Pravda i mir“ BKBiH i ovom prigodom apelira na sve dobronamjerne ljude i političke elite u BiH da konačno naprave kvalitetni otklon od dosadašnjeg sebičnog politikanstva te se okrenu afirmiranju temeljnih demokratskih i ljudskih vrijednosti, jer smo uvjereni da se pravično i civilizirano društvo može izgraditi jedino predanim radom na suživotu koji će biti snažno obilježen tolerancijom, i međusobnim uvažavanjem.

U ovom vremenu, u kojem sve više postajemo svjesni značenja i poštivanja ljudskog dostojanstva i ljudskih prava, kao temelja i ishodišta za ostvarivanje ozračja pravednosti, trajnog mira i svekolikog prosperiteta, trebali bi se – prije svega odgovorni u političkom i vjerskom životu – ozbiljno pozabaviti pitanjem svoga odnosa prema onima u našoj sredini, koji su manjina – u bilo kojem obliku: političkom, etničkom, vjerskom, socijalnom, kulturnom, društvenom, pravnom.

Kao kršćani, živeći u ovoj svojoj Domovini, trebamo uvijek biti svjesni svoje zadaće da nas je naš Stvoritelj zadužio voljeti i prvenstveno se zauzimati za ovu zemlju i sve njene stanovnike. U nama zacijelo postoji neugasiva težnja za neprocjenjivim dobrom mira u pravdi. Mi se želimo nalaziti među slobodnim ljudima i naro-

dima koji žive, rade i trpe za došašće istinskog mira i pravde. U ovom, za nas važnom liturgijskom vremenu Došašća, naše duhovne pripreme za radosni Blagdan ulaska utjelovljenog Sina Božjeg u povijest ljudskog roda, trebali bismo sebi posvijestiti našu osobnu zadaću - bez obzira u kojem se zvanju nalazimo i koju funkciju obnašamo - da uklanjamo postojeće predrasude, barijere i suprotnosti, koje razdvajaju - čak još gore - koje ljude i narode međusobno suprotstavljaju, i da zajedno, jedni s drugima izgrađujemo svijet pravde i pravednog mira.

Trebali bismo se svakako naći među onim ljudima koji gladuju i žedaju za pravednošću i pravednim mirom, za solidarnošću i djelotvornom ljubavlju prema svim ljudima i svim stvorenjima, osobito prema onim našim bližnjima, našim sugrađanima, koji su već godinama, pa i desetljećima prisiljeni živjeti bez nekih, pa i mnogih, osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao što su: pravo na svoju imovinu, na rodno mjesto, na rad i poštenu plaću, na školovanje svoje i svoje djece, na vlastitu bogomolju, na izbor svoga političkog predstavnika, na pravednu odštetu i dr.

Ove smo godine obilježili petnaestu obljetnicu nezaboravnog pohoda velikog, svetog pape Ivana Pavla II. našoj zemlji, u Banju Luku. Još uvijek su za nas aktualne njegove – tada izgovorene plemenite, iskrene riječi:

„Molim Međunarodnu zajednicu, koja je već puno toga učinila, da vam i dalje bude blizu kako bi vam se omogućilo da što prije dosegnete stanje potpune sigurnosti u pravdi i slozi. Vi pak sami budite glavni graditelji svoje budućnosti! Vaše istinsko blago čini postojanost vašega karaktera te vaša bogata ljudska, kulturna i vjerska baština po kojoj se prepoznajete. Ne mirite se sa sudbinom!“

Molimo Boga, našeg zajedničkog Stvoritelja i najvećeg Čovjekoljupca da nas učini vjerodostojnim i dosljednim promicateljima i braniteljima ljudskog dostojanstva i temeljnih prava, kako osobnih tako i kolektivnih u našoj zemlji.

Sarajevo, 10.12.2018.

Mons. Franjo Komarica

banjolučki biskup

predsjednik Komisije „Justitia et pax“ BKBiH

PRAVILNIK O RADU I USTROJU POVJERENSTVA BKBiH ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Osnivanje

Članak 1

Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba osnovala je Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine, na 87. redovitom zasjedanju održanome 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci, sukladno članku 19. Statuta BKBiH.

Svrha

Članak 2

Povjerenstvo za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: Povjerenstvo) jest specijalizirano tijelo koje omogućuje i provodi djelatnost zaštite maloljetnika i ranjivih osoba u ime Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine (dalje: BK BiH) te djeluje kao kvalificirana podrška ustanovama posvećenog života i družbama apostolskog života koje djeluju na području mjerodavnosti BKBiH, kao i udrugama i drugim crkvenim pravnim osobama te crkvenim pokretima i stvarnostima na njezinu području.

Zadaci

Članak 3

Zadaća je Povjerenstva, u suradnji s drugim tijelima BKBiH:

1° Savjetovati i podržavati promicanje zaštite maloljetnika i ranjivih osoba kako od strane BKBiH, tako i od strane pojedinačnog biskupa, mjerodavnih poglavara ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života, kao i onih koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime, te onih koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenog crkvenog pokreta ili stvarnosti;

2° Promicati i pratiti djelatnost Metropolitiskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

3° Proučavati i predlagati sadržaje koji podižu razinu svijesti, znanja i odgovornosti o zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba, zatim programe obrazovanja o mjerama i učinkovi-

tim oblicima te zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, te općenito sadržaje koji promiču jačanje kulture zaštite maloljetnika i ranjivih osoba unutar crkvenih zajednica, doprinose rastu ozračja sigurnosti crkvenih mjesta koja posjećuju maloljetnici i ranjive osobe, te podizanje svijesti svih pastoralnih djelatnika i sprječavanje bilo kakvog oblika zlostavljanja.

4° Pružati informacije, praktične upute, mjere za postupanje i sve ostalo što je potrebno za ostvarenje svrhe iz čl. 2. ovoga Pravilnika.

5° Predlagati prikladne oblike preventivnih mjera u svrhu pomoći roditeljima i skrbnicima maloljetnika i ranjivih osoba, kao i pastoralnim djelatnicima, klericima ili laicima, kako bi mogli raspoznati znakove zlostavljanja i primijeniti odgovarajuće mjere zaštite.

6° Pripremiti posebne odgojne programe koji bi se provodili u sjemeništima i kućama odgoja s posebnim naglaskom na one koji se spremaju za primanje svetih redova, uključujući i njihovu trajnu formaciju.

Ustroj

Članak 4

Povjerenstvo čine: predsjednik, tajnik, članovi po samom pravu, imenovani članovi.

Predsjednik

Članak 5

§ 1. Predsjednika Povjerenstva imenuje BK BiH iz reda članova BKBiH.

§ 2. Služba predsjednika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Predsjednik Povjerenstva saziva i predsjedava sjednicama Povjerenstva te potvrđuje dnevni red.

§ 4. Predsjednik Povjerenstva dostavlja BK BiH godišnje izvješće o stanju, provedenim aktivnostima Povjerenstva, kao i o svim ostalim pitanjima koja se odnose na područje zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Tajnik

Članak 6

§ 1. BKBiH imenuje tajnika Povjerenstva.

§ 2. Služba tajnika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Tajnik može biti svećenik, član ustanove

posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je spremna na predano i stručno djelovanje u svrhu obavljanja djelatnosti iz članka 2. ovoga Pravilnika.

§ 4. Tajnik provodi i usklađuje djelatnost Povjerenstva, brine se o odnosu i suradnji s tijelima BK BiH, te po potrebi predsjedava sjednicama Povjerenstva u svojstvu zamjenika predsjednika Povjerenstva.

Članovi

Članak 7

§ 1. Voditelj Metropolijskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba član je Povjerenstva po samom pravu.

§ 2. BK BiH kao članove Povjerenstva imenuje predloženog:

1° predstavnika Konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica Bosne i Hercegovine;

2° predstavnika Vijeća za obitelj BKBiH;

3° predstavnika Vijeća za laike BKBiH;

4° osobe koje svojim stručnim znanjima mogu pridonijeti podizanju kvalitete zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, s posebnim naglaskom na stručnjake laike iz područja civilnog (osobito obiteljskog i kaznenog) prava, psihološke i medicinske zaštite djece i ranjivih osoba, te komunikacijskih znanosti.

§ 3. Mandat članova Povjerenstva traje pet godina, uz mogućnost obnove.

Način rada

Članak 8

§ 1. Povjerenstvo se sastaje na plenarnom zasjedanju najmanje jedan put godišnje, ili kad god predsjednik Povjerenstva to smatra potrebnim u svrhu suočavanja sa žurnim pitanjima iz djelatnosti Povjerenstva.

§ 2. Povjerenstvo djeluje u suradnji s drugim tijelima BKBiH te u suradnji s Papinskim povjerenstvom za zaštitu maloljetnika.

§ 3. Povjerenstvo neposredno i trajno razmjenjuje podatke i pruža potrebne upute biskupijskim povjerenicima za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te Metropolijskom uredu za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 4. Povjerenstvo može koristiti stručne usluge specijaliziranog Centra za zaštitu djece (Centre for Child Protection) Papinskog sve-

učilišta Gregoriana i drugih nacionalnih te međunarodnih tijela i institucija s priznatom stručnošću u području zaštite djece i ranjivih osoba, kao i usluge pojedinačnih stručnjaka za određena područja te zaštite.

Završne odredbe

Članak 9

§ 1. Uz Povjerenstvo ustanovljeno ovim Pravilnikom, neka se ustanove, prema vlastitim pravilima sadržanim u Smjernicama objavljenima uz ovaj Pravilnik i Metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te služba Biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 2. Ovaj Pravilnik i Smjernice stupaju na snagu danom objave na mrežnoj stranici BK BiH, a naknadno će biti objavljen i u službenom glasilu BKBiH.

Smjernice za osnivanje Metropolijskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te imenovanje biskupijskih povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba

METROPOLIJSKI URED ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Članak 1

Metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: Metropolijski ured) pruža potporu u pogledu zaštite maloljetnika i ranjivih osoba dijecezanskim biskupima iz metropolije, kao i mjerodavnim poglavarima i poglavaricama ustanova posvećenog života i družbi apostolskog života koji djeluju na području metropolije, zatim onima koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime na području, te onima koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenoga crkvenog pokreta ili stvarnosti s djelovanjem na području metropolije.

Osnivanje

Članak 2

§ 1. Na području BK BiH osniva se metropolijski ured za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 2. Metropolijski ured u svojem djelovanju odgovara vlastitim dijecezanskim biskupima metropolije. Vojni ordinarijat priklanja se radu

biskupijskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Vrhbosanske nadbiskupije s mogućnošću priklanja u pojedinačnim slučajevima radu drugih ureda sufraganskih biskupija zbog blizine mjesta ili hitnosti slučaja.

Ustroj

Članak 3

Metropolijski ured ima: a) predsjednika; b) tajnika; c) biskupijske povjerenike za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba; d) predstavnika muških i predstavnicu ženskih ustanova posvećenog života s područja metropolije; e) osobe koje svojim stručnim znanjima mogu pridonijeti podizanju kvalitete zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, s posebnim naglaskom na laike s područja civilnog (posebno obiteljskog i kaznenog) prava, psihološke i medicinske zaštite djece i ranjivih osoba, te komunikacijskih značnosti.

Predsjednik

Članak 4

§ 1. Predsjednika Metropolijskog ureda, koji može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, imenuje metropolit uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, vodeći se, koliko je moguće, kriterijem stručnosti predsjednika u području zaštite maloljetnika i ranjivih osoba. U istoj osobi ovu službu može vršiti biskupijski povjerenik za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba Vrhbosanske nadbiskupije.

§ 2. Služba predsjednika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 3. Predsjednik Metropolijskog ureda provodi i usklađuje djelatnost ureda, saziva i predsjedava sjednicama, te prema potrebi može zatražiti stručno mišljenje Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

§ 4. Predsjednik Metropolijskog ureda dostavlja dijecezanskim biskupima metropolije godišnje izvješće o stanju, djelatnostima Metropolijskog ureda, te o mogućim novim pitanjima iz područja zaštite maloljetnika i ranjivih osoba.

Tajnik

Članak 5

§ 1. Metropolit, uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, imenuje tajnika Metropolijskog ureda. Služba tajnika traje pet godina, uz mogućnost obnove mandata.

§ 2. Tajnik može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je spremna na predano i stručno djelovanje radi ostvarivanja ciljeva Metropolitjskog ureda.

Ostali članovi Metropolitjskog ureda

Članak 6

§ 1. Metropolit, uz prethodnu suglasnost biskupa metropolije, kao članove Metropolitjskog ureda imenuje jednog predstavnika muških te jednu predstavnicu ženskih ustanova posvećenog života s istog područja te stručnjake koji svojim znanjem mogu doprinijeti djelatnosti ureda.

§ 2. Mandat članovima Metropolitjskog ureda imenovanima prema smjernicama iz ovog odjeka traje pet godina.

Djelatnost

Članak 7

Dužnost je Metropolitjskog ureda:

§ 1. Postupati sukladno Smjernicama BK BiH, odredbama i uputama Papinskog povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba te odredbama Zakonika kanonskog prava u vezi s dojavama o spolnom zlostavljanju u crkvenom okružju, ako to za sve ili pojedinačne slučajeve zatraži metropolit, odnosno mjerodavni dijecezanski biskup, ili uz suglasnost dijecezanskog biskupa mjerodavan poglavar ustanove posvećenog života ili družbe apostolskog života, odnosno oni koji zastupaju crkvene pravne osobe djelujući u njihovo ime, ili oni koji su po pravu ili po naravi stvari zastupnici ili voditelji određenoga crkvenog pokreta ili stvarnosti.

§ 2. U ovoj djelatnosti Metropolitjski ured mora biti tako mjesno uspostavljen i osobno ustrojen da stvarno pogoduje mogućnosti slobodne dojave od strane moguće žrtve, odnosno njezinih zakonskih skrbnika ili trećih osoba, uključujući i mogućnost poduzimanja sljedećih mjera:

1° Uspostava mogućnosti dojave o mogućem slučaju spolnog zlostavljanja maloljetnika ili ranjive osobe stvarno dostupnim telefonom, elektroničkom i zemaljskom poštom, s obvezom odgovora o zaprimanju dojave i njezinoj brižljivoj obradi u skladu sa Smjernicama BK BiH, te crkvenim i civilnim zakonodavstvom.

2° Određivanje djelatnosti i ustroj Metropolitjskog ureda, njegova sjedišta te razradu načina dojave mogućeg slučaja spolnog zlostavljanja

maloljetnika ili ranjive osobe, pri čemu se na prikladan način mora izvijestiti javnost.

3° O dojavama u povodu mogućih slučajeva povreda zaštite maloljetnika i ranjivih osoba Metropolitjski ured će bez odlaganja obavijestiti mjerodavnoga dijecezanskog biskupa i biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba, te poglavara ustanove posvećenog života ako su posrijedi njihovi članovi.

4° Mjerodavni dijecezanski biskup ili poglavar ustanove posvećenog života osobno će, ili putem biskupijskog povjerenika, pokrenuti zakonitu suradnju s nadležnim civilnim vlastima u skladu s civilnim pravnim propisima, kanonskim zakonodavstvom i Smjernicama BK BiH.

5° Pratiti i dokumentirati inicijative za suzbijanje mogućih čina zlostavljanja maloljetnika i ranjivih osoba, te inicijative za obrazovanje o zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba, kao i za mjesnu provedbu mjera propisanih u Smjernicama BK BiH, odnosno preporuka i provedbenih smjernica Povjerenstva za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

6° Pratiti pojedine biskupije, vjerske zajednice, udruge ili druga crkvena tijela u sastavljanju pojedinačnih provedbenih mjera i smjernica dobre prakse u svrhu zaštite maloljetnika.

7° U suradnji s odgojiteljima pratiti i poticati provedbu odgojnih programa u sjemeništima, bogoslovijama i kućama odgoja koje je sastavilo Povjerenstvo te o tome izvještavati biskupe metropolije.

8° Poticati, promicati i usklađivati protok informacija i osposobljavanje pastoralnih djelatnika u pitanjima zaštite maloljetnika i sprječavanja zlostavljanja.

BISKUPIJSKI POVJERENIK ZA ZAŠTITU MALOLJETNIKA I RANJIVIH OSOBA

Imenovanje

Članak 1

§ 1. U svakoj biskupiji dijecezanski biskup imenuje biskupijskog povjerenika za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba (dalje: biskupijski povjerenik), koji može biti svećenik, član ustanove posvećenog života ili laik, a u svakom slučaju osoba koja je stručnjak u ovom području ili barem pouzdane spremnosti i predanosti glede te crkvene službe.

§ 2. Biskupijskom povjereniku za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba može se imenovanjem dijecezanskog biskupa, ili barem uz njegovo prethodno znanje, pridružiti jedan ili više stručnjaka, laika ili klerika, u obavljanju njegove dužnosti, osobito ako je biskupijskom povjereniku potrebna pomoć specijaliziranih stručnjaka za obavljanje njegove službe.

§ 3. Ime i prezime biskupijskog povjerenika, sjedište njegova ureda te predviđeni načini prijave neka budu javno objavljeni u službenim glasilima i internet stranicama pojedinih biskupija kako bi se uspostavili kanali slobodne dojava od strane moguće žrtve, odnosno njezinih zakonskih skrbnika ili trećih osoba.

Djelatnost

Članak 2

§ 1. Dužnost je biskupijskog povjerenika:

1° Usko surađivati s dijecezanskim biskupom u ispunjavanju njegovih pastoralnih odgovornosti u zaštiti maloljetnika i ranjivih osoba.

2° Djelovati, u zajedništvu s dijecezanskim biskupom, u svojstvu mjesnog izvršitelja Smjernica BKBiH, te u skladu sa smjernica Metropolitanskog ureda, čiji je član po pravu.

3° Predlagati inicijative, također i edukacijske naravi, za podizanje svijesti u pogledu

zaštite maloljetnika i ranjivih osoba kod svećenika, članova ustanove posvećenog života, djelatnika ureda i savjetodavnih tijela crkvene vlasti na razini biskupije, kao i nositelja raznih pastoralnih biskupijskih službi i ostalih djelatnika u pastoralu, evangelizaciji, odgoju i obrazovanju na području biskupije.

§ 2. Biskupijski povjerenik za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba ovlašten je primati dojava o mogućim slučajevima povreda zaštite maloljetnika i ranjivih osoba, saslušati dojavitelje i žrtve, obraditi zaprimljene dojava o tim povredama i mogućim slučajevima zlostavljanja te učiniti prvotnu procjenu o vjerodostojnosti i pouzdanosti prijave u skladu s kanonskim zakonodavstvom i mjerodavnim Smjernicama BK BiH, osobito pritom pazeći na zaštitu žrtve.

§ 3. O dojavama u povodu mogućih slučajeva povreda maloljetnika i ranjivih osoba, biskupijski povjerenik će bez odlaganja obavijestiti dijecezanskog biskupa. Dijecezanski biskup će osobno, ili putem biskupijskog povjerenika, pokrenuti zakonitu suradnju s nadležnim civilnim vlastima u skladu s civilnim i crkvenim propisima te Smjernicama BKBiH.

Ovaj Pravilnik i smjernice usvojila je BKBiH na svome 87. redovitom zasjedanju, održanom u Banjoj Luci, 13. i 14. srpnja 2023.

Tajništvo BKBiH

PRIOPĆENJE S 88. REDOVITOG ZASJEDANJA BKBiH

Članovi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su, 6. i 7. studenog 2023., u prostorijama Nadbiskupske rezidencije u Sarajevu, svoje 88. redovito zasjedanje pod predsjedanjem nadbiskupa metropolita vrhbosanskog i apostolskog upravitelja Vojnog ordinarijata u BiH mons. Tome Vukšića, predsjednika BKBiH. Biskupima iz Banje Luke, Mostara i Sarajeva pridružili su se: delegati Hrvatske i Austrijske biskupske konferencije mons. Milan Zgrablić, zadarski nadbiskup, i mons. Klaus Küng, biskup u miru iz Sankt Pöltena, te delegat Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metodija mons. Fabijan Svalina, srijemski biskup koadjutor. Biskupi delegati prenijeli su izraze bratskog zajedništva članova svojih biskupskih konferencija te upoznali sudionike zasjedanja s važnijim crkvenim događanjima u svojim zemljama.

Apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Francis Assisi Chullikatt pridružio se biskupima tijekom prvog dijela zasjedanja. Između ostalog, biskupi su s njim razgovarali o pohodu članova BKBiH grobovima apostolskih prvaka Petra i Pavla u Rimu i Svetom Ocu te uredima Svete Stolice poznatom pod nazivom Ad limina apostolorum u svibnju 2024.

U skladu sa smjernicama Svete Stolice i Pravilnikom o radu i ustroju Povjerenstva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine za zaštitu maloljetnih i ranjivih osoba, usvojenom na 87. redovitom zasjedanju BKBiH 13. i 14. srpnja 2023. u Banjoj Luci, biskupi su dogovorili sastav spomenutog Povjerenstva i Metropolitanskog ureda za zaštitu maloljetnika i ranjivih osoba.

Biskupi su donijeli nove odredbe o pristojbama na području Biskupske konferencije Bosne

i Hercegovine koje će stupiti na snagu 1. siječnja 2024.

Imajući u vidu potrebu trajnog usklađivanja dokumenta o svećeničkom odgoju i izobrazbi poznatom pod latinskim nazivom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, biskupi su dali potrebne smjernice Vijeću za kler i sjemeništa BKBiH za izradu vlastitog *Ratio Nationalis* za područje Biskupske konferencije.

Biskupi su saslušali izvješće svoga delegata mons. Petra Palića, biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanskog, sa XVI. Opće redovne Skupštine Biskupske sinode održane u Rimu od 4. do 29. listopada 2023. Na Sinodi o sinodalnosti, koja je prošla kroz biskupijsku, nacionalnu i kontinentalnu fazu, sudjelovale su ukupno 363 osobe s pravom glasa, među kojima su prvi put bili izaslanici koji nisu biskupi, te još 75 voditelja, stručnjaka ili duhovnih asistenata. Pošto je biskup Palić iznio neke naglaske iz Pripremnog dokumenta, ukratko je prikazao tijek Sinode koja je imala drugačiju metodu zasjedanja od dosadašnjih. Pohvalio je duhovno i prijateljsko ozračje u dvorani za audijencije, koja je pretvorena u sinodsku dvoranu, uz iznošenje mišljenja o različitim temama. Istaknuo je da će sinodski proces biti nastavljen u mjesnim Crkvama, sve do nastavka Sinode zakazanog za listopad 2024. Podsjetio je na riječi pape Franje iz propovijedi na završnoj Misi Sinode: Gospodin će nas voditi i pomoći nam da budemo više sinodalna i misionarska Crkva, koja se klanja Bogu i služi ženama i muškarcima našega vre-

mena, izlazeći svima donijeti utješnu radost Evanđelja.

Dogovoreni su sljedeći termini zasjedanja Biskupske konferencije BiH tijekom 2024. godine: 20. i 21. ožujka u Mostaru koje će započeti večernjim Misnim slavljem na svetkovinu sv. Josipa 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve; 16. i 17. srpnja u Banjoj Luci koje će započeti 15. srpnja Euharistijskim slavljem u katedrali sv. Bonaventure te 4. i 5. studenog u Sarajevu koje će započeti 3. studenog zajedničkom Euharistijom u katedrali Srca Isusova. Sedmi Obiteljski dan u Bosni i Hercegovini bit će proslavljen 28. srpnja u Kupresu, a započet će Misom uočnicom 27. srpnja. XI. Međudekanski susret u Bosni i Hercegovini bit će 18. travnja 2024. u Nadbiskupijском sjemeništu „Petar Barbarić“ u Travniku. Središnje Euharistijsko slavlje u okviru Tjedna solidarnosti 2024. godine bit će u treću korizmenu nedjelju 3. ožujka 2024. u župi sv. Ante Padovanskog u Bihaću.

U nedjelju, 5. studenog 2023. biskupi su slavili Svetu misu u katedrali Srca Isusova. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a propovijedao je nuncij Chullikatt. U ponedjeljak, 6. studenog biskupi su slavili Euharistiju u kapeli Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa i susreli se s bogoslovnom zajednicom. Predsjedao je nadbiskup Vukšić, a prigodnu propovijed uputio je srijemski biskup Svalina.

Sarajevo, 7. studenog 2023.

Tajništvo BKBiH

NOVI TAKSOVNIK - ODREDBA O PRISTOJBAMA

NA TERITORIJU BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Liturgijske pristojbe

1. Misna nakana	30 KM
2. Gregorijanske mise (trideset misa)	1.000 KM
3. Vjenčanje	150 KM
- od toga Ordinarijatu	50 KM
4. Sprovod	100 KM
5. Opijelo	3 KM
6. Cedulja za krizmu	60 KM
- od toga djelitelju sakramenta potvrde	30 KM

Župne uredske pristojbe

7. Izvadci iz matičnih knjiga	15 KM + 5 KM
8. Obiteljski list	15 KM + 5 KM biljega
9. Otpusnica za vjenčanje	15 KM + 5 KM biljega
10. Dopuštenje za sklapanje ženidbe izvan vlastite župe	15 KM + 5 KM biljega
11. Potvrdnica i posvjedočenje	5 KM (nije potreban biljeg)
12. Svaka molba upućena Ordinarijatu	5 KM biljega

Vizitacijske pristojbe

13. Vizitacija - dekanska	100 KM + putni troškovi
- kanonska	200 KM + putni troškovi

Pristojbe Ordinarijata

14. Oprosti, dopuštenja i sl.	20 KM + 5 KM biljega
15. Naknadni upis u matične knjige	20 KM + 5 KM biljega
16. Administrativno proglašenje mrtvim	20 KM + 5 KM biljega
17. Ukrjepljenje ženidbe	20 KM + 5 KM biljega
18. Dopuštenje mješovite ženidbe	20 KM + 5 KM biljega
19. Oprost od zapreke različitosti vjere	20 KM + 5 KM biljega
20. Celebret	30 KM (nije potreban biljeg)
21. Postupak razrješavanje ženidbe primjenom Pavlove povlastice	20 KM + 5 KM biljega
22. Postupak rastave uz trajanje ženidbene veze	20 KM + 5 KM biljega

Sudske pristojbe

23. Postupak za oprost od tvrde a neizvršene ženidbe	200 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
24. Postupak za razrješanje ženidbe apostolskom povlasticom u korist vjere	200 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
25. Postupak oslobađanja od svećeničkih obveza	700 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
16. Proglašenje ništavosti ređenja (uplata prigodom prihvatanja postupka)	700 KM + prijevod + pristojba Svete Stolice
27. Prvostupanjski postupak (uplata prigodom prihvatanja postupka)	700 KM
28. Drugostupanjski postupak (uplata prigodom prihvatanja postupka)	400 KM
29. Sudski postupak na temelju dokumenata	400 KM
30. Kazneni postupak	700 KM
31. Kraći postupak	400 KM
32. Postupak za razrješanje drugih sporova	200 KM
33. Crkvenom odvjetniku	200 KM
34. Vještaku	prema njegovoj cijeni
35. Članu Suda koji provede dan izvan ureda	100 KM + putni trošak
36. Prevođenje po kartici	10 KM

Napomene:

1. U smislu odredbe Zakonika kanonsko-ga prava (ZKP) kan. 952. nitko ne smije tražiti veće pristojbe od ovdje određenih. Podsjećam svećenike na kan. 945-958 ZKP Redovnički poglavar ne može donijeti drukčije pristojbe (kan. 953, čl. 2).
2. „Usrdno se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakvih priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih” (kan. 945, čl. 2).
3. Siromašni, posebno izbjeglice i prognanici, ne smiju biti lišeni sakramentalne pomoći (usp. kan. 848) ili sprovoda (kan. 1181) zbog toga što ne mogu platiti pristojbu.
4. BKBiH je izdala vlastite biljege za područje BiH, a župnici su iz dužni nabavljati u Ordinarijatu. Molim župnike i župne vikare da sve crkvene isprave iz župnog ureda bilježu. Nije dopušteno napisati

„taksa naplaćena u gotovu”, a siromašnoj stranci može se dati i upisati „gratis”.

5. Molbu za pristup u Katoličku Crkvu ili u puno zajedništvo (ne prijelaz!) s Katoličkom Crkvom odrasla stranka treba vlastoručno napisati i nasloviti na biskupa ili ordinarijat, prilažući uz molbu Izvod iz matice rođenih. Župnik tu molbu preporučuje, pod uvjetom da je sve obavljeno prema propisima. Upute za ostvarenje katekumenata u našim prilikama - Pristup odraslih u kršćanstvo, Hrvatski biskupi, Zagreb, 1993.
6. S ovim odredbama treba upoznati vjernike i držati odredbe o pristojbama na vidnome mjestu u župnom uredu.

U skladu s odlukom članova Biskupske konferencije s 88. redovitog zasjedanja BK BiH, održanog 6. i 7. studenog 2023. u Sarajevu, odredbe stupaju na snagu 1. siječnja 2024.

BISKUPSKI ORDINARIJAT

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Odlukom Osnivača JU KŠC „Ivan Pavao II.“ u Bihaću br. 173/23 od 24.8.2023., razriješena je **Martina Jurić** dužnosti direktorice Centra.

Odlukom Osnivača JU KŠC „Ivan Pavao II.“ u Bihaću br. 174/24 od 24.8.2023. imenovan je za v.d. direktora Centra **vlč. Marko Crnjak**.

Dekretom br. 188/23 od 7.12.2023. razriješen je **mons. dr. Karlo Višaticki** službe upravitelja župe Mahovljani i imenovan voditeljem kancelarije Ordinarijata.

Dekretom br. 189/23 od 7.12.2023. razriješen je **vlč. Ilija Kelić** službi biskupovog tajnika, biskupskog ceremonijara i urednika Tiskovne agencije Banjolučke biskupije (tabb) te imeno-

van upraviteljem župe Sv. Franjo Asiški u Mahovljanima.

Odlukom Osnivača JU KŠC „Ivan Pavao II.“ u Bihaću br. 231/23 od 20.10.2023. razriješen je **vlč. Marko Crnjak** službe v.d. direktora Centra.

Odlukom Osnivača JU KŠC „Ivan Pavao II.“ u Bihaću br. 232/23 od 20.10.2023. dodijeljen je **vlč. Marku Crnjku** mandat direktora Centra na razdoblje od četiri godine.

Dekretom br. 245/23 od 16.11.2023. imenovana je **s. Blanka Jeličić** (Livno) koordinatricom crkveno-liturgijske glazbe za područje Banjolučke biskupije.

POZIV NA SVETKOVINU SV. BONAVENTURE

Broj: 150/23
Banja Luka, 6.7.2023.

Svim župnicima i upraviteljima župa

Draga braćo svećenici,
kao svake godine, (izuzetak je vrijeme korone), i ove godine želimo zajedno molitveno-liturgijski proslaviti Svetkovnu nebeskog Zaštitnika naše biskupije i katedrale.

Zato Vas sve pozivam da u subotu, 15. srpnja 2023. dođete na slavlje svečane koncelebrirane svete mise u 10 sati. S Vama, nazočnim (nad) biskupima i drugim svećenicima koji će nam se pridružiti misno će slavlje predvoditi naš metropolit, nadbiskup vrhbosanski mons. dr. Tomo Vukšić. Po prvi put će na proslavi našeg Patrona sudjelovati i apostolski nuncij mons. Francis Assisi Chullikatt.

Molim Vas da svakako sa sobom povedete (ili na drugi način organizirate) barem nekoliko svojih vijećnika, članova Župnih pastoralnih ili ekonomskih vijeća, kao i svojih vjeroučitelja.

To je svetkovina cijele biskupije i zato smatrajte svojom obvezom da i Vi a i predstavnici naših župljana iz svih naših župa sudjeluju u liturgijskom slavlju u našoj katedrali.

Nakon što saznate koliko Vaših suradnika dolazi s Vama, molim Vas da to javite kancelaru ili ekonomu zbog pravovremenog pripremanja objeda za Vas i za njih.

Radujem se našem skorašnjem bratskom susretu u slavlju našeg zajedništva s Kristom, Dobrim Pastirom svih nas. Srdačno i bratski Vas pozdravljam

Vaš brat
✠ Franjo, *biskup, v.r.*

NEODSLUŽENE MISNE NAKANE

Broj: 163/23
Banja Luka, 28.7.2023.

Župnim uredima i samostanima redovnika

Predmet: **Misne nakane**

Draga braćo svećenici,
dopisom Tajništva Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine Prot.-br.: 208/2023 od 17. srpnja 2023. obaviješteni smo da su naši biskupi – potanuti prijedlozima svećenika tijekom nekoliko proteklih godina – na svom redovitom zasjedanju održanom 13. i 14. srpnja o.g. u Banjoj Luci donijeli odluku „**da od 1. rujna 2023. misna nakana bude 30,00 KM, a gregorijanske mise (30 misa) 1.000,00 KM**“. Molim Vas, obavijestite odmah vjernike o ovoj promjeni.

Iznosi ostalih „liturgijskih taksi, taksi župnih i dijecezanskih kancelarija kao i sudskih taksi“ razmotrit će članovi naše BK na svom sljedećem redovitom zasjedanju, 6. i 7. studenog 2023., koji će nakon toga stupiti na snagu.

Budući da 1. rujna 2023. počinje važiti odredba glede iznosa za **manualne svete mise i gregorijane**, određujem da se **neodslužene** misne nakane – manualne i gregorijane –

primljene po do sada važećem taksovniku, dostave kancelariji Ordinarijata **do 31. listopada 2023. uključivo**. Za predane misne nakane Ordinarijat će dati pisanu potvrdu.

Ako neodslužene misne nakane predajete nekom drugom dužni ste od dotične osobe ili ustanove tražiti vlastoručni potpis (odn. i pečat) i pribilježiti datum preuzimanja nakana!

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki, v.r.
Pero Ivan Grgić, *kancelar*

Napomene:

1. U smislu odredbe *Zakonika kanonskoga prava* (ZKP) kan. 952. nitko ne smije tražiti veće takse od ovdje određenih. Podsjećam svećenike na kan. 945-958 ZKP Redovnički poglavar ne može donijeti drukčiji taksovník (kan. 953, čl. 2).
2. „Usrdno se preporučuje svećenicima da i bez primanja ikakvih priloga slave misu na nakanu vjernika, osobito onih siromašnih“ (kan. 945, čl. 2).
3. Siromašni, posebno izbjeglice i prognanici, ne smiju biti lišeni sakramentalne pomoći (usp. kan. 848) ili sprovoda (kan. 1181) zbog toga što ne mogu platiti pristojbu.

POZIV NA REKOLEKCIJU - MOLITVA ZA SINODU

Broj: 206-ad/23
Banja Luka, 22.9.2023.

Poštovana i draga braćo župnici /
upravitelji župa,

naš povjerenik za rekolekcije vlč. Vladislav Žarko Ošap zamolio me da vam prenesem obavijest kako će u srijedu, 27. rujna 2023. u Banjoj Luci (katedrala i Ordinarijat) s početkom u 10 sati biti održana naša rekolekcija, na kojoj će mons. Ivica Božinović prikazati pisma pape Franje svećenicima Rimske biskupije.

Jučer je Tajništvo Biskupske konferencije BiH elektroničkim putem poslalo poziv na molitvu za predstojeću Sinodu u Rimu (4.10.2023.)

s prijevodom tekstova za liturgijska slavlja na 26. nedjelju „kroz godinu“, odnosno Vjerničku molitvu kroz obične dane. Ovdje vam prosljeđujem te molitvene obrasce. – Trenutno je biskup Ordinarij odsutan te ne znam hoće li vam on uputiti i svoje poticajno pismo, ako ga napiše, poslat ću vam ga naknadno.

Naime, generalni tajnik Sinode kard. Mario Grech je nedavno uputio pismo svim biskupima da potaknu sve vjernike na molitvu za plodno zasjedanje Sinode koju će otvoriti papa Franjo 4. listopada pod geslom: „Za sinodalnu Crkvu. Zajedništvo, sudjelovanje i poslanje“.

Uz srdačan pozdrav

Pero Ivan Grgić, *kancelar*

POZIV NA MOLITVU, POST I POKORU U PETAK, 27. LISTOPADA 2023.

Broj: 233/23
Banja Luka, 20.10.2023.

Svim župnicima i upraviteljima župa

Papa Franjo poziva da se u petak, 27. listopada pridružimo molitvi, postu i pokori za mir. Razlozi su strah od onoga što se događa u Svetoj Zemlji i drugim ratnim žarištima u svijetu. Papa se osvrće na događanja u Palestini i Izraelu: „Broj žrtava raste, a situacija u Gazi je očajna. Molim da se poduzme sve što je moguće kako bi se izbjegla humanitarna katastrofa“.

Papu zabrinjava i moguće širenje sukoba, jer „su mnoge ratne fronte već otvorene u svijetu“.

„Neka oružja utihnu, neka se čuje vapaj za mir siromaha, naroda, djece. Rat ne rješava nijedan problem, već samo sije smrt i uništenje. Povećava mržnju, širi duh osvete. Rat briše budućnost“, istaknuo je Papa u svom apelu na kraju opće audijencije u prošlu srijedu.

„Molim vas, braćo i sestre“, ponovio je, „stavimo moliti za mir u svijetu, posebno u na-

paćenoj Ukrajini“, o kojoj se više ne govori, ali gdje se „drama nastavlja“.

Zato vjernike poziva da „stanu na samo jednu stranu u ovom sukobu: na stranu mira“, molitvom i potpunom predanošću. Papa je stoga proglasio dan molitve, koji će se održati sljedećeg petka, 27. listopada, u Bazilici svetog Petra u 18 sati. Poziv je također upućen „braći i sestrama različitih kršćanskih vjeroispovijesti, pripadnicima drugih vjera i onima kojima je na srcu mir“. Zahtjev za priređivanje sličnih inicijativa protegnut je također na sve mjesne Crkve: „Molim sve partikularne Crkve da u tome sudjeluju, pripremajući slične inicijative koje uključuju Božji narod“, rekao je Papa.

Obavijestite vjernike u svojim župama o ovoj inicijativi i u duhu papinog poziva pozovite ih na osobnu molitvu, post i pokoru za mir. Gdje je prikladno neka se tog dana s vjernicima slavi misa s obrascem „Za mir i pravdu“ (RM, 724-725).

✠ Marko Semren

gen. vikar i pom. biskup banjolučki

IMENOVAN NOVI BANJOLUČKI BISKUP

Broj: 272/23
Banja Luka, 9.12.2023.

Svim župnim uredima
Svim redovničkim zajednicama

Draga braćo svećenici i redovnici,
drage sestre redovnice,
dragi Kristovi vjernici laici!

Obavještavam sve Vas, članove Banjolučke biskupije i sve Vas, koji apostolski djelujete na njezinom teritoriju i u njezinim institucijama, kako me je Apostolska nuncijatura u Bosni i Hercegovini dopisom br. 126/2023 od 7. prosinca 2023. obavijestila da je Sveti Otac Franjo prihvatio moje odreknuće pastoralnog vodstva Banjolučke biskupije, koje sam mu – u smislu ZKP-a kan. 401 § 1 uputio u svojoj zamolbi u dopisu br. 121/21 od 22. siječnja 2021. godine.

U istom dopisu Apostolske nuncijature saopćeno je, da je Sveti Otac za moga naseljenika – biskupa banjolučkog imenovao don Željka Majića, svećenika Mostarsko-duvanjske biskupije.

Službeno je to javnosti objavljeno 8. prosinca 2023., na svetkovinu Bezgrješnog začeća BDM.

Istim dopisom nam je Apostolska nuncijatura saopćila, da do biskupskog ređenja, odn. do kanonskog preuzimanja biskupije od strane novoimenovanog biskupa našu će banjolučku biskupiju Dekretom Kongregacije za biskupe (Prot. br. 351 od 8. prosinca 2023.) voditi – u svojstvu apostolskog administratora (upravitelja) „sede vacante“ – umirovljeni banjolučki biskup Franjo Komarica, sa svim ovlastima dijecezanskog biskupa, predviđenim Direktorijem za pastoralnu službu biskupa br. 244.

Datum biskupskog ređenja (i kanonskog preuzimanja biskupije) bit će uskoro dogovoren s novim biskupom i s Apostolskim nuncijem u našoj zemlji mons. Francisom A. Chullikattom.

Od dana preuzimanja biskupije od strane novog biskupa neka se u svim sakristijama na području naše biskupije istakne ime novog biskupa „ŽELJKO“, a u kanonu mise, koja se slavi na području naše biskupije, svaki je svećenik obavezan da spomene ime biskupa Željka.

Pozivam već sada sve Vas, da u svojim molitvama preporučite Bogu novog našeg nadpastira, biskupa Željka i njegovu apostolsku službu i

brigu za duhovno dobro svih nas, sadašnjih kao i budućih članova naše biskupijske zajednice!

Novoimenovani biskup banjolučki mons. Željko Majić rođen je u župi Drinovci, 28. ožujka 1963. Gimnaziju je pohađao u sjemeništu u Dubrovniku, a filozofsko-teološke studije na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi u Sarajevu. Za svećenika je zaređen u Mostaru 29. lipnja 19988. Obnašao je brojne pastoralne i upravne službe u svojoj biskupiji. Studirao je u Rimu na Papinskom sveučilištu Lateran od 1993. do 1995. i postigao licencijat iz pastoralne teologije. U Rimu je od 2006. do 2012. obnašao službu vicerektora Papinskog hrvatskog zavoda sv. Jeronima.

Od 2012. do 2021. obnašao je svojoj biskupiji službu generalnog vikara. Od 2019. je ravnatelj Caritasa biskupijâ Mostar-Duvno i Trebinje-Mrkan.

Dolazi k nama, da sa svojom velikom ljubavlju prema Kristu i Njegovoj Crkvi i sa svojim bogatim pastoralnim i organizacijskim iskustvom, te svojim apostolskim žarom predvodi našu Mjesnu Crkvu banjolučku tijekom idućih godina njezinog hodočasničkog putovanja, u njezinom svjedočenju Kristova Evanđelja i u vjernosti Nasljedniku apostola Petra – Svetom Ocu u Rimu.

Dok Vam, draga braćo i sestre, sve ovo službeno priopćavam – zahvaljujem Trojedinom Bogu za bezbrojne njegove milosti koje mi je udijelio tijekom svih proteklih godina moga života, osobito tijekom moje dosadašnje biskupske službe u našoj biskupiji.

Zahvaljujem i Kristovom Namjesniku, Svetom Ocu, za ukazano mi povjerenje vođenja ove Mjesne Crkve tijekom više od 34 godine.

Zahvaljujem i svima Vama, mojim dragocjnim suradnicima i suradnicama, te svim vjernicima – moliteljima u našoj biskupiji i svim brojnim dobročiniteljima naše biskupije za dragocjenu pomoć koju ste mi pružali u izvršavanju teške i odgovorne službe u proteklom (dijelom i vrlo dramatičnom) vremenu. Hvala svima Vama, u biskupiji i izvan nje, što ste ostali vjerni Kristu i Njegovoj Crkvi. A svim preminulim suradnicima i članovima naše biskupije dobri Bog udijelio svoje milosrđe i mir!

Zahvaljujem svima Vama za Vaše dosadašnje

molitve da dobri Bog, stadu svoje Crkve u našoj napaćenoj ali vjernoj i svjedočkoj biskupijskoj zajednici, podari dobrog i revnog pastira. Zazivam na sve Vas Božji blagoslov i molim majčinsku pomoć Presvete Djevice i Bogorodice Marije, kao i zagovor sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza.

Bratski i srdačno Vas sve pozdravljam – Vaš brat u Isusu Kristu

✠ Franjo Komarica
*biskup banjolučki emeritus
i apostolski administrator v. r.*

MOLBA ZA POVRAT KNJIGA I ZA FINACIJSKU POMOĆ

Broj: 273/23
Banja Luka, 12.12.2023.

Grad Banja Luka
Gradonačelnik
Odjel za društvene djelatnosti
BANJA LUKA

Poštovani,

Banjolučka biskupija pristupila je tijekom proteklih nekoliko godina spašavanju preostale bogate kulturne baštine trapističke opatije „Marija Zvijezda“. Riječ je u prvom redu o spašavanju i sortiranju arhivske građe i bogate biblioteke u kojoj najstarije knjige sežu čak od 1520. godine.

U tu svrhu tijekom proteklog ljeta sreden je (istina, samo tematski!) arhiv i smješten u prikladan prostor, a isto tako premješten je iz dosadašnjeg skladišta, ali ne i katalogiziran, i veliki dio knjiga, koji se nalazi u našem posjedu.

Nekoliko tisuća knjiga i dio arhiva, te muzejskih artefakata, kako je i Vama poznato, nalazi se u različitim institucijama Republike Srpske, a čiji povratak vlasniku očekujemo (popis dijela oduzetoga dostavljamo u prilogu!).

No, prostor biblioteke još uvijek nije završen. Naime, riječ je o dijelu prostora koji bi ujedno trebao biti i izložbeni. U tu svrhu izrađen je projekt (dostavljamo u prilogu!) za taj prostor i kad se sklopi financijska konstrukcija pristupilo bi se potrebnim radovima.

Do sada je u ovu svrhu prikupljeno 44.000,00 KM, nedostaje još cca 56.000,00 KM.

Od grada Banja Luka očekujemo sufinanciranje u iznosu od 30.000,00 KM.

Završetkom ovih radova dobio bi se prikladan prostor za vrlo vrijednu biblioteku. To bi bio ujedno i vrlo atraktivan prostor za posjete našim sugrađanima i brojnim turistima koji posjećuju naš grad i ovu izuzetnu kulturnu i civilizacijsku destinaciju.

S izrazima dužnog poštovanja, unaprijed zahvaljujemo na razumijevanju i pomoći.

Dr. Franjo Komarica
biskup banjolučki emeritus

Prilog:

1. Popis dijela oduzetih knjiga, arhivske građe i muzejskih eksponata
2. Projekt bibliotečno-izložbenog prostora

STUPANJE NA SNAGU NOVOG TAKSOVNIKA

Broj: 287/23
Banja Luka, 28.12.2023.

Svim župnim uredima

Predmet: Odobrenje novih Odredbi o pristojbama na teritoriju Banjolučke biskupije

Draga braćo župnici,
u skladu s odlukom članova naše Biskupske konferencije s njenog 88. redovitog zasjedanja, održanog 6. i 7. studenog 2023. u Sarajevu i

odobrenju Odredbi o pristojbama na teritoriju BKBiH koje je objavio predsjednik BK mons. Tomo Vukšić, nadbiskup i metropolit vrhbosanski (br. 323/2023) od 6. prosinca 2023.), određujem da za područje Banjolučke biskupije novi Taksovník stupa na snagu 1. siječnja 2024., kada ujedno prestaje važiti dosadašnji taksovník.

Ova odredba bit će dostavljena svim župnim uredima i drugim crkvenim ustanovama u našoj biskupiji, a na dan stupanja na snagu bit će objavljena na mrežnoj stranici biskupije.

Novi Taksovník neka bude – kao i do sada što je bio propis, postavljen u župnoj kancelariji na vidnome mjestu, dostupan svima koji se zanimaju za njega.

Zazivam na sve vas Božji blagoslov i zagovor Presvete Djevice i Bogorodice Marije, Majke Crkve, tijekom nove Godine spasenja 2024.

Bratski vas pozdravljam – u Kristu, Dobrom Pastiru,

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki emeritus
i apostolski upravitelj s.v., v.r.

ODREDBE O PRIJEPISU MATICA, O KOLEKTAMA I DR.

Broj: 290/23
Banja Luka, 31.12.2023.

Odredbe

Glede odredaba koji se tiču ovlasti, župne administracije, obilježavanja posebnih dana tijekom godine i kolekti ostaje vrijediti sve kao što je objavljeno u Službenom glasniku Banjolučke biskupije 2/2016 na str. 125 – 131, tom razlikom da će vrijediti datumi za godinu 2024.

To se odnosi na:

1. Duplikate matica, crkvenih računa i statističke podatke za godinu 2023. treba dostaviti do 31.1.2024.,
2. Molitvene dane za duhovna zvanja: Prve subote u mjesecu i Nedjelju Dobrog Pastira (21.4.2024.),
3. Ovlast binacija i trinacija u godini 2024.,
4. Post i nemrs u godini 2024. (usp. Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova 2023.–2024. str. 35),
5. Molitvenu osminu za jedinstvo kršćana (18.–25.1.2024.),
6. Dan osoba posvećenog života i Dan života (Svijećnica, četvrtak, 2.2.2024.),

7. Svjetski dan bolesnika i zdravstvenih djelatnika (subota, 11.2.2024.),
8. Kvatrene dane u godini 2022. (usp. Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova 2022.–2023. str. 35–37),
9. Nedjelju Božjeg milosrđa (7.4.2024.),

te na kolekte:

10. Dan Papinskog Djela svetog Djetinjstva (Bogojavljenje, 6.1.2024.)
10. Nedjelju solidarnosti (Treća korizmena, 3.3.2024.)
11. Dan Papinskog Djela sv. Petra (Velika srijeda, 27.3.2024.),
12. Kolekta za Svetu Zemlju (Veliki petak, 28.3.2024.),
13. Kolekta za Apostolsku stolicu – „Petrov novčić“ (subota, 29.6.2024.),
14. Doprinos naše biskupije Svetoj Stolici (jedna nedjelja tijekom godine),
15. Kolekta za gradnju i obnovu crkava (posebna milostinja uz patron župe).

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki emeritus,
apostolski upravitelj, v.r.

DEKRET O OSNIVANJU UDRUGE BL. IVANA MERZA NA FILIPINIMA

Broj: 291/23
Banja Luka, 7.12.2023.

DEKRET

O OSNIVANJU UDRUGE

“KAUZE ZA KANONIZACIJU BLAŽENOG IVANA MERZA, INC.”

ili “Obitelj blaženog Ivana Merza”
kao privatno vjerničko društvo

Nakon primitka dopisa-molbe od predsjednika upravnog odbora Udruge, ujedno i vice-postu-

latora Postupka kanonizacije Blaženog Ivana Merza na Filipinima, prof. Dr. Dave C. Dela Cruza te slijedeći preporuke postulatora,

Ja, FRANJO KOMARICA,
biskup Rimokatoličke biskupije Banja Luka,
Bosna i Hercegovina,

nakon pažljivog pregleda Statuta Udruge “Kauze za kanonizaciju Blaženog Ivana Merza, Inc.” poznate i kao “Obitelj Blaženog Ivana Merza” na Filipinima, ovime **odobravam njezin Statut** i službeno **utemeljujem spomenutu**

Udrugu kao katoličko udruženje prema kanonima 321-326, sa statusom **Privatnog vjerničkog društva**. Udruga će biti stavljena pod okrilje Biskupije Banja Luka, a središnji ured smješten je u The Reliquarium – The Home of the Sacred Relics u Marikini, Filipini.

Ovim dekretom, navedena duhovna obitelj stavlja se pod našu zaštitu i pokroviteljstvo, posebice zbog njezine važnosti kao mjesta rođenja Blaženog Ivana Merza. U skladu s tim, priznajem izbor Upravnog odbora te službeno potvrđujem i imenujem Dr. Dave Ceasar F.

Dela Cruz, O.P., za predsjednika, dodjeljujući mu puna prava i ovlasti za provedbu i nadzor poslanja duhovne obitelji.

Ovaj dekret o osnivanju bit će predstavljen mojoj biskupskoj braći na Filipinima, posebice mjesnom ordinariju gdje Udruga Blaženog Ivana Merza ima svoje sjedište, kako bi se osiguralo učinkovito izvršenje njihovih misija, radi slave Božje i čašćenja Njegovog sluga, Blaženog Ivana Merza.

NAREDBA O OSNIVANJU CAUSE BL. IVANA MERZA NA FILIPINIMA

Br.: 291-ad/23
Banja Luka, 7.12.2023.

NAREDBA O OSNIVANJU CAUSE
ZA KANONIZACIJU BL. IVANA MERZA, INC.
“Obitelj bl. Ivana Merza”

Kao katolička organizacija duhovne obitelji

Nakon primitka dopisa od predsjednika upravnog odbora i zamjenika postulatora Postupka kanonizacije bl. Ivana Merza, D.D. na Filipinima, te slijedeći preporuke postulatora,

Ja, FRANJO KOMARICA, biskup Rimokatoličke biskupije Banja Luka, Bosna i Hercegovina,

nakon pažljivog pregleda Statuta i Poslovnika Družine bl. Ivana Merza, D.D., poznate i kao “Družina bl. Ivana Merza” na Filipinima, ovime odobravam njezin Statut i Poslovnik i službeno utvrđujem spomenutu organizaciju kao duhovnu obitelj sukladno kanonima 321-326, sa statusom Privatnog društva Kristovih vjernika. Ona se stavlja pod okrilje Bisku-

pije Banja Luka, a središnji ured smješten je u The Reliquarium – The Home of the Sacred Relics u Marikini, Filipini.

Ovim dekretom, navedena duhovna obitelj stavlja se pod našu zaštitu i pokroviteljstvo, posebice zbog njezine važnosti kao mjesta rođenja bl. Ivana Merza. U skladu s tim, priznajem izbor Upravnog odbora te službeno potvrđujem i imenujem Dr. Dave Ceasar F. Dela Cruz, O.P., za predsjednika, dodjeljujući mu puna prava i ovlasti za provedbu i nadzor misija duhovne obitelji.

Ovaj dekret o osnivanju bit će predstavljen mojim biskupskim kolegama na Filipinima, posebice mjesnom Ordinariju, gdje se nalazi Družina blaženog Ivana Merza, kako bi se osiguralo učinkovito izvršenje njihova poslanja na slavu Božju i čašćenje Njegova sluga, bl. Ivana Merza.

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

Br.: 292/23
Banja Luka, 11.12.2023.

Njegova Ekselencija
Nadbiskup RUPERTO SANTOS, D.D.
Biskup Antipola
Daang Bakal Road,
Brgy. Dela Paz 1870
Antipolo City, Filipini

Vaša Ekselencijo,

Pozdrav mira iz Banja Luke!

7. prosinca 2023. godine imao sam privilegiju dočekati Dr. Dave Ceasar F. Dela Cruz, O.P.,

predsjednika upravnog odbora i zamjenika postulatora Postupka kanonizacije blaženog Ivana Merza, Inc., poznatog i kao Družina blaženog Ivana Merza. Njihov ured smješten je u The Reliquarium – Domu Svetih relikvija u Marikini, Filipini, pod vašom kanonskom nadležnošću. Raduje me saznati da se ova duhovna obitelj, koja slavi svoj 20. rođendan, posvećuje blaženom Ivanu Merzu, koji je rođen u mojoj biskupiji. Informiran sam o njihovim misijama i aktivnostima, a Dr. Dela Cruz ih je službeno predstavio putem simpozija na Isusovačkom kolegiju u Zagrebu, konferencije u Bazilici Pre-

svetog Srca u Zagrebu i katoličkih medijskih mreža u Hrvatskoj.

Uz pratnju postulatora Postupka kanonizacije blaženog Ivana Merza, o. Božidar Nagya, S.J., Dr. Dela Cruz podnio je njihov Statut i Poslovnik, tražeći kanonsko priznanje u mojoj biskupiji kao katoličke organizacije s prirodom duhovne obitelji posvećene promicanju života, djela i svetosti bl. Ivana Merza putem Svećeništva, Evangelizacije i Ljubavi.

Vjerujući u Božju Providnost, osobito u ovoj stogodišnjici doktorata bl. Ivana i osnutka Hrvatskih orlova i Katoličke akcije u Hrvatskoj, Družina bl. Ivana Merza želi kanonsko osnivanje s biskupskim zaštitnikom. To će im omogućiti posvetu Crkvi, poticanje puta prema kanonizaciji bl. Ivana Merza.

Stoga, kao biskup banjolučki, prihvaćam njihov zahtjev i ovime ih kanonski osnivam katoličku

organizaciju kao duhovnu obitelj sukladno kanonima 321-326, sa statusom Privatnog društva Kristovih vjernika. Bit će njihov biskupski zaštitnik, uz pomoć postulatora, u njihovom duhovnom vođenju. Također sam svjestan da imaju duhovne vođe - svećenike na Filipinima, koji im pružaju vrijednu podršku.

U svjetlu toga, ljubazno Vas molim, Vašu časnu biskupsku službu kao biskupa Biskupije Antipolo, gdje se nalazi Družina bl. Ivana Merza, da izdate Pismo priznanja za njihovo prisustvo i pomognete mi u njihovom misijskom poslanju filipinskim katolicima. Pouzdajem se da će to uroditi blagoslovom Vašoj biskupiji i Crkvi na Filipinima, kao što je donijelo blagoslov Hrvatskim katolicima.

Hvala Vam puno, i neka Vas Bog blagoslovi!

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

GOVOR IMENOVANOG BANJOLUČKOG BISKUPA ŽELJKA MAJIĆA

Vama, preuzvišeni oci biskupi Petre i Ratko, mnogopoštovani provincijale fra Jozo, braćo svećenici ovdje prisutni, kao i svima do kojih ove riječi dopru iskren pozdrav i mir Božji!

U ovoj sam dvorani više puta i na više načina uzimao riječ, jednako radilo se o službenim sjednicama biskupijskih vijeća, radnim sastancima ili prigodom raznih primanja, posebno svećenstva i redovništva. S godinama glas mi se pročišćavao a koljena jačala. A evo me danas pred vama drhtava glasa i klecavih koljena dok vam javno izričem ono što sam prije nekoliko dana usmeno i pismeno pred predstavnikom Svete Stolice u Sarajevu prihvatio. Prihvatio da po Odluci ili Dekretu pape Franje budem biskupom časne Banjolučke biskupije. Stoga i na samom početku ovoga obraćanja pred svima vama želim izraziti duboku zahvalnost Presvetomu Trojstvu na novoj zadaći: Ocu koji nas uzdržava, Sinu koji nas jača i Duhu Svetomu koji nas prosvjetljuje. Izričem iskrene riječi zahvale papi Franji na iskazanu povjerenju te sve vas pozivam da me u ovoj odgovornoj službi pratite svojim molitvama.

Izražavajući crkvenu poslušnost i osobnu zahvalu Svetom Ocu u isto vrijeme pozdravljam i Crkvu u Banjoj Luci s biskupom Franjom na čelu i pomoćnim biskupom Markom. Pozdravljam sve svećenike, redovnike, redovnice i na-

rod Božji Banjolučke dijeceze. Dok sam u darovanu vremenu promišljao o novom pozivu koji primam od Crkve, često sam ponavljao prvi dio iz Isusove molitve u Getsemanskom vrtu: „Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša” (Mt 26,39). Osjećao sam se, naime, i osjećam se nedostojnim ući u zbor nasljednika apostola i pod krov mučeničke banjolučke Crkve. No, u ovim danima često sam u srcu čuo: Ova Isusova molitva u Getsemaniju ne smije se raspoloviti nego cjelovito moliti. A cjelovita molitva glasi: „Oče moj, ako je moguće, neka me mimoide ova čaša! No neka ne bude kako ja hoću, nego kako ti hoćeš.” Tako tri puta, sve usrdnije i usrdnije. S vjerom u Oca nebeskoga, da Gospodin ravno piše i po krivim crtama našega ljudskog umovanja – *In nomine Domini* – dolazim k vama u duhu riječi Poslanice Hebrejima: „Svaki veliki svećenik, zaista, od ljudi uzet, za ljude se postavlja u odnosu prema Bogu da prinosi darove i žrtve za grijeh. On može primjereno suosjećati s onima koji su u neznanju i zabludi jer je i sam zaogrnut slabošću. Zato mora i za narod i za sebe prinositi okajnice. I nitko sam sebi ne prisvaja tu čast, nego je prima od Boga, pozvan kao Aron” (Heb 5,1-4).

S ovim mislima, molim vas, časni oci biskupi, braćo svećenici, redovnici, sestre redovnice i svi vjernici da već danas, započnemo naš zajednički put jačanja u vjeri i rasta u nadi do Božje

volje. Ova objava na svetkovinu Bezgrješnoga začeca Blažene Djevice Marije dodatna je obveza da biskupsku službu Gospi posvetim i njezinu majčinskom zagovoru kod Sina Isusa Krista sinovski preporučim.

Dok se lomilo srce moje i duša umirala, kako kaže jedna naša duhovna pjesma, pred oči su mi dolazile riječi sv. Bernarda, velikoga Gospi-na štovatelja, kojega je papa Benedikt XVI. u jednoj katezezi prikazao i ovako završio njegovim riječima:¹

“U opasnostima, u tjeskobama, u nesigurnostima misli na Mariju, zazovi Mariju. Neka ti njezino ime ne silazi nikada s usana, neka se ne izbriše iz tvoga srca; a pošto želiš da ti ona pritekne u pomoć svojim molitvama nikada ne zaboravi primjer njezina života. Ako je slijediš, ne možeš skrenuti s pravoga puta; ako se njoj moliš, ne možeš očajavati; ako misliš na nju, ne možeš pogriješiti. Ako ti je ona oslonac, nećeš pasti; ako te ona štiti, ne trebaš se bojati; ako te ona vodi, nećeš se umoriti; ako ti je njezino društvo mило, prispjet ćeš k cilju”.²

Ovom prigodom želim izreći svoju najdublju zahvalnost i svima onima koji su me do sada, kao i onima koji će me od ovoga dana pratiti svojim molitvama. Iskrena hvala mojim roditeljima, pokojnom ocu Mihovilu Bog udijelio vječni mir, a živoj mami Matiji dao svoj blagoslov; mojoj braći i sestrama s obiteljima, rodbini i prijateljima, pastirima ove mjesne Crkve, blagopokojnim biskupima Petru Čuli i Pavlu Žaniću te ovdje nazočnima: Petru Paliću mjesnom ordinariju i Ratku Periću biskupu u miru, te svoj braći svećenicima, redovnicima i redovnicama, jednako pokojnima i živima, i svim vjernicima s kojima sam se na životnim i svećeničkim putovima u raznim službama i mjestima susretao, euharistijski kruh blagovao i Riječ

Božju navješćivao, koji su mi bili potpora, snaga i nadahnuće. Svima vama iskrena hvala i molba za oprostjenjem za one trenutke kada na ljubav nisam ljubavlju uzvratio, kada sam vas u ljudskoj slabosti i razočarao.

Kada je blagopokojni biskup Pavao Žanić predao upravu svom nasljedniku biskupu Ratku i povukao se u zasluženu mirovinu (1993. godine), onda je u intervjuu *Crkvi na kamenu* rekao:

“Samo službeno napuštam biskupiju. Napuštam upravu, ali ne prestajem moliti za biskupiju. Molim i molit će svaki dan kronicu Srca Isusova za svoga nasljednika za sve svećenike, redovnike, redovnice, njihov duhovni pomladak, za puk kršćanski”.³

Tako i ja, dok službeno i fizički napuštam ovu dragu mjesnu Crkvu, obećavam duhovno zajedništvo i svagdanju molitvu. Volio bih uz pomoć Božju, svakoga dana kao i do sada, moliti kronicu Božjeg milosrđa za ovu mjesnu Crkvu s njezinim Pastirom na čelu. Neka nas molitva jednih za druge još više snaži i drži u duhovnom zajedništvu kako bi Kristova Crkva u Banjoj Luci, Mostaru, Trebinju i Sarajevu uvijek bila blagoslovljena novom snagom vjere u kojoj će isključiti nove mladice iz panja Jišajeva i Crkvu na ovom prostoru i sve narode obasjavati Mlado sunce s visine.

Svima još jednom iskren pozdrav i iskrena zahvala, kao i usrdna molitva Duhu Božjemu da nas, po zagovoru Blažene Gospe Bezgrješno začete, sv. Josipa, sv. Mihovila, sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza, nadahnjuje i po ravnu putu vodi.

Mostar, 8.12.2023.

¹ Vatikan, audijencija srijedom, 21. listopada 2009.

² Hom. II super “Missus est”, 17: PL 183, 70-71.

³ *Crkva na kamenu*, 8-9/1993., str. 5.

KRIZME U 2024.

Sakrament sv. potvrde dijelit će naš biskup mons. Željko Majić ovim redom:

Župa	datum
Jajce	13.4.2024.
Bihać	27.4.2024.
Livno	28.4.2024.
Bos. Grahovo	18.5.2024.
Banja Luka	19.5.2024.
Ljubija	25.5.2024. 10:00

Ravska	25.5.2024. 12:00
Lištani	1.6.2024.
Glamoč	2.6.2024.
Prijedor	8.6.2024.
Petrićevac	9.6.2024.
Budžak	15.6.2024.
Barlovci	16.6.2024.
Ivanjska	23.6.2024.
Prnjavor	7.7.2024.

ORDINARIJ

PROPOVIJEDI

OBLJETNICA SMRTI ŽUPNIKA VLČ. ANTE DUJLOVIĆA Gumjera, 1943.-11.7.2023.

Biskupova pozdravna besjeda na početku mise

Draga braćo i sestre u Krstu, Spasitelju,
dragi hodočasnici iz biskupije Legnica
u Poljskoj,
dragi domaći Kristovi vjernici,
draga braćo svećenici, sestre redovnice
i vjernici laici!

S velikom radošću sve vas iskreno i srdačno
pozdravljam riječima uskrslog Spasitelja Isusa
Krista koje je on uputio svojim učenicima: **MIR
VAMA!**

Hvala Vam od srca što ste – uz velike i manje
žrtve i ove godine željeli doći, na današnji dan,
na ovo – po mnogo čemu i za nas znakovito i
sveto mjesto; na temelje jedne od naših brojnih
uništenih župnih crkava, da zajedno slavimo
ovaj najsvetiji liturgijski čin naše kršćanske
vjere – svetu misu.

Posebnu, srdačnu dobrodošlicu i veliku za-
hvalnost upućujem Vama, cijenjenim potomci-
ma župljana ovdašnje uništene župe Gumjera
na čelu s dragom braćom u svećeničkoj službi,
župnicima vlč. Romanom Račak i vlč. g. Jaro-
slawom Kowalčyk.

Već više godina, nakon što nam je uspjelo pro-
naći ovo sveto mjesto, okupljamo se ovdje oba-
vezno na ovaj datum, na godišnjicu mučeničke
smrti zadnjeg župnika ove župe Gumjera, vlč.
Ante Dujlovića. Za njega je, kao za još trojicu
drugih svećenika mučenika s početka užasnog

Drugog svjetskog rata, odobren od Svete Sto-
lice početak crkvenog procesa za proglašenje
blaženim, odn. svetim.

Proces za župnika Dujlovića vode dvije bi-
skupije: biskupija Banja Luka i biskupija Le-
gnica u Poljskoj, budući da su svi župljani ove
župe Gumjera bili Poljaci i iselili su se 1946. u
Poljsku, poglavito u današnju župu Ocice kod
grada Bolesławieca. Veći dio tih župljana – i
drugih – dao je svoje svjedočanstvo o uzornom
svećeničkom životu njihovog župnika Dujlovića
o njegovoj mučeničkoj smrti.

Mi ćemo sada uputiti Bogu svoje zajedničke
molitve – na hrvatskom i poljskom jeziku – da
Bog providi daljnji tijek ovog započetog crkve-
nog procesa i da ga što prije dovedemo do po-
željnog sretnog svršetka – na slavu Božju ime-
na i na duhovnu korist vjernika obje biskupije.

Molit ćemo također i za duše svih pokojnih
župljana i župnika ove gumjerske župe, koji su
nekoć na ovom svetom mjestu slavili Boga, za-
hvaljivali mu, molili od Njega pomoć i milosrđe
za sebe i za svoju djecu i unučad.

Božje milosrđe trebamo i svi mi, jer smo
svjesni kako nismo uvijek dovoljno izvršavali
ni Božju volju ni Božje ni crkvene zapovijedi.
Pokajmo se za sve svoje grijehе kako bismo za-
dobili Božje smilovanje i bili uslišani u našim
molitvama.

Ispovijedam se ...

82. GODIŠNJICA SMRTI ŽUPNIKA VLČ. JURJA GOSPODNETIĆA I ŽUPLJANA Bos. Grahovo, 30.7.2023.

(2 Mak 7,20-23. 25-29; Ps 119; Rim 8,28-30;
Iv 15,18-21)

Dragi župniče don Davore,
draga braćo svećenici,
drage sestre redovnice,
dragi župljani ove i drugih župa,
cijenjeni prijatelji Boga i čovjeka!

U ovoj svetoj misi uzeli smo svetopisamska či-

tanja– dijelom od 17. nedjelje liturgijskog vre-
mena „Kroz godinu“, a dijelom prilagođena
povodu našeg današnjeg godišnjeg okupljana
uz obilježavanje godišnjice mučeničke smrti ov-
dašnjeg mladog župnika don Jurja Gospodne-
tića i brojnih domaćih – bosansko-grahovskih
župljana, na čelu s hrabrom majkom Anicom
Barać, rođenom Šuker, koja je zajedno sa svo-
jom maloljetnom brojnom djecom ubijena u žu-

pnjoj kući u koju je namjerno stjerana, a za čije se posmrtno ostatke još točno ne zna gdje su.

Mislim da se sažetak sadržaja malo prije saslušanih Božjih poruka iz svetopisamskih čitanja Starog i Novog Zavjeta može sažeti u ovih nekoliko misli:

Mnogo toga može izgledati vrijednoga; ali ne i dovoljno vrijednoga. Ako se to vrijedno uspoređuje s najvrjednijim, sve to onda postaje bezvrijedno.

Mnogo toga može biti važnoga; ali ne i dovoljno važno. Ako se to važno uspoređuje s najvažnijim, sve to onda postaje nevažnim.

Za što netko žrtvuje sve ako ne za najvrjednije?! Za što se netko potpuno zalaže, ako ne za ono što je najvažnije!?

U ovom kontekstu vas podsjećam na poznate riječi velikog crkvenog biskupa i naučitelja sv. Augustina, koje glase: „Bože, daj mi snage da činim sve ono što Ti od mene zahtijevaš. Tada zahtijevaj od mene sve što želiš!“

Također vas podsjećam na rečenicu jedno drugog, također velikog čovjeka Crkve – crkvenog naučitelja, onoga iz ovih naših strana, sv. Jeronima, koju nam je on ostavio zapisanu: „Revnost za Boga nije nikada strahota.“

To do sada rečeno je kao uvod u ovo naše zajedničko promišljanje što sada slijedi.

U našem životu i vladanju mi se kršćani opravdano, svjesno oslanjamo na Božje riječi zapisane u Svetom Pismu Starog i Novog Zavjeta. Poučeni smo da je temelj svakog kršćanskog podsjećanja na Božja objavljena i zapisana djela i riječi – njegov Savez. Taj je Savez Bog sklopio najprije na gori Sinaju sa svojim starozavjetnim izabranim narodom – židovskim, a onda u Jeruzalemu – u krvnoj žrtvi svoga utjelovljenog Sina Isusa Krista, sa svojim novozavjetnim izabranim narodom Kristovom Crkvom. Također smo – kao kršćani – poučeni da je Bog trajno vjeran tom svome Savezu, svojim riječima i obećanjima koja je dao svome izabranom narodu i svakom članu toga naroda.

Vrhunac i najsigurnije jamstvo Božje vjernosti se nalazi u osobi i u djelu njegova jedinorođenog, utjelovljeno Sina Isusa Krista.

Kristova nas Crkva uči da svaki kršćanin, svatko od nas treba sebe gledati i sagledavati u tijesnom zajedništvu s Kristom. Svaki kršćanin, svaki od nas ima zadatak da ispovijeda

Kristovo Ime i da Kristovo Evanđelje ljudima naviješta u svojoj životnoj sredini. Kršćanin, po svetom krštenju učlanjen u Kristovo Mistično Tijelo u Kristovu Crkvu, nužno sudjeluje u Kristovoj sudbini. „Ako svijet mrzi vas, znajte da je mene mrzio prije vas“ veli Isus, a donosi u svom Evanđelju njegov apostol Ivan (15. 18), kako smo malo prije čuli. A malo kasnije ponavlja slično: „Ako su mene progonili i vas će progoniti“ (r. 20). – Isus nama, svojim učenicima izričito predviđa „mržnju ovoga svijeta“ jer ju je i on sâm doživio. Ta zaslijepljena mržnja svijeta njemu je priredila užasan Veliki Petak, ali mu nije mogla spriječiti radost i slavu Uskrsnuća, koju mu je priredio njegov nebeski Otac. – To isto – i Veliki Petak, ali i slavu nedjeljnog uskrsnuća – Isus je predvidio, prorokao i svojim učenicima, ne samo svih prošlih generacija, nego i svih daljnjih generacijâ, dok bude svijeta i vijeka! – Drugim riječima, sudbina Isusovih vjernika – kršćana neodvojivo je povezana sa sudbinom i njega samoga – tj. Isusa Krista – i to kako u zlu tako i u dobru!

Jesmo li zamijetili iz saslušanog teksta Ivanovog evanđelja kako Isus tumači zašto mi podnosimo zlo i nepravdu odn. neprihvatanje i odbijanje od naših sugrađana i suvremenika?! Zato što oni „ne poznaju Onoga koji je mene, tj. Isusa poslao“ na svijet, dakle ne poznaju Boga kao dobrog i milosrdnog Oca cijelog ljudskog roda!

Kako se trebaju Božji vjernici ponašati kada ih stigne, kada ih zadesi zlo, nesreća, rat, progonstvo, rušenje, ubijanje, uništavanje i ljudskih života i svega što su ljudski umovi i ruke sagradile, odn. napravile za čovjekovo dobro?! – Odgovor možemo potražiti najprije u doista uzornom držanju u veličanstvenim, snažnim poticajima vjernice – židovke Majke Makabejke vlastitom svim kojeg čeka mučenje, ako je smo malo prije čuli. Tu je riječ o Božjem djelu stvaranja čovjeka u utrobi majke, i o uskrsnuću o naplati i o vječnom životu nakon zemaljske smrti. Odgovor možemo također naći i u riječima starozavjetnog vjernika – psalmiste, koje smo malo prije čuli (iz Ps 119 [118]). Taj se vjernik čvrsto drži Božjih riječi, Božjih zakona – drži se svega onoga što je Bog objavio, a što se nalazi sadržano u knjigama Svetog Pisma.

To konkretno znači: unatoč mogućim – većim ili manjim – životnim preprekama, kušnjama i poteškoćama Božji će vjernik ustrajati u svo-

me hodu po odredbama Božjim, po Božjem zakonu, koji mu je draži nego „tisuće zlatnika i srebrnika“ (r. 127). Božjem pravom vjerniku su doista „mrski svi lažni putovi“ (r. 128).

Ako se tako ispravno mogao ponašati starozavjetni vjerni Židov, zar se ne bi slično, pa i još sigurnije i savršenije mogao ponašati novozavjetni Kristov učenik – vjernik drevnog kršćanskog hrvatskog naroda?! – Zar ne bi mogao svaki od nas – s punom sviješću i s punim osvjećanjem, s vjerodostojnošću s pravom ponavljati malo prije saslušane riječi iz 2. čitanja današnje nedjelje, iz knjige – odn. poslanice apostola Pavla Rimljanima: „znamo da Bog u svemu na dobro surađuje s onima koji ga ljube, s onima koji su odlukom njegovom pozvani“ (r. 28).

Pojasnit ću malo ovu tvrdnju apostola Pavla. – Ne znači da za kršćanina, za Isusovog učenika, nije sve onako strašno, kako možda izgleda i da on nužno lakše podnosi nevolje i patnje – fizičke ili psihičke – i da je njemu u bolima i mukama lakše nego drugima. Muke ostaju muke i onda kada su one svjesno uključene u Kristove patnje i kada nas naša utemeljena nada čvrsto drži uz Krista, najvećeg patnika svih vremena!

Ova tvrdnja ima dvostruku uvjerljivost, dvostruko je uvjerljiva. To jest, najprije tvrdi da oni koji Boga ljube od Boga su pozvani na temelju njegove – za nas nedokučive odluke! Da mi ljudi Boga volimo, to nije naš uspjeh, pa niti naša sklonost ni naša volja, nego je ta „Božja ljubav razlivena u našim srcima i u njima se nastanila! (usp. Rim 5,5). – To se razlijevanje Božje ljubavi događa u svakoj od generacija Kristovih učenika, kao u karikama jednog – dvije tisuće godina dugog – spasonosnog i spasavajućeg lanca Božjeg neprekinutog i neuništivog saveza s članovima ljudskog roda!

Bog želi svakog svoga vjernika imati kao svoje dijete i tako ujedno kao brata Kristovog. U toj Božjoj želji koja se očituje u njegovom pozivu, sadržano je i opravdanje i proslavljanje svakog onoga, koji je imao zadatak ne zemlji da za Krista i zbog toga što je Kristov, trpi, biva čak i mučen pa i ubijen.

Svjedočenje za Krista i za njegovo Evanđelje iz ljubavi, tj. podnošenje krvavog mučeništva ima trajnu vrijednost – a mi se upravo te dogođene stvarnosti na ovom svetom spomen mjestu i ovom prigodom svjesno sjećamo.

Ta krvava, dramatična stvarnost, koju su proživjeli župljani ove i susjednih župa prije 80 i više godina – sjeme je nove čovječnosti i novog čovječanstva. To tvrdi i Katolička Crkva u svom službenom naučavanju s Velikog Drugog vatikanskog koncila, u svome vrlo važnom dokumentu o Crkvi: „Mučeništvo, po kojem mučenik postaje sličan Učitelju (tj. Isusu Kristu), koji je slobodno primio smrti za spas svijeta i s njim se izjednačuje u prolijevanju krvi, Crkva smatra kao osobit dar i najveći dokaz ljubavi. Iako se to daje malobrojnima, ipak treba da svi budu pripralni priznati Krista pred ljudima i slijediti ga na putu križa za vrijeme progonâ bez kojih Crkva nije nikada.“ (LG 42).

Draga braćo i sestre u Kristu, ubijenom i uskrsnom,

svatko od nas, iz vlastitog životnog iskustva – vjerujem da dobro zna kako nasljedovati Isusa Krista u njegovoj Crkvi nije nešto apstraktno, nego konkretno i vlastito našoj osobi i našoj životnoj sredini, našem staležu u Crkvi. Zato se može s pravom tvrditi kako i vjerodostojnost i plodnost Kristove Crkve u jednoj konkretnoj sredini – u jednoj obiteljskoj, župnoj, biskupijskom, rodovničkoj zajednici – ovisi o vjerodostojnom, kršćanskom svjedočenju, odn. o svjedočkom življenju Kristovog Evanđelja i Božjih zapovjedi.

Također nas iskustvo Kristove Crkve poučava da svi neprijatelji Krista, njegovih svećenika i vjernika, s kojom god zabludom bili zaslijepljeni ili zloćom izopačeni, ako i steknu neku privremenu ovlast da Crkvi fizički, tjelesno naude, zapravo vježbaju i pojačavaju njezinu unutarnju snagu, njezinu životnu mudrost i obznanjuju njezinu vjerodostojnost i neuništivost. Crkvu vodi i krijepi neuništivi i vjerni Bog! Zar to ne potvrđuju i ova naša godišnja spomen-slavlja zadnjih više od 20 godina uzastopno?! Mi se svake godine s puno iskrene ljubavi i pije-teta spominjemo krvave žrtve života ovdašnjeg mladog župnika don Jurja Gospodnetića, koji je ostao uz svoje župljane do zadnjeg dana, slaveći s njima tadašnje zadnje srpanjske nedjelje ovdje posljednju pučku misu? Zar nam ne svjedoči tome i vaša učvršćena kršćanska nada i ljubav prema svim brojnim nevinim ubijenim župljanima ove župe, tijekom Drugog svjetskog rata, zatim tijekom bezbožnoga poraća i zadnjeg Domovinskog rata – kada ste uz mnogo volje, odricanja i truda napravili novi, poseban

trajni spomenik svima njima – ovdje u središtu svoje župe!? Davno su mučitelji svih tih pobijelih župljana otišli pred lice Božje pravde! Jesu li se pokajali za svoje zločine, moli li itko za njihovo spasenje –, to samo Bog milosrdni zna!

Mi utemeljeno vjerujemo da su nevine žrtve naših grahovskih mučenika na čelu s njihovim

duhovnim pastirom župnikom don Jujem već proslavljene kod Boga Stvoritelja i Spasitelja. Molimo da i na zemlji kod nas, članova putujuće Crkve, budu što prije proslavljeni čašću oltara! POKOJ VJEČNI DARUJ IM GOSPODINE I SVJETLOST VJEČNA SVIJETLILA NJIMA! POČIVALI U MIRU BOŽJEM. Amen.

HOMILIJA NA MISI ZA + S. BERNARDU KRIŠTIĆ (1949.-2023.)

Zagreb, 5.10.2023.

2 Kor 1,6-10; Ps 63; Iv 6, 37-40

Poštovana ožalošćena rodbino drage nam pokojne sestre Bernarde – brate Paško s obitelji, sestro Ružo s obitelji i sva ostala rodbino!

Poštovana regionalna poglavarice Družbe sestra Klanjateljica Krvi Kristove, s. Zdravka, poštovane i drage sestre drage mi Družbe, poštovane sve sestre redovnice drugih Družbi, draga braćo svećenici i redovnici, dragi Kristovi vjernici laici, prijatelji i dobročinitelji drage nam Pokojnice i njezinih susedara, sestre i braćo u Isusu Kristu, umrlom i uskrsnom!

Svojim sudjelovanjem u današnjem liturgijskom slavlju sprovoda na groblju mi smo iskazali svoj kršćanski posljednji oproštaj s poznatom nam i dragom osobom, redovnicom Bernardom (krsnim imenom Ivom) Krištić, iz Družbe Klanjateljica Krvi Kristove.

To je i prvi dio našeg vjerničkog ukopnog bogoslužja, koje smo, kao članovi Kristove Crkve dostojno obavili.

Svjesni da je Krist, osobno, trajno među nama – da je bio i u slavlju sprovoda, mi sada, u duhu drevne prakse Crkve, svetkujemo Kristovo vazmeno otajstvo, tj. njegovu smrt i njegovo uskrsnuće, sa željom i molitvom da i član iste Kristove Crkve, koje smo i mi sami članovi – preminula s. Bernarada – s njime zajedno po smrti prijeđe u život, da u duši bude očišćena i da sa svetima i izabranima Božjim bude na Nebo uzeta, a u svome smrtnom tijelu da čeka blaženu nadu, tj. ponovni dolazak Kristov i uskrsnuće od mrtvih.

Ovo je prigoda da se podsjetimo na važeći nauk Kristove Crkve, da smo mi, kao kršćani „međusobno u Kristu i po Kristu sjedinjeni. Sjedinjenje nas, članova zemljom putujuće Cr-

kve s našom braćom i sestrama, koji su preminuli u Kristovom miru, nipošto se ne prekida, nego dapače, da se po trajnoj vjeri Crkve jača u saopćavanju duhovnih dobara“ (usp. LG 49). Pitate koja su to dobra? – Pa, evo ova: Sveti u Nebu, kao članovi proslavljene Crkve, zagovaraju pred licem Boga Svevišnjeg nas svoju braću i sestre, koji se još borimo u ovom zemaljskom životu, hodeći prema cilju našeg zemaljskog hodočašća – prema blaženom prelasku u vječnost i hrabre nas svojim primjerima. Mi, pak, članovi zemaljske, putujuće Crkve molimo da se ubrza vječna slava one naše preminule braće i sestara koji su u čistilištu i koji još čekaju da budu uvedeni u nebesku krasotu. To je dakle, ono općinstvo svetih u međusobnom djelovanju; tj. zajedništvo svih Kristovih „učenika i otkupljenika, koji smo međusobno povezani i međusobno sjedinjeni Kristovom milošću i milosrđem.

To je silno važna i utješna stvarnost za svakoga od nas. U svjetlu te utješne stvarnosti, mi utemeljeno tvrdimo da se ni smrt ne pojavljuje kao uništenje čovjeka, nego kao prijelaz, kao rađanje na istinski život, na život vječni.

To tvrdimo i na temelju Božje objavljene istine, sadržane u Svetom Pismu, odakle smo, u ovom svetom misnom slavlju saslušali nekoliko tekstova iz knjiga Novog i Starog Zavjeta. Promotrimo ukratko, značenje nekoliko poruka iz tih svetopisamskih tekstova.

U današnjem prvom čitanju, onom iz Druge poslanske sv. apostola Pavla Korinćanima, čuli smo njegovu tvrdnju: „Mi znamo – piše on – ako se naš zemaljski dom, šator taj, razruši, imamo zdanje od Boga, dom nerukotvoren, vječan, na nebesima“ (r. 4). Nestat će dakle, ovo tijelo, naš zemaljski šator, ali će naš duh živjeti kod Boga, sve dok na kraju vremena i naše tijelo ne uskrsne po snazi Krista. A On je, kako

čusmo u odlomku sv. Ivana, izjavio: „To je volja Oca mogega, da tko god ... vjeruje u Sina, (tj. Isusa Krista) ima život vječni i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan“ (Iv 6,40).

U ovom odlomku iz Druge poslanice sv. apostola Pavla Korinćanima iščitavamo kako se ovaj Isusov apostol ne boji smrti. On se s pouzdanjem sučeljava sa smrću; čak joj želi dobrodošlicu. Apostol Pavao veli da nam se ne može dogoditi ništa bolje! – Neustrašiva njegova revnost u Gospodinovoj službi ne samo da više ne poznaje straha od smrti, nego se kod njega osjeća čak i primjesa čežnje za smrću!

Smrt, odn. čežnja za gledanjem Boga licem u lice sebi je već u starozavjetnim knjigama krčila put. To smo – nadam se – primijetili slušajući riječi iz Knjige Psalmi, iz psalma 63., odakle su uzete riječi za osmrtnicu naše drage preminule sestre u vjeri Bernarde, odn. Ive: „Tebe žeda duša moja, Gospodine, Bože moj“. „O Bože, ti si Bog moj, gorljivo tebe tražim ... kao zemlja suha, žedna, bezvodna“ (r. 2). Te riječi s početka psalma izriču čeznutljivu želju za okrepljujućom, usrećujućom Božjom blizinom. Ta tijesna povezanost čovjeka s Bogom Stvoriteljem i opipljiva Božja zaštita lijepo je i razumljivo izražena u riječima psalma: „Duša se moja k tebi privija, desnica me tvoja drži“ (r. 9).

Iz iskustva znademo da ima i može biti i nerealnih želja i čežnji u našem životu, koje se nika da neće ispuniti, kako god nam to teško padalo. Je li tako i s ovom i ovakvom ljudskom čežnjom, o kojoj smo malo prije govorili? Isusove riječi iz odlomka Ivanova evanđelja, koje smo malo prije saslušali, pojašnjavaju nam dodatno pravu istinu. „Volja je Oca mogega, da tko god vidi Sina (tj. Isusa) i vjeruje u njega ima život vječni i ja da ga uskrisim u posljednji dan“ (Iv 6,40).

Podsjećam na Isusove riječi, koje se nalaze na drugim mjestima u evanđeljima. „Moja je hrana vršiti volju Onoga, koji me je poslao i dovršiti djelo njegovo“ (Iv 4,34). Ako, dakle, želimo biti spašeni i biti trajno, vječno u neposrednoj Božjoj blizini, onda se moramo nužno držati Isusa, u njega vjerovati, i na njega se potpuno naslanjati i željeti ono što Isus želi. A Isus ne samo da želi, nego je sve uradio „da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine“ (2 Tim 2,4). On je i sama sebe, svoj život žrtvovao da mi ljudi imamo život i to „u izobilju“, kako sâm tvrdi, a donosi to u svom evanđelju njegov apostol sv. Ivan (usp. Iv 10,10).

Svaki je dakle, Kristov pravi vjernik uvjeren da će mu Božja dobrota, ljubav i milosrđe, – zaslugom Kristove žrtve na križu – omogućiti vječni, sretni život i da neće biti izručen svome najvećem neprijatelju – vječnoj smrti.

Tu i takvu su vjeru imali i pokojni roditelji naše drage preminule sestre Bernarde. U toj i takvoj su je vjeri i odgajali, kao i svu drugu svoju djecu, ovdje nazočnu i nenazočnu odn. preminulu. Dobri Bog je njihovu kćerku Ivu pozvao na poseban, izuzetno važan i dragocjen zadatak u Kristovoj Crkvi – u redovnički stalež, u Družbu Klanjateljica Krvi Kristove. I ona se spremno odazvala, stavljajući brojne Božje darove, koje dobila od Njega, rado na raspolaganje svojim redovničkim sestrama – ne samo u svojoj domovini Bosni i Hercegovini, i u ovoj susjednoj Hrvatskoj, nego čak po cijeloj kugli zemaljskoj, gdje god se nalaze sestre ove Međunarodne redovničke Družbe.

Bog joj je povjeravao u Crkvi brojne odgovorne zadaće u njezinoj Družbi i ona ih je spremno i savjesno obavlja. Koliko sam je osobno poznao, mogu reći da je uvijek bila puna vjere, nade i kršćanskog optimizma; da je naprosto „bujala“ željom za proširenjem i učvršćivanjem – po svim krajevima i narodima – Kristovog Evanđelja i upoznavanjem vrijednosti Kristove predragocjene Krvi za spasenje ljudi.

U tome je poticala i sve druge svoje sestre redovnice u svim zajednicama gdje je živjela i u svim službama koje je obavljala – od kućne poglavarice do vrhovne, generalne poglavarice, što je bila izuzetno teška i zahtjevnja služba, koja ju je zacijelo koštala i njezina zdravlja. A ona se – koliko mi je poznato – nije nikada štedjela, sve do zadnjih dana svoga života! Kakav jedinstveni uzor, ne samo za Vas, članice njezine Družbe nego za sve nas!

Sa sigurnošću možemo tvrditi da je i preminula naša sestra Bernarda vrlo često, zajedno sa svojom redovničkom zajednicom, a ne rijetko i s drugim Kristovim vjernicima, uvjerenom molila i svjedočila istinite riječi psalmiste: „Gospodin mi je svagda pred očima; jer mi je s desne, neću posrnuti. Stog mi se raduje srce i kliče duša, pa i tijelo mi spokojno počiva“ (Ps 16,8-9). Često je ona – zajedno s drugim članovima Kristove Crkve, slavila svetu euharistiju, znajući dobro da je euharistija zalog vječnog otkupljena svakog od nas i da je ujedno – predokus beskrajne nebeske i istinske radosti, pre-

ma kojoj je – u nestalnostima ovog zemaljskog življenja – usmjereno naše srce.

Ona je znala da se u tu i takvu radost ulazi samo kroz vrata zemaljske smrti, slijedeći Isusa, koji je svojom Predragocjenom Krvlju i svojom pregorkom Mukom na križu omogućio nama prolazak kroz vrata raja i ulazak u vječni život.

U zajedništvu sa svojim susestrama je često u časoslovu za pokojne sestre molila ovim riječima: „Krv tvoja Kriste, nevina, krivice nam je oprala i žalost smrti tako ćeš pretvoriti u klicanje!“ A još češće je pjevala omiljenu i dobro poznatu pjesmu u čast Presvete Krvi: „O čista Krvi, očisti duše od rana grijeha, patnja i jada!“

Sprovod s. Bernarde Krišić - Nagovor

(Otk 14,13; Ps 27; Iv 12,24-26)

Poštovana ožalošćena rodbino drage nam preminule sestre Bernarde,
poštovana regionalna poglavarice redovničke Družbe Klanjateljica krvi Kristove s. Zdravka i sve druge sestre,
cijenjeni prijatelji i dobrotvori drage Pokojnice,
draga braćo i sestre u Kristu, Spasitelju svih ljudi!

Na ovom mjestu istine o našem ljudskom životu na zemlji, pored lijesa s tijelom jedne naše suputnice i sugrađanke, naše sestre u kršćanskoj vjeri –, a mnogima od vas i po redovničkim zavjetima – mi u našim molitvama i pjesmama ispovijedamo našu vjeru u budući život, koji nam Bog, naš Stvoritelj i Spasitelj priprema. Mi znademo da je taj budući, „vječni život“ jedna tajanstvena stvarnost, koju mi nismo u stanju do kraja i svestrano prikazati i obrazložiti.

Ipak, tekst odlomka evanđelja apostola Ivana, koji smo malo prije saslušali, može nam donekle biti od pomoći da barem malo „zavirimo“ u tu tajanstvenu stvarnost.

Isus najprije govori o sebi kada kaže: „Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilan rod“ (r. 24). Značenje tih riječi lako možemo shvatiti: pšenično zrno u zemlji temelj je za izrastanje novog klase pšenice. Tako je i sa smrću Isusovom, koja se događa iz ljubavi prema nebeskom Ocu i prema ljudima – ta smrt postaje spasonosna za ljude, omogućuje ljudima život „izobilju“ (Iv 10,10) – kako tvrdi sâm Isus, tj. „život vječni“ (Iv 3,36).

O krvi Spasa, izvore sreće, Ti si sva naša snaga i nada!“

I mi smo ovdje okupljeni oko božanskog, nevinog Jaganjca –, čija samo jedna kap Predragocjene Krvi može „svijet da spasi cijel, da bez ljage bude posve čist i bijel“ –, s čvrstom vjerom i nepokolebljivim pouzdanjem da će On, božanski, milosrdni Jaganjac ispuniti i na našoj dragoj preminuloj sestri, rođaki, prijateljici i dobročiniteljici svoje obećanje: „Budi mi vjerna do smrti i dat ću ti vijenac života“ (usp. Otk 2,10).
POKOJ VJEČNI DARUJ JOJ GOSPODINE I SVJETLOST VJEČNA SVIJETLILA JOJ. POČIVALA U MIRU BOŽJEM. AMEN.

Slično je i s našim životom: ako ga mi trošimo iz ljubavi prema našim bližnjima, on postaje plodan za mnoge ljude. – Tako se ponašajući, tj. izlazeći iz svoje uskogrudnosti, iz svoga egoizma, svaki čovjek ujedno tako već prelazi u vječni, besmrtni život. Takav život na zemlji, prožet ljubavlju prema Bogu i prema njegovim ljubljenim stvorenjima na zemlji – ljudima ne prestaje, nego traje i s one strane zemaljske smrti, tj. u vječnosti.

Blago svakom čovjeku, koji vjeruje u Isusa Krista, koji za sebe tvrdi da je „Život“ (Iv 14,6) i koji svoj zemaljski život organizira prema primjeru Isusa Krista!

Taj će čovjek živjeti ako i umre i neće umrijeti nikada, kako to tvrdi i sâm Isus Krist. A Isus je na zemlju došao, kako sâm za sebe kaže, „ne da sudi svijet, nego da se svijet spasi po njemu“ (Iv 3,17).

Riječi Isusove, njegova Radosna vijest nama, okupljenima na sprovodnom obredu naše plemenite preminule sestre Bernarde poručuju: Tko se poput Isusa samozatajno i požrtvovno troši i istroši sa svim svojim snagama uma i srca za duhovno i tjelesno dobro drugih ljudi, svojih bližnjih, njegov je život plodan za cijeli ljudski rod; on na putu nasljedovanja Krista, Spasitelja ljudskog roda urasta u Isusov život. A Isusovom životu smrt više ne može nauditi i tako i naš ljudski život uvire u ocean vječnog života, u život uskrslog Krista, koji je u zajedništvu vječnog, nebeskog Oca. „Ako tko hoće služiti mi, počastit će ga moj Otac“, jasan je Isus u svome obećanju (r. 26), kako smo malo čas čuli.

Ako se sada, ukratko osvrnemo na zemaljski život drage nam Pokojnice, i na ono što smo malo prije o njoj čuli, možemo se pitati: Je li njezin život bio od koristi za mnoge njezine suvremenike? Je li se i ona bespoštedno žrtvovala za svoje bližnje, za „dragog svoga bližnjega“? Mnogi između nas su barem malo iskusili od njezine dobrote i spremnosti na pomoć. Svi oni mogu potvrdno odgovoriti.

Među takvima sam i ja osobno! Pamtim njezinu gorljivost i neumorno zalaganje u rješavanju brojnih izazova i potreba, ne samo članova Crkve, nego i tolikih drugih u svakojakim potrebama – iz predratnog, ratnog i poratnog dramatičnog vremena. Daleko više, zapravo sve pamti knjiga njezina životnog „dnevnika“, koji je ona ispisivala svojom molitvom, radom i trpljenjem i sada – zaklopljenu predala božanskom Ocjenjivaču!

BLAGDAN SV. FAUSTINE KOWALSKE
Sasina, 7.10.2023.

(Mih 6,6-8; Ps 103; Ef 2,1-10; Mt 11,25-30)

Draga braćo svećenici,
drage sestre redovnice,
dragi župljani i svi drugi hodočasnici, štovatelji sv. Faustine, redovnice!

1. Okupljeni u ovom svetom misnom slavlju, u ovoj župnoj crkvi, u kojoj se – kao u ni jednoj drugoj crkvi naše biskupije, zaslugom naših sadašnjih dobrih sestara, članica mlade domaće redovničke zajednice Misionarki Božjeg milosrđa, čuvaju i časte relikvije svete redovnice Faustine Kowalske, rodnom iz Poljske, mi se želimo što više obogatiti duhovnim darovima, koje nam sâm živi Bog, nazočan među nama, omogućuje i nudi.

Tome bi trebala poslužiti i ova moja prigodna propovijed o značenju svetaca u našem kršćanskom životu, i posebno o značenju osobe mlade redovnice Faustine, koju je sâm Isus Krist – na osobit način – izabrao da bude suvremeni apostol njegovog odn. Božjeg milosrđa namijenjenog svim ljudima, tj. cijelom čovječanstvu.

Podimo redom.

2. U ispovijedanju kršćanske vjere, mi kršćani izgovaramo – zajedno sa svim članovima Kristove Crkve – kako vjerujemo: „u jednu svetlu, katoličku i apostolsku Crkvu“, a odmah

Vjerujem da je i ona mogla ostaviti u duhovnu baštinu svojim sestrama, ali i svima nama, riječi sličnog sadržaja, kao i sveta Utemeljiteljica njene Družbe, sv. Marija de Mattias – koja joj je bila svojevrsni uzor: „Križ je uvijek drag onome koji doista ljubi Isusa; tko ljubi križ, daje siguran znak da u srcu nosi pravu ljubav. (...) Ne bježimo nikada od križa, jer on je ključ nebeskih dvora, on predstavlja vrata nebeska“.

Draga s. Bernarda, hvala Ti – u ime mnogih – ovdje nazočnih i još brojnijih nenazočnih – za sve dobro što si učinila iz ljubavi prema Kristu. On će Te sâm za to pravo nagraditi. A članovi Tvoje drage Družbe i članovi Crkve koje si dokazano voljela neće Ti Tvoju dobrotu, dok god žive – zaboraviti

Pokoj vječni daruj joj Gospodine! I svjetlost vječna svijetlila joj. Počivala u miru Božjem. Amen.

zatim nadodajemo da vjerujemo i u „općinstvo svetih“. Što to konkretno znači? Znači da je, zapravo, Crkva zbor, općinstvo, zajedništvo svetih! Izraz „općinstvo svetih“ ima duplo značenje: zajedništvo između osoba i zajedništvo u svetim stvarima.

Kad kažemo „zajedništvo između osoba“, onda pod tim mislimo na zajedništvo nas, članova zemljom putujuće Crkve, s onom našom kršćanskom braćom i sestrama, koji su umrli u miru s Trojedinim Bogom i u miru s članovima Božjeg naroda, tj. Kristovom Crkvom na zemlji, i iz svoga sadašnjeg tijesnog sjedinjenja s uskrslim i proslavljenim Kristom, utvrđuju nas na zemlji na našem putu svetosti i vječnog spasenja, tj. našeg pridruživanja njima u Nebu!

Svece mi ne štujemo samo radi samoga njihovog primjera življenja na zemlji, nego još više zbog pojačavanja – snagom Božjeg Svetog Duha – našeg vršenja naše međusobne bratske i sestrinske ljubavi. Kao što nas kršćansko zajedništvo među nama, članovima Crkve, dovodi bliže Kristu, tako nas duhovno zajedništvo sa svetim i blaženim članovima Crkve združuje sve tješnje s Isusom Kristom. A On je Izvor i Glava Crkve i svetosti u njoj, i iz Njega izlazi svaka milost i život svakog člana Crkve, tj. svakoga od nas.

Dakle, sveci su naši uzori i ujedno pomoćnici. Oni su uzori vjernosti Kristovom Evanđelju. Bog ih je za vrijeme njihova zemaljskog života obdario naročitim darovima, tj. posebnim karizmama, te je preko njih izveo brojna čudesna djela još za vrijeme njihovog življenja na zemlji, ali i poslije njihove smrti. Neki od svetaca su izvršili naročito važna poslanja u utemeljenju Crkve ili u kasnijem njezinom razvoju, tijekom 20 i više stoljeća povijesti Crkve. Zato im opravdano Crkva, tj. mi vjernici iskazujemo naročito štovanje:

- slavljem spomena njihove zemaljske smrti – odn. njihova rođenja za Nebo i njegovanjem posebnih pobožnosti i molitava u njihovu čast.

Svakako je zadaća voditelja zajednicâ Kristovih vjernika – biskupâ, svećenika, redovnika ili redovnica da pomognemo vama, Kristovim vjernicima laicima, da upoznate, nasljedujete i štujete svece.

Tome služi, evo, i ovaj naš današnji molitveni skup, ovo slavlje sv. mise i ovo naše upoznavanje s osnovnim podacima o životu i značenju za Crkvu jedne od njezinih svetaca sv. Faustine Kowalske.

3. Tko je bila ova svetica – sv. Faustina, redovnica? Podsjetit ću vas na ono najbitnije za vas i za vaš molitveni i duhovni odnos prema njoj!

Nazivaju je – opravdano – sveticom Božjeg milosrđa. Rođena je – kao Poljakinja Helena Kowalska u selu Glogowiec, u Poljskoj – 1905. a prešla u vječnost 1938., također u Poljskoj, u drevnom kraljevskom gradu Krakowu. Potječe iz siromašne obitelji s desetero djece. Ona je bila treće dijete. Kad je imala 20 godina stupila je u Kongregaciju redovnica Gospe od milosrđa. U toj Družbi je provela 13 godina boraveći u više samostana u Poljskoj i u susjednoj državi Litvi. Obavljala je poslove kuharice, vrtlarice i vratarice u samostanu. Pobolijevala je i umrla – nakon duge patnje – od tuberkuloze 5. listopada 1938., uoči strašnog Drugog svjetskog rata.

To su najosnovniji podatci o njoj.

U čemu je ono izvanredno, milosno, Božje djelovanje u njoj i po njoj a što se, evo, proširilo, osobito tijekom zadnja tri desetljeća po cijeloj Crkvi, a osobito u ovoj našoj biskupiji i u ovoj župi?!

Bog joj je dao brojne darove, kao:

- prostorno i vremenski udaljene vizije, pogo-

tovo umirućih grješnika;

- zatim, dar čitanja ljudskih srdaca,

- dar kontemplacije tj. dubokog poniranja u bit promatranih stvari, promatranje sebe i događaja oko sebe,

- dar mističnih zaruka s Isusom Kristom – što je vrhunac sjedinjenja s Bogom na zemlji.

Isus je sv. Faustinu nadahnuo i zadužio da navijesti i približi ljudima, tj. cijelom ljudskom rodu, Božju beskrajnu ljubav, Božje neizmjereno milosrđe te da ljude potakne na povjerenje u Boga i na milosrđe prema bližnjima, i to – između ostalog – i po novim oblicima štovanja Božjeg milosrđa, tj. po slici Milosrdnog Isusa, s potpisom ispod slike: „Isuse, uzdam se u Tebe“. Osobno je Isus – po svjedočenju ove svetice, tražio da se naslika baš ovakva slika, koja njega prikazuje, kako iz njegovog srca izlaze dvije zrake – crvena i bijela – označujući krv i vodu što su potekle, kada je vojnik kopljem probio njegovo presveto srce i kako se te zrake izljevaju na cijeli svijet. Isus joj je obećao, kako je ona i zapisala u svome – po cijelom svijetu raširenom „Dnevniku“ – : „Obećavam da se duša koja bude štovala ovu sliku, neće izgubiti. Obećavam joj već ovdje na zemlji pobjedu nad neprijateljima, a osobito u času smrti!“

Sveta Faustina je postala tako – apostol Božjeg milosrđa i veliki molitelj za spas grješnika koje nije nikada ispuštala iz svojih molitava i svojih prošnji samome Isusu.

Na nagovor svoga ispovjednika bl. Mihaela Sopoćka, ona je započela pisati svoj – po mnogo čemu jedinstveni – Dnevnik. – Oni, koji se više i temeljitije bave duhovnim spisima svetaca i blaženih, tvrde, kako u modernom dobu nisu zabilježena tako detaljna i tako živa mistična iskustva sa Isusovom osobom, kako je to zabilježila ova – rekli bismo jednostavna, jedva pismena djevojka sa sela – redovnica Faustina. Iz njezinih bilješki se iščitava kako joj je Isus navijestio Drugi svjetski rat, ali i papu Poljaka, sv. Ivana Pavla II., koga je najavio kao „sjajnu zvijezdu s Istoka“. – Isus joj je dopustio, da u svojim mističnim iskustvima doživi i davla. Podsjetio je preko nje sve nas na veliku dragocjenost njegove krvave žrtve na križu: „Bolje da pola sata razmatraš moju Muku, nego da se mrtviš i moliš cijelog dana“.

Na duhovnosti ove svete redovnice nadahnjivao se i veliki papa – također svetac Ivan Pavao II.

Papa Ivan Pavao II. je redovnicu Faustinu proglasio blaženom 18. travnja (kod nas ratne) 1993., a svetom 30. travnja 2000. Papa je tada za nju rekao „Isus te izabrao da cijelom svijetu naviještaš njegovo nedokučivo milosrđe“. Zaštitnica je djece, siromašnih obitelji, kućnih pomoćnica, kuharica, vrtlara, portira, djevojačka i mladića koji žele u samostan.

Upravo zahvaljujući njezinim mističnim naptcima iz „Dnevnika“ sv. papa Ivan Pavao II. je istog dana kad je nju proglasio svetom, ustanovio za cijelu Crkvu obveznu svetkovinu Božjeg milosrđa, koja se slavi na Bijelu nedjelju. I sâm je sv. papa bio najveći štovatelj te pobožnosti a i najveći njezin predvodnik.

I mi smo u našoj biskupiji, u svim našim župnim a i brojnim filijalnim crkvama postavili prije nekoliko godina, uz „Godinu Božjeg milosrđa“ sliku „Milosrdnog Isusa“, a i u sve naše obitelji smo ju također unijeli zajedno s prikladnom molitvom za spasenje naše i cijelog ljudskog roda.

4. Sveta redovnica Faustina nije ni prvi ni jedini slučaj u Crkvi, da sâm Bog, jednu jedinstvenu osobu, člana Crkve, izabere i učini dragocjenim apostolom svoje ljubavi, brige i milosrđa prema ljudima i narodima. Redovnicu Faustinu je izabrao da upravo u ovo naše vrijeme, pod kraj 20. i početak 21. stoljeća kršćanske ere podsjeti Crkvu i cijelo čovječanstvo na svoje beskrajno milosrđe. Redovnica Faustina je tu dragocjenu Božju objavu, koju je dobila, nosila tijekom svog kratkog redovničkog života, ispunjenog brojnim patnjama i ostavila kao

dragocjenu oporuku, namijenjenu kao proročki poziv ne samo narodima Europe nego i cijelog svijeta. Ta Božja poruka i poziv nastali su u predvečerje užasnog Drugog svjetskog rata.

A da se pobožnost Božjem milosrđu počela pod kraj prošlog stoljeća tako širiti – znak je Božjeg djelovanja upravo među nama i našim suvremenicima, koji smo – uslijed trajnih zastrašujućih i sve brojnih vijesti o nesigurnoj budućnosti – skoroj i onoj daljnjoj – dovedeni ne samo do zbunjenosti i duševnog nemira nego ne rijetko i do zdvajanja i očajavanja! Davno je doduše, sv. apostol Pavao napisao u svojoj poslanici Efežanima da je „Bog bogat milosrđem“ i da smo njegovom „milošću spašeni“ (usp. Ef 2,4.5.). Ali, mi smo tu Božju garanciju smetnuli s uma, te više poklanjamo pažnje i vjere onim beznadnima i nemilosrdnima oko nas nego onima, koji su ispunjeni utemeljenom nadom, duševnim mirom i djelima milosrđa!

Drage sestre i braćo u Kristu, Spasitelju, ne može ni čovjek pojedinac, ni zajednica ljudi – ni manja ni veća – ni cijeli ljudski rod naći sigurniji i utješniji izlaz i svjetlo nade nego u beskrajnom Božjem milosrđu! – To svaki istinski Kristov vjernik može dobro razumjeti! Tko god ima pred svojim očima ovu upečatljivu sliku – dar samog Isusa cijelom ljudskom rodu preko svete redovnice Faustine – s ovim jasnim i smirujućim riječima: „Isuse uzdam se u Tebe“ za njega nema takve životne tame, u kojoj bi se on izgubio zauvijek, jer će on uvijek naći svjetlo i sigurni izlaz! To je Isus Krist Spasitelj naš i cijelog svijeta! Zato: Hvaljen budi Isus! Amen.

GODIŠNJICA SMRTI VLČ. IVANA GRGIĆA

Ravska, 8.11.2023.

(Rim 14,7-9.10b-12; Ps 27,1.43.7.8b.9a. 13-14;
Mt 10,28-33)

Draga braćo svećenici, draga rodbino,
dragi župljani i drugi vjernici,

i ove godine smo se, slično kao i svih prošlih 30, ponovno zajedno okupili oko ovog Kristovog oltara, u vašoj župnoj crkvi, na kojem je Vaš mladi nezaboravni župnik vlč. Ivan Grgić, zajedno s Vama i brojnim drugim – u međuvremenu protjeranim, iseljenim ili pomrlim župljanima – rado i radosno slavio svetu misu ovaj najsvetiji čin, što ga kao ljudi smijemo slaviti na zemlji.

Bio je savjestan i oduševljen Kristov svećenik, radostan u svome svećeničkom zvanju. Pun Duha Božjega i ovdje je, među vama, djelovao slično kao i na drugim župama prije nego je došao k vama u župu Ravska. Ovdje ga je, kao i sve vas, zatekao rat u našoj zemlji, i za vrijeme kojega je i on, slično kao i još veći broj njegove braće svećenika u našoj biskupiji, i daleko veći broj Kristovih vjernika, žrtvovao svoj mladi život. On nije ubijen zato što bi on život nekoga od svojih suvremenika bio ugrozio, nego upravo suprotno od toga –, zato što je, tumačio neumorno i neustrašivo Kristovu, Božju nauku o

obvezi čovjeka da poštuje Božje zapovjedi i da štiti i pomaže svakog čovjeka i sve što je njegovo.

Ubijen je zato što je s vama, svojim dragim župljanima, svakako htio slaviti nedjeljnu svetostu misu na današnji datum, u mjesecu studenom te prve ratne 1992. godine. Ja sam osobno teme svjedok! Želio vas je – kako mi je dva dana prije svoje mučeničke smrti osobno rekao – u dramatičnim danima vaše potpune neizvjesnosti i nezaštićenosti ojačati Božjom porukom i Kristovim presvetim Tijelom s ovog oltara. Želio je s vama podijeliti i dobro i zlo; pružiti vam duhovnu i materijalnu pomoć, koju mu je omogućila Božja providnost. bili ste s njime tada, kao i mi danas u danima neposredno nakon svetkovine Svih svetih i molitvenog dana za sve pokojne članove Crkve – Dušni dan. On je tih dana – u duhu crkvene liturgije – vama, svojim župljanima, propovijedao i poučavao vas kako je čovjek rođen i predodređen da živi u sretnoj Božjoj vječnosti. Zato svakom čovjeku pripada dostojanstvo koje njegov zemaljski život čini nepovredivim i koje zahtijeva svačije poštovanje pred tijelom svakog čovjeka, jer to naprosto traži naša kršćanska vjera u uskrsnuće mrtvih i u vječni život.

On je znao dobro tvrdnju sv. apostola Pavla iz njegove poslanice Rimljanima: „Ako živimo, Gospodinu živimo i ako umiremo, Gospodinu umiremo“ (14,8). Znao je da naš ljudski život i naša smrt pripadaju Kristu, jer je Krist Gospodar svakog i pojedinca i svake, cijele zajednice njegovih vjernika. – Vaš župnik Ivan je volio Krista i volio vas kao Kristove vjernike. Živio je za Krista i za vas. Bio je spreman za Krista umrijeti! I umro je, tj. dao je svoj život za Krista i za njegovo Evanđelje, i za vas, tj. za vječno dobro, za vječno spasenje vas, Kristovih vjernika, njegovih župljana. Za njega je Krist, Gospodin doista bio i „svjetlost“ i „spasenje“ i „snaga“ (Ps 27,1) u njegovom svećeničkom i pastoralnom djelovanju. On je Isusa Krista doživljavao – osobito u bogoslužju, kao živoga Boga, i dao se od Njega potpuno zahvatiti, obuzeti!

Da je to tako, svjedok sam ne samo ja, kao njegov i vas biskup, nego ste svjedoci i svi vi – sadašnji i bivši župljani ove župe, koji ste njega poznavali, kao i njegova braća svećenici, koji su ga također poznavali, a još su živi.

Takve svoje članove –, poput ubijenog vašeg župnika Ivana, zajednica Kristovih vjernika

ne zaboravlja niti smije zaboraviti! To pokazuje i mnogo stoljetna povijest Kristove Crkve. Njihovi vjerodostojni, svijetli primjeri ostaju u trajnom sjećanju kod generacija kršćana u dotičnoj sredini, tj. župi ili biskupiji. I u ovoj vašoj životnoj sredini, u ovom dijelu naše biskupije nije sve mračno niti sivo. Ovaj svijetli primjer vjere i vjernosti jednog člana Kristove Crkve, vjerodostojnog Kristovog svećenika – vašeg župnika Ivana – svjedoči jednu veliku odvažnost i neuništivost; odvažnost u porazu, u pogubljenju; jer, on je dao svoj mladi život jer je želio biti s vama; s vama je želio slaviti nedjeljnu misu, želio je vas utješiti u vašoj velikoj tjeskobi i životnoj ugroženosti – dao je svoj život iz ljubavi! Po tome je pokazao svoju veliku sličnost sa samim Kristom, koji je također život svoj dao za nas, svoje bližnje, za sve članove ljudskog roda. Kao što je Krist svojim primjerom pokazao da ljubav i u uništavanju može opstati i uništavanje nadvladati, tako je i ubijeni župnik Ivan posvjedočio da je ljubav jača nego smrt – kako stoji na spomen-križu, na mjestu njegovog mučeništva i njegove mučeničke smrti, na „kipama“ obližnjeg rudnika. Njegov svećenički život, pun žara za proslavu Božjeg Imena, za poznavanje i obdržavanje Božjih zapovjedi i Kristovog Evanđelja, kao i cjelovitog nauka Kristove Crkve, a onda, osobito njegova smrt iz ljubavi prema Bogu i vama, svojoj braći i sestrama u vjeri kao i vaše neprekinuto, zahvalno molitveno sjećanje na njegov svijetli svećenički lik – po mome dubokom uvjerenju – sasvim su dovoljni razlozi da se sa strane naše biskupije pokrene crkveni proces za njegovo javno čašćenje! Trebalo bi s tim započeti čim prije, dok još ima živih svjedoka koji su ga poznavali dobro!

Kristova Crkva od svojih prvih stoljeća slavi spomendane mučeničke smrti svojih ubijenih članova. Ona te svoje članove, mučenike s pravom smatra svojim najdičnijim članovima, jer su oni bili spremni za Krista i za pobjedu njegova Evanđelja, za pobjedu Kristovog svetog zakona – zakona istine, pravde, ljubavi i mira – žrtvovati sve što su imali – pa i sam svoj život!

Draga braćo i sestre u Kristu, Dobrom Pastiru, naša se Mjesna Crkva, naša biskupija, ne treba stidjeti svoga povijesnog hoda kroz nevolje i stradanja tijekom prošlog stoljeća, kada su njezini članovi svakog uzrasta, svake dobi, staleža i socijalnog porijekla zajedno sa svojim duhovnim pastirima, bili spremni – u zgodno i

nezgodno vrijeme – za Krista otvoreno nastupiti i za Njega svoje dati živote! – Dužnost je sadašnje i budućih generacija katolika i u ovoj župi i u cijeloj našoj biskupiji trajno sačuvati dragu i zahvalnu uspomenu na sve njih, kao dragocjene svjedoke naše svete vjere, kako bi – njihovim primjerima potaknuti i uz pomoć Božju – bili u stanju sadašnje, odn. buduće izazove i napade na našu vjeru –, kao istinski svjedoci vjere i vjernosti – uspješno savladati.

Uvažavanje ustrajnosti u vjernosti Kristu župnika Ivana i drugih ovdašnjih svjedoka vjere – osobito nevinih stradalnika sela Briševa i drugih sela ove i okolnih župa treba i ubuduće biti vaša trajna obveza! Uzimanje u ob-

zir njihove postojanosti u vjeri u Boga, jedinog Gospodara i Suca svakog ljudskog života – a što su svi ovi naši mučenici posvjedočili svojim životima – trebali bismo svakako sačuvati i vrednovati kao osobito dragocjeni Božji dar članovima Crkve naše biskupije – naše i budućih generacija!

To vam, draga braćo i sestre u Kristu Spasitelju, svima – i vama i svećenicima, redovnicima i vjernicima stavljam na srce i ostavljam u amanet! Amen!

Pokoj vječni daruj im Gospodine. I svjetlost vječna svijetlila im! Počivali u miru Božjem! Amen.

SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA Banja Luka - katedrala, 15.11.2023.

(Heb 5, 1-10; Ps 89; Iv 17,11b.17-23)

Dragi brate u biskupskoj službi, Marko, draga braćo u Kristovu ministerijalnom svećeništvu!

Evo nas, i ovaj put sabranih, u ovoj našoj katedrali, „majci svih crkava“ naše biskupije. Okupljeni smo oko Isusa Krista, Velikog i Vječnog Svećenika. On je osobno svakoga od nas izabrao između članova svoje Crkve; pozvao nas, opunomoćio i poslao, da u Njegovo Ime, vjerodostojno obavljamo Njegovo spasenjsko djelo, Njegov posao da radimo – na onom mjestu i u onim okolnostima, gdje nas On želi imati.

On se nije od nas povukao, nije se od nas sakrio, i nas same pustio da se borimo – s jedne strane s vlastitim nesavršenostima i ograničenjima te slabostima u svojoj vlastitoj vjeri, nadi i ljubavi – a s druge strane – s nesavršenostima, nerazumijevanjima pa i protivljenjima ljudi iz naše životne sredine.

Isus nam je zagarantirao svoju danonoćnu, neposrednu nazočnost i pomoć. Ta, radi se ne o našoj nego o Njegovoj „stvari“, o Njegovom spasenjskom djelu, namijenjenom svim našim suvremenicima, a osobito članovima Njegove Crkve – jedne, svete, katoličke i apostolske.

Ta i takva Crkva se nalazi i u ovoj našoj Mjesnoj Crkvi, u našoj biskupiji – kao što smo izrazili malo prije u Zbornoj molitvi današnje naše liturgije.

Poznato nam je kako se svaki od nas Kristovih ministerijalnih svećenika, po svetom ređenju i po poslanju, što ga primamo od biskupa, promiče da služi Kristu, Učitelji, Svećeniku i Kralju, te da – sudjelujući tako u apostolskoj službi biskupa – Kristovu Crkvu neprestano izgrađuje u Božji narod, u Kristovo Mistično Tijelo i u Hram Duha Svetoga.

U riječima iz 1. čitanja današnjeg našeg misnog slavlja, iz poslanice Hebrejima, podsjetili smo se – najprije – na svećenički stalež u Starom Zavjetu, a onda na jedinstveni poziv i poslanje Isusa Krista, kao „prototipa“ novoza-vjetnog svećenika. Taj poziv i poslanje Jedino-rođenog Sina Božjega, „rođenog od Oca prije svih vjekova“, tek se u Njegovu utjelovljenju i u danima Njegovog zemaljskog života trebao i mogao ostvariti – i to – kako čusmo – „sa silnim vapajima i suzama“, prinoseći molitve, prošnje, ali i samoga sebe Ocu nebeskom (usp. r. 7).

To je ujedno, put življenja i način ponašanja i svakog novoza-vjetnog, ministerijalnog svećenika, tj. svakoga od nas.

Za uspješnost našeg života u službi Krista, Velikog i Vječnog Svećenika, jedina, sigurna garancija je hodanje Kristovim stopama! Ne bismo mogli biti vjerodostojni Kristovi službenici kad ne bismo bili svjedoci i djelateli nekoga drugog života osim zemaljskoga! A ni ljudima, kojima smo – u ime Krista – poslani, ne bismo mogli ispravno služiti i pomagati, ako bi nam njihov konkretni život i njihove životne prilike ostali strani i nepoznati, ako za njih ne bismo

marili. Zato ne smijemo okretati glavu od ljudi oko nas, koji su u potrebama, tj. od duhovnih ili materijalnih siromaha! Ne zatvarajmo nikome vrata svoga srca, pa ni onim ljudima, za koje znamo da nas nisu razumjeli ili su nam – iz bilo kojeg razloga čak i protivni!

Zacijelo vam je – još iz vaših bogoslovskih dana – poznat koncilski nauk o Crkvi iz Konstitucije „*Lumen gentium*“ (br. 28), da ste vi, zaređeni svećenici, „mudri suradnici biskupskog reda i njegova pomoć i oruđe“, te da „u pojedinim mjesnim zajednicama vjernika (tj. župama) činite na neki način prisutnima biskupa, preuzimajući velikodušno njegove službe i brigu i svakodnevno ih brižno vršeci. Na temelju Svetog Reda i službe svi ste vi, braćo svećenici –, bilo dijecezanski bilo redovnički – pridruženi zboru biskupa i prema svome znanju i milosti služite dobru cijele Crkve.

Također ste svi i međusobno povezani tije-
snim, sakramentalnim bratstvom, koje se mora dragovoljno i rado očitovati u vašoj uzajamnoj pomoći: duhovnoj, materijalnoj, pastoralnoj i osobnoj; na susretima, sastancima i u zajedništvu života, rada i ljubavi (usp. br. 28).

Svećenik treba svećenika da bude svećenik – ustvrdio je jedan duhovni, crkveni autoritet. Radi se ne samo o tome kako pojedinog brata svećenika izvući iz njegove osamljenosti i od moguće opasnosti da se umori i da čak dezertira kao ministerijalni svećenik –, a niti samo o tome, kako mu pružiti pomoć za njegov duhovni život. Radi se poglavito o međusobnom povezivanju za izvršenje vlastitoga, jedinstvenog svećeničkog poslanja.

U tu svrhu, tj. da se ostvaruje takav poželjan odnos – kako između biskupa i svećenika tako i između svećenika i svećenika, služi i naša *formatio permanens* – trajna formacija, koju treba sačuvati i poticati i ubuduće. Treba vama svećenicima još više profiniti i važnost i nužnost trajne vaše dušobrižničke formacije!

U ovom kontekstu smatram uputnim napomenuti potrebu trajne formacije kako vama braći svećenicima mlađe i srednje dobi, tako i vama, starije dobi, s mnogo životnog, duhovnog i pastoralnog iskustva. Mi stariji – s jedne strane možemo mladima ponuditi bogatstvo svoga molitvenog, duhovnog života i svoga dušobrižničkog rada, a s druge pak strane možemo i trebamo i sami biti otvoreni za novo pronicanje pravovjernosti i izlaganja Kristove nauke

novim generacijama. Te su generacije – kako svakodnevno uočavamo, suočene s novim i drugačijim životnim izazovima i poteškoćama, nego što su bile generacije njihovih roditelja i predaka.

Znano nam je, draga braćo svećenici, da se i život i služenje nas svećenika odvijaju u jednom određenom povijesnom kontekstu –, u kojem putujuća Crkva živi, a u kojoj – od vremena do vremena – iskrсну novi problemi, ali se ukažu i novi resursi.

Zadaća je nas, svećenika, da takve „znakove vremena“ ne ignoriramo, nego ih tumačimo u svjetlu vjere i da ih podvrgnemo našem mudrom i razboritom razmatranju, razlikovanju i raščlanjivanju, imajući pred očima da smo mi današnji donositelji i tumači utemeljene kršćanske nade kao i transcendentnosti.

To uključuje i našu spremnost i kompetentnost za novu evangelizaciju naših suvremenika, naših sugrađana. A to nam valja činiti s jednim uistinu misionarskim srcem i misionarskim mentalitetom, osjetljivi za potrebe naših konkretnih vjernika, naše Mjesne Crkve, ali i domovinske i sveopće Crkve, te i za potrebe drugih naših sugrađana i suvremenika. Univerzalno, sveopće širenje, rasprostranjivanje Kristovog Evandolja, kojega se kršćanin, a pogotovu svećenik nikada ne bi smio stidjeti, kako upozorava apostol Pavao u poslanici Rimljanima (usp. 1,16), treba biti nerazdvojno od naše svećeničke službe. Zato se toga nitko od nas ne smije odreći, odnosno od toga odustati.

Misionarski, apostolski rad svećenika je plodniji ako kod njega postoji jedinstvo s opravdanim namjerama i željama Vrhovnog svećenika, tj. pape zatim vlastitog biskupa ordinarija te ostalih pretpostavljenih. Jer, to jedinstvo produbljuje jedinstvo sa samim Isusom Kristom, koji svoju službu – kao nevidljiva Glava Crkve – trajno obavlja kroz nevidljivu crkvenu hijerarhiju, kako ističe i koncilski Dekret o službi i životu svećenika (PO, usp. br. 14-55).

Zadaća je pak, biskupa, kako to naglašava sv. papa Ivana Pavao II. u postsinodalnoj apostolskoj pobudnici „*Pastores gregis*“ (br. 47), da potiče svakog svećenika u službi svoje biskupije, da ne bude pasivan i neodgovoran, nego da od sebe daje najbolje i najviše što ima, i da se, kao zrelo Božje dijete, velikodušno zauzima svojim sposobnostima u službi Bogu i Crkvi.

Duh Sveti nas, draga braćo, uvijek prosvjet-

ljuje i vodi u našem vrlo važnom poslu. – Svima nama – i starima i mladima – valja se istinski truditi da budemo otvoreni i poslušni poticajima Duha Svetoga. Jer, Duh Sveti nas vodi na puteve trajnog razlučivanja kako da vršimo volju Božju; da svojom svetošću ugodimo Bogu, Kristu, koji nas je i pozvao u svoju uzvišenu službu, a koja je namijenjena da koristi Njegovom izabranom narodu. A to nas, priznajem, može strašiti, pa da kažemo – ne možemo dalje; hvala Ti, Duše Sveti, mi ostajemo ovdje, u ovom našem uhodanom načinu života i našeg pastoralnog rada, gdje smo i kako smo navikli, gdje smo sigurni, jer smo na našem već „utrtom“ putu. – Možda pri takom razmišljanju i odlučivanju mi ne primjećujemo da smo postali malovjernici, da se zatvaramo vodstvu Duha Svetoga, vodstvu Krista, Vječnog Pastira, koji trajno štiti i upravlja svoje stado, svoju Crkvu! Želimo li dosita takvi i ostati do kraja svog svećeničkog djelovanja?

Duh Sveti nas uvijek vodi naprijed, daje nam pouzdanje. On nam pomaže da se ne damo zavesti na krivi put nezrelog naprednjaštva, pomodarstva. U sadašnjoj aktualnoj situaciji Crkve – i naše mjesne i domovinske i svjetske – mi se ne bismo smjeli niti zaustavljati, niti vraćati natrag, a niti silaziti s ispravnog, sigurnog puta, koji nam pokazuje svjetlo Duha Svetoga, kojega često zazivamo i trebamo zazivati. To svjetlo nam omogućuje put slobode djece Božje, put ispunjavanja Božje volje. Tako i s time možemo računati u vremenima i godinama koje su pred nama.

Dragi brate biskupe, draga braćo svećenici, apostol Pavao je, pri kraju svoje 2. poslanice Timoteju, „ljubljenom sinu“ napisao dobro nam poznate riječi: „Prispjelo je vrijeme moga odlaska. Dobar sam boj bio, trku završio, vjeru sačuvao. Stoga, pripremljen mi je vijenac pravедnosti, kojim će mi u onaj Dan (Sudnji dan) uzvratiti Gospodin, pravedni Sudac, ne samo meni, nego i svima koji s ljubavlju čekaju njegov Pojavak“ (4,7-8).

Dakle, na kraju svoga zemaljskog, izuzetno dramatičnog ali i bogatog životnog puta, apostol se prisjeća svoga rada, trpljenja i muka i zahvaljuje Bogu što je uspio u tome svemu sačuvati nepokolebljivom svoju vjeru u Krista, kao u zadnji oslonac svoga života. On je prožet Duhom Svetim, siguran da će Pravedni Sudac,

u dan svoga ponovnog slavnog dolaska, nagraditi njegovu vjeru, koja je bila „ljubavlju djelotvorna“ (usp. Gal 5,5). I to će biti zadnji milosni dar, kojemu se Pavao nada od Boga, koji je bogat milosrđem (usp. Ef 2,4) da će dobiti! Ali, kako on piše, ne samo on, nego i svi drugi, koji se u svome životu pripremaju na siguran dolazak nebeskog Suca i koji mu s ljubavlju, raskajanošću, zahvalnošću i čežnjom idu svjesno u susret.

Svaki Isusov učenik, koji se na kraju svoga zemaljskog života može slično – poput apostola Pavla – osvrnuti na svoj život istrošen potpuno za Krista i za njegovo spasenjsko djelo na zemlji, može sa sličnim, čvrstim pouzdanjem iščekivati pravednog Suca – i svoga i svih ljudi.

Nalazimo se u mjesecu molitve Crkve za nje ne preminule članove. I mi se, stoga, danas, s ljubavlju i zahvalnošću u molitvi, želimo spomenuti naše preminule svećeničke braće – njihovih vrijednih i nezaboravnih suradnika – koji su, zajedno s nama – ili prije nas, marno i plodno obrađivali Božju njivu na području naše biskupije, podnoseći bijelo, a ne rijetko i krvavo mučeništvo svoga svećeničkog zvanja i služnja. Molimo istoga Krista, nebeskog Pravednog Suca, da svima njima, koji su mu ostali vjerni do kraja života, udijeli vijenac pravde, tj. „život vječni“ (Otk 2,10).

Ujedno se sami, draga braćo, svakodnevno pripremamo na taj susret, koji će sigurno doći, učvršćujući – poput sv. Pavla – svoju vjeru i vjernost Kristovom Evanđelju – „ljubavlju djelotvornom“, i imajući trajno na pameti, da je Isus, Spasitelj naš, nas – ne samo izabrao za svoje suradnike, nego i da za nas – kako čujemo iz današnjeg odlomka Evanđelja apostola Ivana – moli i trajno nas zagovara pred svojim nebeskim Ocem, kako bismo bili u zajedništvu Presvetog Trojstva, „kao što si Ti, Oče u meni, i ja u Tebi, neka i oni u nama budu“ (Iv 17,21a).

Završit ću ovu svoju alokuciju, draga braćo svećenici, u ime svih vas, molitvom čina posvete svećenikâ Bezgrješnom Srcu Marijinu, blagopokojnog, dragog nam pape Benedikta XVI., koju je on izrekao 10. svibnja 2010. godine:

„Majko Crkve, mi, svećenici, želimo biti pastiri koji ne pasu sami sebe, nego se darivaju Bogu za braću, nalazeći u tome svoju sreću. Ne samo riječima nego životom, želimo ponizno ponavljati, dan za danom, svoj odgovor: „Evo me“.

Od Tebe vođeni, želimo biti apostoli Božjeg milosrđa. Ispunjeni radošću želimo svaki dan slaviti svetu misnu žrtvu, te svima koji to zamole, omogućiti sakrament sve ispovijedi.

Zagovornice i Posrednice milosti, Ti si sva uronjena u jedinstveno, univerzalno posredništvo Isusa Krista. Izmoli nam od Boga jed-

no potpuno novo srce, koje će ljubiti Boga svom snagom i služiti čovječanstvu kao Ti.

Progovori još jednom Gospodinu, svome Sinu – svoju djelotvornu riječ i zamolbu: „Nemaju više vina“ (Iv 2,3), kako bi Otac i Sin preko nas izlio u jednom novom poslanju Duha Svetoga!“ Amen.

80 GODINA OD UBOJSTVA ŽUPNIKA FRA BONE GREBENAREVIĆA

Podhum, 26.11.2023.

Svetkovina Krista Kralja – (Iv 18,33b–37)

Dragi župniče,
dragi župljani ove i drugih župa!

Vozi jedan čovjek auto. On je ateist, neznabožac, kako bi rekli stari ljudi. Slučajno upali radio i traži neku pogodnu stanicu. Zaustavi se na jednoj i počne slušati. Netko govori o nekom moćnom kralju. Koji je to kralj, pita se on i pomisli: To je neka emisija za djecu, pa netko priča bajke o nekom kralju iz davne prošlosti, koji je obučen u raskošne kraljevske haljine i sa zlatnom krunom na glavi. Sluša taj ateist dalje i čuje kako se radi o nekom kralju koji vlada ogromnim kraljevstvom, iako nema niti je imao ikakvo oružje – ni ono obično, ni ovo sada najmodernije – uključujući i atomsko. Kraljevstvo toga kralja se ne temelji ni na kakvoj sili i prisili, ni na kakvim zatvorima i strogim zakonima, nego na istini, pravdi, ljubavi i miru. – Baš prava bajka, zaključuje ovaj ateist slušajući i dalje radio u svom autu, jer je uvjeren da takav kralj nije nikada i nigdje postojao i da takvog kraljevstva nikad u povijesti nije ni bilo.

Iz daljnjeg svog slušanja shvati on konačno, da to nije bila nikakva bajka za djecu, nego je to bio prijenos katoličke mise. A onaj kralj kao iz bajke je Isus Krist, Raspeti.

A onda mu, u nekom maglovitom sjećanju, dođoše riječi, koje je negdje davno pročitavao o tom istom Isusu: „Mučen pod Poncijom Pilatom, raspet, umro i pokopan“. – Smijući se u sebi, razmišljao je naš ateist za volanom: baš su ti kršćani čudnovati ljudi – glupi, zaostali, naivni odnosno neki jadni i sažaljenja vrijedi ljudi, koji nemaju ispravan odnos prema životu i današnjem svijetu oko sebe, kad oni vjeruju u Isusa Krista, raspetog i umrlog, da je on kralj svijeta.

Znaju li kršćani, pita se dalje bezbožnik, tko su danas pravi kraljevi? To su kralj nogometa,

tenisa, skijanja, kraljica ljepote; to su bogatuni milijarderi, proizvođači oružja, vlasnici svjetskih kompanija, svemirskih letjelica, i sl.“

Slično kao i ovom bezbožnom šoferu, moralo je izgledati rimskom upravitelju u Jeruzalemu Ponciju Pilatu, kad je pred sobom u petak uoči židovskog blagdana Pashe imao kandidata za smrtnu kaznu Isusa iz Nazareta, i kada je od njega čuo smirene, promišljene i samouvjerene njegove riječi: „Da, ja jesam kralj.“ Najprije je ovaj bezobzirni i bezsavjesni mali, pokrajinski moćnik, otupjeli skeptik Poncije Pilat osjetio neko sažaljenje prema tom jadnom čovjeku, koji je stajao pred njim sav u ranama i u krvi, s trnovom krunom na glavi, u sebi potpuno zbrkan koji bunca i fantazira, da je on, sa svezanim rukama, neki kralj. Pokazao ga je takvog jasnog razularenosti svjetini koja ga je lažno optužila i osudila na smrt: - „Evo čovjeka“. Gledajte kakav je ovo jadnik! A onda ga je, iako je znao da je nevin i da na njemu on ne nalazi nikakve krivice, ipak osudio na smrt i to najgrozniju, smrt na križu razapinjanjem.

Malo vremena nakon toga, najdramatičnijeg događaja u ljudskoj povijesti, taj isti moćnik Poncije Pilat, Isusov ubojica, bio je smijenjen sa svoga položaja i poslan u progonstvo gdje je i umro. – Da se njegovo ime i danas spominje on mora zahvaliti jednom čovjeku, kojega je među tisućama ljudi jednom susreo, a koji se zvao Isus iz Nazareta: Isus Nazarećanin, kako je naredio da se napiše na križu iznad glave raspetog Isusa.

Nitko nikada nije slavio ni hvalio Poncija Pilata, tog ubojicu nevinog čovjeka, dobročinitelja mnogih tadašnjih ljudi Isusa Krista, Spasitelja cijelog ljudskog roda.

Tko uostalom danas slavi i neke, druge daleko moćnije vladare i osvajače tijekom proteklih stoljeća? Jednog davnog egipatskog Ramzesa, ili rimskog Cezara ili Nerona, ili makedon-

skog Aleksandra Velikog, strašnog hunskog vojskovođu Atilu, osvajača Azije a onda i Europe, mongolskog osvajača Azije i pola Europe Džingiskana? Tko ih se danas boji? Kod koga od njih današnji ljudi vape za pomoć u svojim tjelesnim, duševnim ili duhovnim potrebama? Tko ih nasljeđuje i smatra se njihovim sljedbenicama? Nitko ili malo tko! Njihova nekadašnja carstva i kraljevstva su se davno raspala! Jedva ima ikakvih tragova od njih i njihove silne moći i vladavine, koja je najčešće bila strahovlada, smrtonosna za desetine i stotine tisuća ljudi.

Kada bi danas ovaj isti vlastodržac Pilat ustao iz svoga zaboravljenog i u javnosti, nepoznatog groba i mogao osjetiti radost i oduševljenje mnogih stotina milijuna ljudskih srdaca pripadnika brojnih naroda i plemena po cijelom svijetu, i njihovu ljubav i danas prema Isusu Kristu, ne bi li on morao sve nas pitati: Ej, ljudi, je li vi u svojim molitvama i pjesmama mislite na onoga jadnika, kojega sam ja svojevremeno najprije želio spasiti od razapinjanja, jer mi ga je bilo žao, a onda sam ga osudio na smrt, iako nisam na njemu našao nikakve krivice? – A ne bismo li svi mi, Kristovu sljedbenici, kršćani morali odgovoriti: Točno, mi mislimo upravo na onoga Isusa kojega si ti osudio na smrt na križu, jer si ti bio i htio ostati prijatelj rimskom caru, a Isus je pred tobom, svom jasnoćom posvjedočio da je on kralj! Ali, rekao je: „Moje kraljevstvo nije od ovoga svijeta“! – To znači drugim riječima: ja se ne služim ni mačem, ni puškom ni bombom, ni prevarama, ni lažima, ni nepravdom, ni legijama, da održim svoju vlast. Ja darujem istinu, pravdu, ljubav i mir ljudskim srcima, da ona budu sretna i da šire ozračje sreće i mira u svome životnom okruženju. Moji su simboli ne oštri mač, ni krvožedni lav, ni grabežljivi orao, nego križ i janje! Ja ne ubijam nikoga, nego omogućujem svakome, tko u mene vjeruje, tko ide za mnom i tko sluša moje riječi, da ima život vječni! A tvrdim vam svima: Prije će i nebo i zemlja proći nego moje riječi, koje neće nikada proći! Uvijek će one biti za sve, koji ih slušaju spasonosne! – Samo da znadete, ljudi svih vremena i krajeva svijeta: ponovo ću doći među vas na zemlju, ali ne kao nemoćno dijete u betlehemske štalice, niti kao poniženi, osramoćeni, izmrcvareni osuđenik, kojega ste ubrojili među najgore razbojнике i razapeli na križ, da ga uklonite! Doći ću kao Sudac svih živih i svih umrlih od početka ljudskog roda! – Te ja-

sne i potresne riječi Isusa, raspetog i uskrslog odjekuju zemaljskom kuglom već 20 stoljeća!

Doći će, dakle pred Isusa Krista, Kralja Neba i zemlje, i nekadašnji Poncije Pilat i ovaj današnji bezbožnik, koji je u autu slušao radio i sažalijevao, kako ih je nazivao, glupe i naivne kršćane! Doći će pred njega svi silnici svijeta, svi nepravedni suci, svi ubojice nedužnih ljudi, osobito bezbrojnih nedužnih Kristovih učenika – od prvomučenika sv. Stjepana pa do naših dana i današnjih svjedoka vjere!

Takvih je nepravednih sudaca, ubojica i silnika i takvih Kristovih vjernih mučenika, koji su od silnika svoga vremena bili satrveni i ubijeni, bilo osobito mnogo tijekom prošlog 20. stoljeća, najkrvavijeg u ljudskoj povijesti. Posebno su se istakli silnici i zločinci nad milijunima nevinih ljudi, poubijanih iz duboko nehumanih, tj. bezbožnih svjetonazorskih i političkih sistema, kakvi su bili nacizam, fašizam i osobito komunizam. Oni su, jedni kraće, a drugi duže vrijeme, bili strah i trepet osobito diljem cijelog europskog i azijskog kontinenta.

Svojim groznim i nemilosrdnim postupcima oni su nastojali silom nametnuti ljudima, tj. građanima, svoje bezbožne i protucrkvene ideologije. Brojni su članovi Crkve, duhovnog i laičkog staleža, platili svojom krvlju i svojim životima, svoju vjernost Kristu i crkvenom nauku. Brojni su duhovni pastiri bili dosljedni u svojoj vjeri i u svojoj vjernosti zadaći, koju su imali od Crkve, ta ostajali sa svojim vjernicima unatoč opasnosti po vlastiti život. Tako su svojom odvažnom vjerom i hrabrim svojim primjerom ostavili generacijama iza sebe jaku motivaciju da i oni ostanu postojani u svetoj vjeri svojih predaka.

U vremenima tih strahovlada osim spomenutih duhovnih velikana i karakternih svjedoka vjere, bilo je nažalost i bijednika i izdajnika kršćanskog porijekla. Takvi su – bilo kao progonitelji i počinitelji zla, bilo kao izdajice istine, brojnim drugim, nevinim ljudima, iz svoje životne sredine prouzročili patnju, uništenje i smrt.

I u našoj zemlji i u ovom kraju, ostavili su ovi krvavi režimi, poglavito komunisti, jer su najduže vladali, svoje krvave tragove nad brojnim ovdašnjima nedužnim ljudima.

Osobito je poguban i nemilosrdan bio komunizam prema pripadnicima Katoličke Crkve. Zašto? Pa, zato što je komunizam u svojim te-

meljima imao ateizam, bezboštvo, nijekanje, odbacivanje i odreknuće od Boga. Papa Pio XI. je 1937. godine u jednoj svojoj enciklici osudio bezbožni komunizam, koji je tada žario i palio u tadanjem Sovjetskom savezu, ubijajući milijune kršćana, rušeći tisuće crkava i prijeteci da se širi na europske zemlje.

I ovdje je tada vladao opravdani strah od dolaska takvog jednog režima. A on je došao – još za vrijeme Drugog svjetskog rata. Svojom propagandom i strahovladom neke je ljude uspio uvući u svoje redove; druge strano uplašiti, a jedne pak prisili na traženje neke alternative! – Nitko nije bio pošteđen. Ni seljaci, ni radnici, ni intelektualci, ni svećenici. O životu u tome vremenu ima dosta zapisanih svjedočanstava, premda ni izdaleka onoliko objektivnih, koliko bi bilo opravdano i utemeljeno.

Među stradalima od strane komunista bili su i brojni svećenici i redovnici i iz naše biskupije, i to procentualno najviše od svih biskupija u hrvatskom narodu. Za veći broj tih svjedoka vjere poznati su – barem osnovni podatci. A trebalo bi puno temeljitije sve njih istražiti i ostaviti na trajno sjećanje budućim generacijama. Na to je uostalom, upozorio povodom jubilarne 2000. godine i sam sveti papa Ivana Pavao II. Zadužio je sve biskupske konferencije, sve nas biskupe i sve naše suradnike, svećenike, redovnike i redovnice, da poduzmemo konkretne mjere kako svi pobijeni svjedoci vjere moraju biti objektivno istraženi i ispravno vrednovati u svome ljudskom i kršćanstvom dostojanstvu i držanju te sačuvani za buduće generacije katolika.

Među takvima, koje treba objektivno istražiti i ispravno vrednovati je i prvi župnik vaše župe, fra Bonaventura Grebenarević. Njega su, kako je vama uglavnom poznato, ratne 1943. godine tadašnji bezbožni predstavnici vlasti, komunistički partizani, za vrijeme obavljanja njegove dušobrižničke službe – sprovoda jednog župljanina, uhapsili, na montiranom procesu osudili, mučili u ubili u Livnu.

Osobno mi je kao biskupu, poznat način montiranog procesa iz bivše komunističke države, provedenog nad revnim, nevinim svećenikom pri kraju rata i spaljenom vlč. Filipom Lukenom u Banjoj Luci 1986. godine. Bio je to zadnji takav sudski proces od strane bezbožnih komunističkih vlastodržaca nad jednim vjerskim službenikom u bivšoj državi. Glavni sudac, koji je župnika Filipa tada bio osudio na 4 godine

zatvora, osobno mi je, na početku rata 1992. godine, priznao da je on po naredbi tadašnjeg partijskog Komiteta, morao osuditi svećenika Filipa, iako je on za njega bio potpuno nevin. I tada sam gledao i slušao neke jadne svjedoke, koji su bili prisiljeni krivo svjedočiti protiv svojega župnika.

Nisam čuo niti pročitao igdje, da je i sudac u Livnu koji je vašeg župnika fra Bonaventuru – na temelju iskonstruiranih i lažnih svjedočanstava osudio na mučenje i ubijanje.

Od vas, današnjih članova župe, vrlo je pohvalno što o 80-oj obljetnici nasilne smrti vašeg prvog župnika želite molitveno a i na istinit, objektivnan način obilježiti njegovu smrt, koju je podnio iz ljubavi prema Kristu i njegovoj Crkvi, a koji je ubijen – kao i brojni drugi kršćanski mučenici tijekom svih stoljeća povijesti Crkve – „in odium fidei“ – iz mržnje na Boga, na Krista i na kršćansku vjeru.

Danas, na svetkovinu Krista, Kralja svih kraljeva, svih naroda i svih vjekova, mi ne pridajemo pažnju ni njegovom bijednom sucu Ponciju Pilatu, niti bijednim tužiteljima, ni još bjednijim, prisiljenim svjedocima protiv nevinog Isusa. Svi su oni davno prošli i uopće nevažni za povijest. Isus Krist – iako ubijen – jedini živi i ostaje. On je isti – i jučer i danas i uvijek! Jer, On je jedina Istina, jedini pravi Put i jedini Život, Život u punini. Njegov sud je jedini pravedan i konačan. Kristova se Crkva mora uvijek truditi da i ona prosuđuje samo po pravi i istini!

Zato i ja vas potičem da zapamtite ono što je o vašem nekadašnjem župniku fra Boni donešeno u „Glasniku“ naše biskupije iz tadašnjeg ratnog vremena: „Fra Bono je bio poznat kao vrlo ugledan i savjestan redovnik, te čovjek molitve i rada. U svim svojim službama je bio vrlo točan. Spram braće redovnika jako pažljiv i obziran. Prema svojim župljanima u svako doba u svemu susretljiv i bliz im, uslijed čega ga je narod jako volio i odan mu bio. Ne samo da se brinuo za njegovo duhovno dobro, nego se svakom prigodom kod građanskih vlasti zauzimao za nj u svim njegovim potrebama. Za nj se može punim pravom reći, da je bio pravi narodni svećenik. Ta velika ljubav prema svome stadi učinila ga je, da ga, i kraj očite pogibelji za život, nije htio napustiti, već (je) ostao u njegovoj sredini hoteći da s njime dieli njegove boli i patnje pri čemu je eto, i svoj život položio.“

Uistinu, divno svjedočanstvo o divnom liku jednog kršćanina, redovnika i svećenika, u kojega se može ugledati i naša generacija redovnika, svećenika i vjernika! Zasluhuje apsolutno

da spomen na njega u vašoj župi ostane trajan!

Pokoj vječni daruj mu Gospodine. I svjetlost vječna svijetlila mu! Počivao u miru Božjem! Amen.

NEDJELJA CARITASA - 127. RODENDAN BL. IVANA MERZA

Banja Luka - katedrala, 16./17.12.2023.

Draga braćo svećenici,
drage sestre redovnice,
dragi Kristovi vjernici laici, djelatnici našeg biskupijskog Caritasa
i svi vi drugi!

Rekao sam na početku ovog svetog misnog slavlja da u njemu želimo, potaknuti upravo pročitanim Božjom riječju iz svetopisamskih knjiga, razmišljati o tri aktualna sadržaja: o ovom adventskom vremenu i o našoj duhovnoj pripravi na najradosniju svetkovinu kršćanstva – rođendan utjelovljenog Sina Božjega, obećanog Mesije i Spasitelja svih ljudi svih vremena; o karitativnom djelovanju u zajednici Kristovih sljedbenika – u Crkvi na području naše Banjolučke biskupije, te – u tom kontekstu – o jednom našem uzornom i vrijednom nasljeđivanju Banjalučaninu, blaženom Ivanu Merzu, mladom laiku intelektualcu, čiji 127. rođendan danas obilježavamo.

Podimo redom: – od naše dužnosti i ujedno i želje da se duhovno što bolje spremimo za ovogodišnje slavlje Božića.

1. Svetkovina Božića sa svojim sadržajem potiče nas na istinsku i veliku radost. Bog, naš Stvoritelj je ujedno i naš Spasitelj. Tu, od Boga objavljenu istinu, mi ne želimo čuvati samo za sebe. Mi smo članovi Kristove Crkve; Kristovom snagom u nama se događa duboka, milosna promjena i mi smo u stanju doživjeti cjelovito oslobođenje od svega onoga, što nas odvaja i sprečava da ne budemo u najtješnijoj povezanosti s Kristom, jedinim Spasiteljem svakog čovjeka.

Kao članovi Crkve mi se trajno trebamo truditi biti otvoreni i poslušni Duhu Svetom, prepoznajajući znakove vremena u kojem provodimo svoj zemaljski život i spremni na trajnu obnovu, ne dozvoljavajući sebi da se pretvorimo u neku ukrućenu strukturu, koja olako postane sluškinja nekih drugih struktura vlasti, koje čovjeka, kao Božju sliku, ne oslobađaju nego ga porobljavaju i čine nevjerodostojnim.

Trebamo uvijek biti svjesni da mi sami nismo Krist, nego smo njegovi svjedoci, njegovi glasnoše, navjestitelji – i sebi i našim sugrađanima i suvremenicima. Mi smo, poput Ivana Krstitelja, Isusovog Preteče i Krstitelja, koji za sebe veli da je „glas u pustinji“. I mi smo slični tom „Glasu“ u pustinji mišljenja i bespuća današnjeg svijeta, onom prstu koji na Isusa pokazuje! Samo On Spasitelj koji spašava ugroženog čovjeka; On je nada koja bodri beznadne; On je Put koji sigurno vodi k pravom cilju; On je Svjetlo koje osvjetljava naše često zamagljene i turobne životne staze. Ono, što mi kao članovi Njegove Crkve možemo i smijemo pružiti našim sugrađanima, ovom našem društvu Kristovo je djelo, Njegov je dar.

Poput Ivana Krstitelja iz današnjeg odlomka evanđelja apostola Ivana i mi se trebamo smatrati zaduženima da dadnemo što bolje, što jasnije i ispravnije svjedočanstvo – tko je zapravo Isus Krist. To je, uostalom zadaća Njegove Crkve kroz cijelu njenu povijest: da u pustarama vremena bude glas istine, a u tminama vremena da bude – ne varavo, zavodljivo svjetlo, nego istinito.

E, sada se pitajmo, kakav bi dojam imali neki znatiželjnici, odn. reporteri, koji bi –, slično, kao oni, koji su došli da vide što Ivan radi na rijeci Jordanu i čuju što on to i kome on to govori –, večeras ili svih onih dana adventa došli na naša bogoslužna okupljanja, ili u naše zajednice – obiteljske, župne, Caritasove? Bi li oni mogli doživjeti da smo mi međusobno solidarni; da živimo ne jedni pored drugih nego jedni za druge i za mnoge druge, koji nas trebaju da im pomognemo, kako bi i oni doživjeli pravi sadržaj božićne svetkovine; radost što znaju da je malo Dijete Isus u betlehenskoj štalici i njihov Spasitelj? Bi li oni mogli – gledajući i slušajući nas – međusobno komentirati: Isplati se priključiti ovoj – makar i malobrojnoj u našem gradu – grupi ljudi, koji se nazivaju kršćani katolici i članovi su Crkve, slušati što oni govore i gledati ono što i kako oni rade i zašto to go-

vore i zašto tako rade? Govore o Isusu Kristu Božjoj neizmjerljivoj ljubavi, koja se svojim utjelovljenjem potpuno solidarizirala sa svakim čovjekom u njegovoj cjelovitosti, tj. čovjekom ne samo onim prolaznim i propadljivim njegovim tijelom kao i sva druga stvorenja na zemlji, nego i s njegovom besmrtnom dušom, do koje je Kristu osobito stalo.

2. Isus Krist je svojim učenicima stavio na srce osobito zakon ljubavi, kako to donosi njegov apostol Ivan u svom evanđelju (Iv 13,34): „Kao što sam ja vas ljubio tako i vi trebate ljubiti jedni druge“. – Vjerna toj Isusovoj jasnoj zapovijedi, Crkva je preko svojih članova tijekom cijele svoje povijesti osnivala i uzdržavala bezbrojna karitativna djela. Ona dobro zna da, iako je ona duhovne naravi, u svome poslanju i djelovanju, ona obuhvaća također i vremenite aspekte ljudskog života. Zato njezina djela ljubavi – karitasa dolaze do izražaja kroz razne oblike pružanja pomoći i kroz sveobuhvatno pomaganje siromašnim, bolesnih, zapuštenih, obespravljenih, kao i onih, koji se nalaze u različitim situacijama duhovne, duševne ili tjelesne slabosti, nemoći i potrebe. Dakle, Crkva zna za svoju zadaću da treba – u svako vrijeme i u svakakvim okolnostima – nastojati olakšavati i liječiti boli i duše i bolesti tijela. To Crkva u svome naučavanju svojim članovima tumači kao „duhovna i tjelesna djela milosrđa“.

Iz tih načelnih i neupitnih razloga u svakoj biskupiji treba biti organiziran biskupijski Caritas, s nužnom infrastrukturom, koja će pomagati da se uspješno osnivaju i održavaju razni karitativni projekti – već prema potrebama ljudi na području dotične biskupije. To je meni bilo jasno od samog početka moje biskupske službe, kada sam – unatoč tadašnjoj političkoj zabrani – prije 37 godina, na spomen-dan sv. Vinka Paulskog (27. rujna 1986.) – uz našu katedralu i Ordinarijat formalno osnovao naš biskupijski Caritas. Za djelovanje Caritasa glavnu odgovornost nosi sâm biskup, kojemu pomažu oni, koje on odredi za pojedine službe unutar karitativnog djelovanja, a koje će on nastojati uvijek pomagati i podupirati. Jednako tako će nastojati da se, gdje god je moguće, organizira i župni Caritas, kao izraz djelotvorne ljubavi i solidarnosti članova dotične župne zajednice s onima koji se nalaze u različitim potrebama – bilo da su na području župe, biskupije ili izvan i jedne i druge.

I biskup i svećenici – župnici imaju zadaću odgovoriti i sve druge članove biskupijske odn. župne zajednice da ozbiljno shvate Isusovu zapovijed ljubavi, da ne zatvaraju svoja srca, ni svoje ruke, ni svoje misli u pružanju konkretnih pomoći potrebitima. To je bila zadaća i kod ranijih generacija članova Crkve a jednako tako je zadaća i kod naše generacije.

3. Svijetao i privlačan primjer i za našu današnju generaciju kršćana je i mladi student, odn. intelektualac, naš banjolučki katolik Ivan Merz, koji je živio prije stotinu i više godina.

Imamo o njemu nekoliko doista divnih svjedočanstava njegovih suvremenika, odn. onih koji su ga dobro poznali. Za njega, dok je prije 100 i koju godinu bio student u Parizu, piše, kratko nakon njegove smrti, njegova gazdarica, kod koje je on u Parizu stanovao: Ivan je „prema drugima bio tako dobar, tako blag. Pri-padao je Udruženju sv. Vinka Paulskog, te se starao za neku oskudnu obitelj, kojoj je često išao u posjete i davao joj od svoje malene studentske stipendije. Na velike blagdane otišao bi u jutro do tih svojih znanaca, da onda s njima pribiva kod svete mise i sv. pričesti...“

Evo još jednog svjedočanstva njegovog prijatelja iz studentskih dana (kasnije uglednog profesora) dr. Đure Gračanina: „Imao je razumijevanja za sve, za potrebe kolega kao i za onu nepoznatu parišku sirotinju, koju je on odmah zavolio. Upisao je odmah sebe i nas u Društvo sv. Vinka kojem je cilj pohađati i pomagati siromahe. Svaki je, naime, od nas trebao stalno pohađati jednu siromašnu parišku obitelj i pomagati je prema svojim mogućnostima. Jednom Merz nije mogao otići svojoj obitelji pa je mene zamolio da to umjesto njega učinim. Tek sam tamo doznao što se sve može i što se sve treba siromasima učiniti. Ta siromašna obitelj nije se mogla dosta nahvaliti Merza i njegove dobrote (...) Koliko mi je puta preporučivao, dok sam ja bio u Parizu, a on u Zagrebu, osobe koje je i sam tek slučajno sreo“.

U prvom njegovom životopisu, koji je napisao njegov duhovni voditelj o. Josip Vrbaneč, isusovac, nalazimo i ovo svjedočanstvo: „Ivan je vjerovao u ljubav prema bližnjem kao najjaču društvenu moć (...) U Parizu se zavjetovao, da će uvijek od svoje plaće davati 10 % siromasima, pa je to kasnije i svoga oca nagovorio (...) Nastavio je to činiti i u Zagrebu“.

Ima još brojnih mjesta iz njegovih kasnijih životopisa, koja svjedoče o raznim njegovim djelima milosrđa, o njegovom uistinu plemenitom i darežljivom srcu, koje se ugledalo u Srce Krista Spasitelja. Doista divan i poticajan primjer i za svakog kasnijeg – današnjeg i sutrašnjeg – Isusovog vjernika, sljedbenika i suradnika.

Draga braćo i sestre u Kristu Spasitelju, kada smo prve poratne godine 1996. mi tadašnji članovi naše Biskupske konferencije odlučili uspostaviti ovu „Nedjelju Caritasa“, u svoje smo Proglasu, između ostalo napisali i ovo: „Gospodin kaže: ‘Blago milosrdnima, oni će zadobiti milosrđe’ (Mt 5,7). Bog ispunjava svoja obećanja. I ono malo što posjedujemo i što podijelimo s drugima bit će nam stotruko uzvrćeno. Caritas je pomagao i pomaže. Pomozimo i mi svojim milodarima Caritasu da može i dalje vršiti svoju plemenitu i za Crkvu Kristovu tako važnu funkciju. (...) Pozivamo vas da se i osobno angažirate u karitativnom radu svojih župnih i biskupijskih zajednica. Caritas treba suradnikâ koji će odvojiti dio svoga vremena i svoje snage i uključiti se u dobrovoljni rad na ublažavanju mnogostrukih nevolja u našim

župama, ali i izvan njih, prama onima koji su druge vjere i nacionalnosti. Na taj ćemo način doprinosti djelu pomirenja i lijepoj budućnosti svih nas. Pozivamo vas, braćo i sestre, da svi zajedno svojim djelima ljubavi pripravimo put Gospodinu, Svjetlu koje želi doći u ovu našu tamu, koji želi osvijetliti i osmisliti život i budućnost.“

Dok vam to isto saopćavam i ponavljam i večeras, kod ovog svetog, milosnog susreta s Isusom Kristom, utjelovljenom Božjom ljubavlju, najvećim čovjekoljupcem, uz ovogodišnju „Nedjelju Caritasa“ – želim svima vama, djelatnicima našeg biskupijskog Caritasa – na čelu s vašim dugogodišnjim, neumornim i velezaslужnim direktorom, prelatom dr. Miljenkom Anićem, te svima vama, drugima – pomagačima Caritasovog djelovanja – od srca zahvaliti za vaš trud i savjestan rad oko djelotvornog ostvarivanja vaše kršćanske vjere –, po čemu ćemo – nakon završetka našeg zemaljskog života, biti svi suđeni od našeg Stvoritelja i Spasitelja. Zazivam Njegovu pomoć i blagoslov na sve vas i u budućem vremenu. Amen.

STARA GODINA - MARIJA BOGORODICA

Župna crkva Pohoda Bl. Djevice Marije, Banja Luka, 31.12.2023.

(Lk 2,21-35)

Draga braćo svećenici,
drage sestre redovnice,
dragi Kristovi vjernici laici,
braćo i sestre u Kristu, Spasitelju ljudskog roda!

Saslušali smo pobožno i pažljivo riječi iz Evanđelja sv. Luke. To su riječi samoga Boga, našeg Stvoritelja i Spasitelja. Pozivam vas da se sada svojom pozornošću i mislima najprije pridružite mome glasnom razmatranju značenja tih riječi za naš život, ovdje i sada, a zatim i razmišljanju o – za naš vjernički život – još nekim, večeras, aktualnim temama.

1. Prije osam dana radosno smo proslavili rođendan utjelovljenog Božjeg Sina i Sina jedinstvene Božje izabranice Presvete i Bezgrješne Djevice Marije. U ovom liturgijskom slavlju, koje je slavlje od svetkovine sve Bogorodice Marije, čujemo svetopisamske riječi: „Kad se navršio osam dana (...) nadjenuše dječaku ime Isus, kako ga je bio prozvao anđeo prije njegova začeća. Poniješe Isusa u hram u Jeruzalem, da ga prikažu Gospodinu“ (usp. Lk 2,21-22). Značenje imena Isus u

hebrejskom jeziku je „Bog spašava“.

Donijeli su kao vjernici djetesce Isusa u hram, da ispune tada za njih važeći i obvezujući Mojšijev Zakon. Kasnije, kao odrasli propovjednik Božjeg kraljevstva, koje je s njim došlo na ovaj svijet, Isus će za sebe reći, kako nije došao ukinuti taj Zakon već ga dovršiti!

Što se dogodilo kad su Marija i Josip s malim djetetom Isusom došli u hram? Susreli su pobožnog, bogobojaznog starca Šimuna. On je uzeo dijete u svoje naručje, blagoslovio Boga i stao izgovarati proročke riječi: najprije o sebi, a onda o tom malenom Djetetu te o njegovoj presvetoj Majci Mariji.

O sebi veli, kako je sretan i presretan, jer u svojoj dubokoj starosti on konačno prepoznaje ispunjenje svojih čežnji i nadanja: „Vidješe oči moje, Gospodine, spasenje tvoje. Pusti me sada, Gospodine, u vječnost, da tvoje milosrđe, dobrostivost i čovjekoljublje gledam drugim očima.“

O Djetetu Isusu prorokova da će ono biti znak osporavan: - za one koji ga prihvate bit će uskr-

snuće i vječno spasenje, a za one koji ga odbiju ono će biti na njihovu propast.

O Mariji je prorokovao da će joj, zbog njezine potpune odanosti Sinu Isusu, mač boli probosti srce.

Svojom vjerom i javnim očitovanjem te vjere u Boga, koji je vjeran svome obećanju i u ispunjavanju tog obećanja da će spasiti ljudski rod – starac Šimun je zapravo prototip svakog člana Kristove Crkve. Jer, cijela Crkva ispovijeda svoju vjeru u Boga Stvoritelja i Spasitelja svih naroda i svakog čovjeka, koji prihvaća Božji spasiljački program koji sadrži osoba i nauk utjelovljenog njegovog Sina Isusa Krista.

Starac Šimun, simbol ustrajne i prokušane vjere i vjernosti svakog pravog vjernika, sretan je i radostan, ne zbog nekog oblika zemaljske ugodnosti, uspjeha ili tjelesnog zdravlja, nego što je u svome dugom zemaljskom životu ostao vjeran, postojan u svome odnosu prema Bogu, u izvršavanju Božjih zapovijedi i što zbog toga osjeća mir u svojoj savjesti i u svome srcu. Zato može glasno pred svima ispovjediti svoje blaženo stanje i raspoloženje, svoje potpuno predanje u Božje ruke riječima: „Sad otpuštaš sluga svoga, Gospodaru, po riječi svojoj, u miru“ (Lk 2,29).

Ne samo da je još jedna godina njegovog zemaljskog života završila, nego se i njegov zemaljski život bliži kraju. Vrata zemaljskog života polako se zatvaraju, a druga se vrata za njega otvaraju – vrata nebeskog, vječnog života! Blaženi završetak zemaljskog života!

2. Zar nije nešto slično i s nama, dok večeras, u posljednjim satima još jedne godine, koju nam je udijelio Gospodar našeg života da je na zemlji proživimo, razmišljamo da se noćas za nama vrata još jedne životne etape našeg zemaljskog hoda zatvaraju, a vrata nove zemaljske životne etape otvaraju?

Trebamo večeras, odn. noćas sebi posvijestiti, da sve ono što smo, tijekom i ove protekle godine iskusili, proživjeti i voljeli – to ostaje. To nam nitko ne može uzeti. Sve to prepustimo Božjem milosrđu i njegovoj pravičnoj prosudbi!

A nadu da će sutra biti bolje nego do sada i vjeru u jedan bolji i ispunjeniji život, kao i nastojanje da se o sadašnjem i budućem životu dobro promisli – tko može zaniijekati da se u tome svemu već ne nalazi jedno skriveno svjetlo?! Jer, tko iskreno voli Boga i čovjeka, taj ostavlja iza sebe svijetao trag, a odsjaj koji iz njega proizlazi, obasjavat će i njegov vlastiti život!

Gospodar vremena i vječnosti i nama ove večeri dozivlje u pamet važne životne poruke!

Koje su to poruke?

Prva je poruka iz 1. poslanice apostola Pavla Korinćanima: „Braćo, ... vrijeme je kratko“ (7,29). To može potvrditi iz vlastitog iskustva svatko od nas starijih od 50 i više godina. Sve više nam, što smo stariji, postaje jasno da je svaka nova godina našeg života ujedno jedna nova daska za naš mrtvački sanduk, jedan novi korak bliže našem grobu, odn. posljednjem počivalištu naših tijela. Sve jasnije nam postaju one riječi iz starozavjetne Knjige Mudrosti, koje smo koji put čuli u crkvi ili ih sami pročitali kod svoje kuće: „Život na zemlji prolazi kao sjena i kao kratkotrajan glas; kao lađa koja siječe uzburkano more, i traga joj nema kuda prođe“ (usp. 5,9-11). Također i one riječi iz Knjige o Jobu: „Život moj je samo lahor“ (7,7a), kao i iz Knjige „Psalmi“: „Poput sjene čovjek prolazi, tek dašak je sve bogatstvo njegovo: zgrće, a ne zna tko će ga pokupiti“ (39,7).

Ima i druga poruka ove zadnje večeri u Godini Spasenja 2023 koja je na izmaku! Ona glasi: Bog je Gospodar i života i smrti!

Svi mi sigurno znamo riječi 1. božje zapovijedi: „Ja sam Gospodar, Bog tvoj!“ Ako je bilo vremena, danâ, mjeseci pa i godina našeg zemaljskog življenja kada smo, možda i ne htijući, prečuli u svojoj savjesti ove poznate nam riječi Božje, ovih večernjih sati nam se to nikako ne bi smjelo dogoditi! Bogu pripada i ova protekla godina kao i ova za koji sat nastupajuća! Nekomе možda i posljednja u zemaljskom životu, u kojoj će čuti glas svoga Stvoritelja: „Čovječe, tvoje vrijeme je isteklo, napusti ovu zemlju“.

Bilo bi doista mudro i spasonosno za svakog od nas, koji ozbiljno mislimo o svome životu, a koji ne završava našim odlaskom iz ovog svijeta i vremena, nego se nastavlja u vječnom životu, ili, ne daj Bože, u vечноj smrti, u vечноj nesreći –, da svakodnevno zavapimo Gospodaru našeg života ovim ili sličnim riječima: „Mnogi putovi nas odvođe iz ovozemaljskog života, Gospodine, ne daj da izgubim iz vida put spasenja, put u Tvoju Očinsku kuću!“

Kako ćemo sigurna koraka svakodnevno koracati putem prema Očevoj kući, prema sretnoj vječnosti?

Evo, za to i treće večerašnje poruke: Činimo dobro dok još imamo vremena! Još nam Bog, naš Stvoritelj i Spasitelj poklanja vremena. Ali

će doći i ono vrijeme, koje je naviješteno u novozavjetnoj knjizi „Otkrivenje“ apostola Ivana, gdje čitamo riječi: „Dođe vrijeme kad treba suditi žive i mrtve, dati nagrade tvojim slugama i uništiti one koji kvare zemlju“ (usp. 11,18). Sa svakom novom godinom naš Stvoritelj nam daje novi talent, s kojim možemo i trebamo dobro i korisno poslovati za svoju vječnost, ali ga možemo, nažalost, i zakopati, kao onaj lijeni sluga, koji je dobio konkretnu osudu i kaznu!

I u ovom slučaju vas podsjećam na one dramatične Božje riječi koje je rekao preko starozavjetnog proroka Mojsija, koje glase: „Nudim ti, narode, blagoslov i prokletstvo, a ti izaberi!“ (usp. Pz 11,26). Blagoslov Božji izabiremo kad se opredjeljujemo za rad oko izgradnje Božjeg kraljevstva. Najvrjedniji je rad činjene djelâ ljubavi, djelâ milosrđa – duhovnih i tjelesnih, kako nas Krist potiče, a tumači nam njegova Crkva. To je najsigurnije ulaganje u neuništivu štedionicu, kojoj ne može nauditi ne samo inflacija nego ni sama smrt!

3. Draga braćo i sestre u Kristu Spasitelju, više od pola stoljeća moje svećeničke službe, koju obnašam zahvaljujući Božjem pozivu milosrđu i dobroti, trudio sam se vama i brojnoj drugoj braći i sestrama u vjeri – dozivati u sjećanje – u zgodnim i nezgodnim vremenima ove nadnaravne istine. – Kao vaš biskup sam u ovoj, dragoj nam, župnoj crkvi, s vama i s brojnim drugima – pokojnima ili večeras nenazočnima živim Kristovim vjernicima, na brojne Stare godine zahvaljivao dobrom Bogu za njegove milosti i njegovu očinsku skrb na našem životnom putovanju kroz vrijeme prema vječnosti. Ujedno i molio njegovo svjetlo i pomoć da nitko od nas ne skrene s pravog puta u tu sretnu vječnost.

Večeras to činim – kao vaš biskup – najvjerojatnije posljednji put!

Zahvaljujem pred svima vama milosrdnom Bogu, za tolike blagoslovljene i utješne trenutke našeg molitvenog zajedništva s njime i međusobno!

Zahvaljujem i svima vama, dragoj i vjernoj subraći svećenicima, prvim mojim suradnicima; vama drage sestre redovnice i svima vama, dragi Kristovi vjernici laici, za vašu osobnu i zajedničku vjernost Kristu Spasitelju našem i cijelog svijeta; za vašu odanost i ljubav prema njegovoj Crkvi, i konačno za vašu molitvenu i drugih vrsta podršku meni osobno i mojoj službi u našoj biskupiji! Dobri i milosrdni Bog neka svima

vama obilno nagradi vašu vjernost njemu i vašu odanost Crkvi i vašem biskupu!

Potičem vas sve da i dalja ustrajete na tom i takvom zemaljskom životnom putu! Preporučujem molitvi i ljubavi svih vas također i novoga pastira naše biskupije imenovanog biskupa Željka, kojeg nam Boža Providnost – po sadašnjem papi Franji – šalje, i koji će u našoj katedrali biti zaređen za koja dva mjeseca te preuzeti vodstvo naše Mjesne Crkve!

4. I još nešto:

želim vas potaknuti da se sa zahvalnošću spomenemo prve godišnjice prelaska u vječnost velikog i dragog, poniznog pape Benedikta XVI. On se zanimao kako teče proces za proglašenje svetim bl. Ivana Merza, te mi je osobno rekao da se „svaki dan moli blaženom Ivanu Merzu, kao istaknutom vjerniku“, kojeg je on držao za uzor angažiranog katoličkog laika 21. stoljeća.

Sa zahvalnošću se trebamo sjećati tog veoma mudrog i jednako toliko pobožnog pape, koji je živio ono što je propovijedao i naučavao. Pokazao je svima što znači intelektualna briljantnost i da poniznost nikoga ne mora učiniti malenim!

Kao crkveni otac on je iznimno važan i za budućnost Katoličke Crkve!

Papa Benedikt se od svoga odreknuća službe rimskog biskupa 2013. spremio za smrt, tj. odlazak u „kuću Očevu“. Sve te preostale godine on je – prema tvrdnji njegovog osobnog tajnika (G. G.), provodio u svakodnevnom obavljanju svojih tekućih poslova, uključujući i strpljivo podnošenje starosnih i zdravstvenih tegoba, povjeravajući se intenzivno Božjem vodstvu i Božjoj volji. On je živio u Bogu, za Boga, za Krista i Crkvu i u tom svome ustrajnom stavu i opredjeljenju je i prešao iz vremena u vječnost – slično poput starca Šimuna, samo s malo drugačijim riječima: Gospodine, volim te!“

Sretna i blažena smrt i svetog starca Šimuna i blažene uspomene pape Benedikta XVI!

Dao i nama svima Gospodin sretnu i blaženu smrt na kraju naše zemaljske sretno i dobro dovršene trke prema vječnoj domovini!

Večeras zajedno pjevajmo dragu nam božićnu pjesmu:

„Hvaljeno budi Sveto Trojstvo, hvalu svi dajmo Gospodu Bogu!“

Blagoslovljena vam i za vječnost plodna bila nova Godina Spasenja 2024! Amen. Tako neka bude!

MONS. MATI ZOVKIĆU ZA DIJAMANTNI JUBILEJ

Banja Luka, 3.7.2023.

Prof. em. dr. Mato Zovkić
Josipa Stadlera 11
71000 Sarajevo

Čestitka za dijamantni jubilej

Dragi mons. Mato,
dragi i poštovani dijamantni Jubilarče,
uslijed brojnih i raznoraznih mojih termina i obveza, također izvan biskupije i zemlje, tek sam naknadno saznao da si nedavno liturgijski – u krugu prijatelja – proslavio svoj visoki dijamantni svećenički jubilej!

Naknadno Ti upućujem svoje iskrene čestitke, prožete molitvom zahvalnosti i prošnje dobrom Bogu za Tvoju plodnu svećeničku prošlost i mirnu i blagoslovljenu svećeničku budućnost!

Doista je Tvoj svećenički život, dragi prijatelju i subrate, mons. Mato, ilustracija jednog od temeljnih shvaćanja kršćanstva, da se ljudska sreća nalazi u postojanju i življenju za druge. Na taj način si Ti ujedno prorok osmišljenog ljudskog života na zemlji i borac protiv besmisla.

Tvoj svećenički život je zorno očitovanje onoga što sadrži kršćanska služba, služba u Kristovoj Crkvi: - Biti sluga svih bez kalkulacija; vjerodostojni učenik, sljedbenik i svjedok Ono-

ga, koji nije došao da mu služe, nego da On služi (usp. Mt 20,28). Tako si postao za brojne Kristove učenike dragocjeni mostić preko mutne vode, koju je njihov život sa sobom donio!

Znam da si za sve što si postigao i što jesi – milošću Božjom – iskreno Bogu zahvalan, svjestan da si samo „sluga beskoristan“ (Lk 17,16).

Želim i ja s Tobom i s brojnim drugima za to Bogu zahvaliti!

Ali, želim i Tebi zahvaliti za Tvoju plemenitost i dobrotu koju si i meni uvijek iznova pokazao i dokazao tijekom protekla četiri i pol desetljeća, od kako su se – Božjom providnošću – naši životni putevi u našoj Crkvi jedan drugom približili.

Gospodin Ti obilno nagradio sve dobro što si mi učinio, a tako isto i članovima moje biskupije – svećenicima, redovnicama i vjernicima laicima.

Dok budem živio na zemlji trajno ću sačuvati nepomućeno svoje veliko poštovanje i iskrenu zahvalnost prema Tebi i Tvome životnom djelu u Kristovoj Crkvi.

Srdačno i bratski Te pozdravljam. Tvoj trajno zahvalan brat u Kristu, Dobrom Pastiru

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

ČESTITKA SUBOTIČKOM BISKUPU MONS. FERENCU FAZEKASU

Banja Luka, 9.10.2023.

Mons. Ferenc Fazekas
imenovani biskup subotički
Trg Sv. Terezije 3
RS-24000 S u b o t i c a

Poštovani i dragi imenjače, mons. Fazekas,
po povratku s obavljanja višednevnih pastoralnih dužnosti saznadoh da Vas je Sveti Otac (također naš imenjaka) imenovao pastirom drage mi Subotičke biskupije.

Upućujem Vam tim povodom iskrene čestitke – što ste svojim dosadašnjim suženjem svojoj biskupijskoj zajednici tijekom skoro četrdeset

godina stekli tolike zasluge i pokazali toliku ljubav prema Kristu i Njegovoj Crkvi, da Vas je Petrov Nasljednik smatrao sposobnim i voljnim povjeriti Vam novu, vrlo odgovornu i tešku službu vođenja Vaše Mjesne Crkve.

Ujedno Vam čestitam na Vašoj hrabrosti i spremnosti da prihvatite tu službu u ovom izazovnom i turbulentnom vremenu – kako u Crkvi tako i u društvu, u našoj životnoj sredini.

Ne bojte se! Krist, Uskrsli je s Vama, kao Dobri Pastir svoje Crkve, i davat će Vam uvijek svjetlo i snagu svoga Svetog Duha da izvršite svoje poslanje onako kako se Njemu sviđa!

A i Presveta Djevica i Bogorodice Marija, Majka Crkve, kao i sveta Terezija, Vaša nebeska Zaštitnica, zasigurno će Vam biti u pomoći.

S izrazima bratskog poštovanja i duhovne

molitvene blizine, srdačno Vas pozdravljam – u Kristu, Dobrom Pastiru – Vaš

✠ Franjo Komarica,
biskup banjolučki

IMENDANSKA ČESTITKA NUNCIJU

Banja Luka, 4.10.2023.

Preuzvišeni gospodin
Mons. Francis Assisi Chullikatt
Apostolski nuncij u BiH
Pehlivanuša 9
71000 Sarajevo

Čestitka

Draga Ekscelencijo, mons. Francis Assisi, prigodom blagdana Vašeg nebeskom Zaštitnika, sv. Franje Asiškog i ujedno Vašeg Imendana, upućujemo Vam iskrene čestitke, ujedinjujući ih s molitvama sv. Franji da Vas on svojim blagoslovom i primjerom i ubuduće potiče u Vašem nesebičnom suženju Kristu i njegovoj Crkvi, gdje ste najpotrebniji. A to je sada ovdje,

među nama!

Sveti je Franjo – Božjim darom – imao osjećaj za prepoznavanje Božje dobroti i ljubavi u cijelom stvorenom svijetu i u svojim bližnjima. Tako je on i za sve nas vjerodostojan primjer ispravnog ponašanja, kakvo se dopada i Sve-mogućem Bogu, Stvoritelju svakoga dobra.

Trudimo se slijediti takav divan primjer, kao što je i on slijedio Krista, Spasitelja svijeta.

S izrazima osobitog poštovanja, srdačno i bratski Vas pozdravljamo.

Odani Vam u Gospodinu

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

✠ Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki

ZAHVALA KARD. PULJIĆU ZA SPOMENAR

Banja Luka, 3.7.2023.

Uzoriti gospodin
Vinko kardinal Puljić
nadbiskup i metropolit vrhbosanski u miru
S a r a j e v o

Zahvala

Dragi brate u biskupskoj službi i dragi prijatelju još iz mladih dana, kardinale Vinko,

s radošću – ne malom – primio sam ovih dana jednu izuzetnu pošiljku od Tebe – dragocjeni „Spomenar“ o našoj generaciji tijekom proteklih 60 godina našeg zajedničkog hoda i godišnjih bratskih drugovanja.

Od srca zahvaljujem Tebi i onoj subraći koji su se – zajedno s Tobom potrudili da – barem ono najbitnije bude zapisano, ne samo nama na sjećanje, nego i zapovijest Crkve u ovom našem životnom okolišu.

Rekli su – prije nas – mudri ljudi svoje životno iskustvo, koje bi moglo biti i iskustvo svakoga od nas:

„Sjećanje je jedini raj na zemlji, iz kojega mi ne možemo biti protjerani.“ (J. P.)

„Od ugaslih zvijezda spušta se zraka – još uvijek kao i nekada – na brda i dolinu. Tako sjaju i meni iz daljine moje mladosti – ugašene zvijezde.“ (J. S.)

„Kad uživamo slatki plod, treba da se sa zahvalnošću sjetimo i onoga tko je zasadio voćku.“ (Vijetnamska narodna izreka).

Dok Tebi i drugoj subraći i prijateljima još iz mladih, gimnazijskih dana iskreno zahvaljujem za ljubav i uloženi trud, molim dobrog Boga da Vam On nagradi i ovo Vaše plemenito djelo!

S izrazima iskrene zahvalnosti s radošću Te pozdravljam, radujući se, ako Bog da, i ovogodišnjem susretu u Tvome aranžmanu.

Tvoj u Gospodinu odani

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

SUĆUT PROVINCIJALU POVODOM SMRTI FRA KAZIMIRA DOLIĆA

Banja Luka, 7.12.2023.

Mnp. o. Zdravko Dadić, provincijal
Franjevački provincijalat Bosne Srebrene
Zagrebačka 18
71000 Sarajevo

S u ć u t

Mnogo poštovani Oče provincijale fra Zdravko,
poštovani oče gvardijane fra Marko,
draga braćo franjevci!

Došla je do mene nenadana vijest, da je Gospodar našeg života pozvao k sebi u vječnost našega brata po krsnoj milosti i Svetom Redu, svećenika, redovnika fra Kazimira Dolića, člana Vaše redovničke, samostanske i provincijske zajednice.

Izražavam svima Vama, kao i ožalošćenju rodbini pokojnog fra Kazimira moju iskrenu sućut, povezanu s molitvom za dušu preminulog brata i suradnika fra Kazimira. Danas ću slaviti i sv. misu za pokoj njegovoj duši.

Gospodin, koji ga je i pozvao u Kristovoj Crkvi na važnu službu svećeničkog i redovničkog služenja, neka mu bude milosrdan i nagradi ga za njegove žrtve i vjernost u poslu koji mu je povjeravao u mojoj i susjednoj (nad)biskupiji.

Ujedno molim Boga da na njegovo mjesto pozove novog mladog suradnika Kristova u brizi za svoju Crkvu u našem narodu i zemlji.

S izrazima bratske molitvene povezanosti u Gospodinu – Vaš brat u Kristu

✠ Franjo Komarica
biskup banjolučki

MEĐUNARODNI ZNANSTVENI SIMPOZIJ

u povodu 100. godišnjice osnivanja Hrvatskog orlovskog saveza i Katoličke akcije
Zagreb, 1.12.2023.

Franjo Komarica: Sarajevski nadbiskup Ivan Ev. Šarić, Orlovska organizacija i Katolička akcija u Bosni i Hercegovini

Ivan Evangelist Šarić rođen je 1871. o. okolini Travnika (Dolac). Pripada prvoj generaciji sjemeništara čuvene Travničke gimnazije. Zareden je za svećenika 1894. Promovirao je za doktora bogoslovlja na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1898. Imenovan pomoćnim biskupom vrhbosanskim 1908. Godine 1922. preuzima vodstvo vrhbosanske nadbiskupije.

Njegovo intelektualno stasanje i zrenje pada u vrijeme papâ, vrlo zaslužnih za promoviranje organiziranog apostolata laika u Crkvi, Lava XIII., Pija X. i Pija XI., osobito zaslužnog za nastanak zrelog oblika laičkog apostolata na čelu s Katoličkom Akcijom (1922.). Nju je Pijo XI. označio kao „suradnju i sudioništvo laika u hijerarhijskom apostolatu Crkve“. Odredio joj je glavne zadaće:

- unapređenje Božjeg kraljevstva pozivom na osobno posvećenje radi posvećivanja duša drugih;
- socijalna aktivnost – tj. rad za opće dobro;
- „mase“ nevjernika privoditi Kristu;
- unositi kršćanska načela u obitelji, ustanove i društvo.

U svome pastirskom djelovanju nadbiskup Šarić se držao ovih papinih smjernica i naputaka i njih promovirao u svojoj nadbiskupiji, ali i među biskupima tadašnje Biskupske konferencije (a ne neke nacionalne oblike, kako je bio slučaj među talijanskim i njemačkim katolicima).

Šarić slovi za jednog od glavnih promicatelja Katoličke akcije (KA) i to na čitavom hrvatskom govornom području. To se može vidjeti iz njegovih brojnih članaka i knjižica. U njima potiče kler i katoličke laike na aktivno uključivanje u rad KA. On je ne samo pratio zbivanja u crkvenom laikatu u hrvatskom narodu, nego ih je i usmjeravao. S pravom je nazvan od svojih suvremenika „biskupom Katoličke akcije“.

Kad je u Zagrebu 1923. utemeljen Hrvatski orlovski savez (HOS), vodstvo Saveza mu je dalo duhovni i crkveni karakter, u duhu KA, koja je bila izvanstranačka. U vodstvu je posebno važnu ulogu imao tajnik Saveza, mladi dr. Ivan Merz.

Orlovstvo je bilo alternativa tadašnjoj Jugoslavenskoj katoličkoj đlačkoj ligi. Ova je bila prožeta reformskim idejama krćkog biskupa Antona Mahnića (1850.–1920.), zaslužnog za postojanje i djelovanje Hrvatsko katoličkog po-

kreta. Unutar tog Pokreta bio je izrastao veliki broj katoličkih zajednica. One su djelovale prilično samostalno, pod ingerencijom katoličkih laika.

Orlovski pokret, zahvaljujući najviše tajniku Ivanu Merzu, u svome se djelovanju oslanjao na smjerodavnicu crkvenih pastira. A oni su željeli da Orlovski pokret bude „pokret praktičnog, djelotvornog, proživljenog kršćanstva“, kako je to naglašavao nadbiskup Šarić (Nedjelja, 24.V.1924.).

U pastirskom pismu svećenicima svoje nadbiskupije (Vrhbosna, 20.III.1924.), Šarić je izložio temeljne odrednice glede ustrojstva, programa i načina rada Orlovstva, koje naziva „idealni tip omladinske organizacije“. Ona ima za svoj „glavni cilj“ – „preporod pojedinca i društva u Duhu Kristova evanđelja: ‘Da Krist bude sve i u svemu’, kako kaže Apostol“.

Nadbiskup podsjeća svećenike da je i cijeli tadašnji episkopat pozdravio i odobrio Savez i njegova pravila, i obećali preporuku i promidžbu Saveza. I sâm je nadbiskup dao konkretne odredbe svojim svećenicima glede promidžbe i potpore Hrvatskom orlovskom savezu.

Na temelju, kako HOS-u piše (30.V.1926.), „ispravne načelne orijentacije“ Orlovstva, Šarić ga potiče da se posveti i „školskoj mladeži“, i da joj „dadne priliku i za uzgoj uma i za pripravu za posebne, časne zadaće života, što je čekaju“.

A on sam će – kako obećava u pismu – „u svojoj nadbiskupiji svakako preporučiti katoličkim đacima organiziranje u Orlovstvu“, „uvjeren da će to učiniti i ostala presvijetla gg. biskupi“.

Šarićevo osobito značajno angažiranje u promicanju KA vidljivo je iz razdoblja od 1925. do 1927. To je razdoblje obilježeno kontroverzama i raspravama osobito između – s jedne strane Hrvatskog katoličkog pokreta te KA s druge strane.

Sa svoga zasjedanja u Zagrebu 13. do 19. listopada 1925., Biskupa konferencija je pozvala sve katolike da se uključe u KA. Odredila je da se postojeća katolička društva „imadu zadržati i pomagati, ali se imadu povezati u čvršću međusobnu kooperaciju pod vrhovnim vijećem KA sa sjedištem u Zagrebu“.

Nadbiskup Šarić se aktivno uključuje u aktualne rasprave, objavljivanjem svojih knjižica „Katolička akcija“ (1925.) i „Za Katoličku akciju“ (1926.). Iz tih knjižica izbija njegova apostol-

ska iskrenost, revnost i ljubav. U prvoj je knjižici iznio tezu da „katolici moraju ponajprije potpomagati Crkvu u širenju Kraljevstva Božjeg na zemlji“, a tek onda „izvršiti svoje građanske dužnosti“. Na temelju te teze tvrdio je da bi se uloga KA trebala sastojati u tome da „stvara elitu, apostole i prave vođe katoličke“. U drugoj je knjižici jasno i otvoreno osvijetlio sva praktična pitanja glede KA, koja je već bila općenito prihvaćena. Donio je i zaključak Biskupske konferencije iz listopada prethodne (1925.) godine, i naveo, između ostalo, da se ima osnovati Savez organizacija KA sa sjedištem u Zagrebu. Članovi toga saveza jesu dijecezanski odbori, a svaka biskupija ima i župne odbore.

Kontroverze time nisu bile prestale, tako da su biskupi imali još potrebe o njima raspravljati, podržavajući donekle i jednu i drugu stranu i ujedno inzistirajući na prestanku međusobnih javnih polemika između Pokreta i KA. – To isto je zahtijevao i Apostolski nuncij.

Kad su u pitanju međusobni odnosi između nadbiskupa Šarića i tada mladog angažiranog katoličkog intelektualca laika dr. Ivana Merza, na temelju dostupnih mi pisama u vremenu od ožujka 1925. do ožujka 1928., dade se uočiti veliko poštovanje i nadbiskupova ljubav prema Merzu, kojega naziva „dobrim, dragocjenim savjetnikom, punom apostolske revnosti“. Prijateljski i očinski mu poručuje da čuva svoje narušeno zdravlje jer ga „danas toliko trebamo“.

Nadbiskup hvali Merza zbog „prekrasnih misli“ o KA, za koje će se on „svagdje založiti“ te tvrdi „da će uz njih stajati sav naš Episkopat“. – Ima u njega veliko povjerenje te mu sugerira da izradi „iscrpljiv referat za Biskupsku konferenciju“.

Nakon donesenih zaključaka BK u listopadu 1925. on piše XII. mjeseca Merzu da budu „odlučni i da učine sve da nadbiskup (A. Bauer) počne što prije izvršavati zaključke Biskupske konferencije“.

U travnju 1926. – nadbiskup zahvaljuje Merzu za njegove „valjane savjete“, koje je on uvrstio u svoju knjižicu „Za Katoličku akciju“.

U svibnju 1925. on hvali Merza zbog njegovih koraka, mirnoće i odlučnosti u svezi s Hrvatskim orlovskim savezom. Šalje mu svoju poslanicu o HOS-u, želeći da orlovi „naša uzdanica ustraju“, jer na sebi „nose blagoslov Svetog Oca“.

U pismima iz lipnja i studenog iste godine nadbiskup Šarić bodri Merza da i dalje „Orlovstvo naše mudro vodi“. Naglašava: „Ja u takvom Orlovstvu gledam bolju budućnost katoličku u hrvatskim krajevima“.

Slično nadbiskup tvrdi za HOS i u pismu iz travnja 1927. „Drago mi je da tako lijepo uspijevate. HOS je danas najbolji naš začetnik u KA“. „Vi ste gaudium et corona KA“.

Pod kraj 1927. (XI. i XII. mj.) Šarić piše Merzu da mu bude „i unapredak dobar savjetnik“, radujući se da „ste opet u većem dodiru s Nad-

biskupom (A. Bauerom).

U Sažalnici povodom smrti Ivana Merza, nadbiskup svjedoči: „(...) Njegov život, pun žrtve i apostolskog rada, okretao se uvijek oko svetog Tabernakula. Jedan od najvećih štovatelja Presvete Euharistije među nama bio je Ivan Merz. (...) I njegov apostolski duh i moć njegova svetog života ostat će uvijek u našem dragom Hrvatskom orlovstvu, koje mu je uvijek bilo toliko, toliko na srcu. (...) Neka s neba prati našu katoličku mladost, naše Hrvatsko orlovstvo i KA“.

ČESTITKA UZ IMENOVANJE BANJOLUČKIM BISKUPOM

Banja Luka, 8. prosinca 2023.

Mons.

Mr. Željko Majić

imenovani biskup banjolučki

Zagrebačka 5 A

88000 Mostar

Dragi naš brate po krsnoj milosti i Svetom Redu, Željko,

u svoje osobno ime, u ime pomoćnog biskupa mons. Marka, u ime konzultora i drugih članova Biskupskog ordinarijata, upućujem Ti iskrene, srdačne i bratske čestitke, povezane s molitvom, u jedinstvenoj prigodi Tvoga imenovanja biskupom ove naše Mjesne Crkve, sestrinske Tvojoj rodnoj, iz koje nam dolaziš!

Nasljednik apostolskog prvaka sv. Petra, papa Franjo, imenovao Te je budućim biskupom ove Mjesne Crkve banjolučke, koja već neko vrijeme očekuje svježu zamjenu za dosadašnjeg svoga Ordinarija, koji se već duže vrijeme bori s bremenom svojih godina i sa svojim istrošenim zdravljem.

Bogu dragom zahvaljujemo za ovu papinu gestu prema ovoj biskupiji i njezinom dosadašnjem biskupu, uvažavajući molbu za odreknuće od pastoralnog vodstva biskupije.

Velika i iskrena hvala i Tebi, što si svojim dosadašnjim uzornim i požrtvovnim svećeničkim životom i radom zaslužio to povjerenje Svetog Oca i što si – dosljedan svome katoličkom stavu i svećeničkom poslanju –, u poslušnosti volji Božjoj, prihvatio i ovu najnoviju, još odgovorniju i izazovniju službu u Kristovoj Crkvi u našem narodu i zemlji.

Radujemo se Tvome dolasku među naše svećenike, redovnike, redovnice i vjernike laike. Molit ćemo već od sada za Tebe i Tvoju buduću službu u ovoj Mjesnoj Crkvi, da Te Duh Sveti prosvjetljuje, nadahnjuje i krijepi, te i Ti uzmožeš pomagati drugima oko sebe, napose u biskupskoj zajednici koju Ti se povjerava.

Naravno da možeš računati na svekoliku podršku, moju osobnu, kao i svih drugih oko mene!

Blagoslovljen bio Tvoj dolazak u ovu, za Tebe novu ali ne i nepoznatu sredinu!

Pratio Te majčinski zagovor Presvete Bezgrješne Djevice i Bogorodice Marije, sv. Josipa te nebeskih Zaštitnika ove Mjesne Crkve sv. Bonaventure i bl. Ivana Merza, Banjolučanina.

Srdačno i bratski Te pozdravljamo i očekujemo uskoro – u Gospodinu Isusu Kristu Tvoj

✠ Franjo Komarica, *biskup banjolučki*

OBLJETNICE I JUBILEJI U 2024.

Godina 2024. koja je pred nama donosi niz važnih obljetnica. Neke od njih imaju šire značenje nego je to samo područje određene župe ili Banjolučke biskupije. Barem neke od njih trebalo bi i posebno obilježiti. Tu su i brojne svećeničke obljetnice i jubileji, a ovo je podsjetnik za bratsku čestitku i molitveni memento. Evo tih obljetnica!

Opće obljetnice

690. obljetnica popisa župa Dubičkog arhidakona Zagrebačke biskupije arhidakona Ivana 1334.–2024., veoma značajnog srednjovjekovnog dokumenta za povijest današnje Banjolučke i Zagrebačke (nad)biskupije. U njemu se spominju tri crkvena okruga toga arhidakona: Dubica, Sana i Vrbas, a u svakomu od njih navodi se cijeli niz davno ugaslih katoličkih župa u cijelom Lijeveču polju, Posanju i Pounju, te oko planine Kozare.

530. obljetnica prvog spomena imena grada Banje Luke, 6. veljače 1494.–2024.

420. obljetnica nastanka nedavno objavljenog *Opširnog popisa Bosanskog sandžaka iz 1604.* 1604.–2024., u kojemu se prvi put spominju brojna naša mjesta, župe i naselja

170. obljetnica osnutka franjevačkog samostana na Gorici–Livno, 1854.–2024.

160. obljetnica osnutka župe Glamoč 1864.–2024. (ispočetka kao samostalna kapelanija)

140. obljetnica župe u Sanskom Mostu, 1884.–2024.

110. obljetnica osnutka (ugasle) župe Gumjera kod Prnjavora, 19. svibnja 1914.–2024.

110. obljetnica obnovljene župe u Sasini, 1914.–2024.

100. obljetnica prve biskupijske sinode u BiH, u Banjoj Luci, 5.–8. kolovoza 1924.–2024.

30. obljetnica utemeljenja Biskupske konferencije BiH, 8. prosinca 1994.–2024.

Svećeničke obljetnice

65 godina misništva

Mons. Drago **Balvanović** 1959.–29.6.2024.

60 godina misništva – DIJAMANTNI JUBILEJ

60 Vlač. Vladimir **Tomić** 1964.–29.6.2024.

Fra Anđelko mr. **Barun** 1964.–12.7.2024.

50 godina misništva – ZLATNI JUBILEJ

50 Mons. Vlado **Lukenda** 1974.–29.6.2024.

40 godina misništva

40 Fra Ivo mr. **Orlovac** 1984.–25.3.2024.

Vlač. Marijan **Stojanović** 1984.–23.6.2024.

10 godina misništva

10 Vlač. Predrag **Ivandić** 2014.–29.6.2024.

Vlač. Anto **Barešić** 2014.–27.9.2024.

Vlač. Boris **Ljevak** 2014.–27.9.2024.

Svećenički rođendani

70. Fra Marijan **Karalula** 1954.–27.3.2024.

70. Mons. dr. Marko **Semren**, biskup 1954.–9.4.2024.

Obljetnice rođenja pok. banjolučkih svećenika

110 Vlač. Anto **Dujlović** 1914.–26.6.2024.

100 Mons. dr. Severin **Pernek**, biskup 1924.–9.11.2024.

80 Vlač. Ratko **Grgić** 1944.–25.5.2024.

Obljetnice smrti dijecezanskih svećenika

80. Mons. Antun **Ćurčić** 1944.–9.1.2024.

Vlač. Zvonimir **Brekalo** 1944.–23.11.2024.

70. Mons. Božo **Ivaniš** 1954.–27.1.2024.

Vlač. Dragutin **Bandić** 1954.–18.2.2024.

50. Mons. Petar **Pajić** 1974.–11.6.2024.

Vlač. Petar **Sušilović** 1974.–29.11.2024.

30. Mons. Ivan **Vlašić** 1984.–4.5.2024.

Vlač. Grga **Blažević** 1984.–27.6.2024.

Mons. Nikola **Tojčić** 1984.–25.7.2024.

Mons. Jozo **Galešić** 1984.–8.9.2024.

20. Preč. Franjo **Krešić** 2004.–20.2.2024.

Svim svećarima i jubilarcima srdačne čestitke, a pokojnima vječni Božji mir!

Priredio Anto Orlovac

	STATISTIČKI PODATCI (31.12.2023.)							
	Župe Banjolučke biskupije	vjernika	obitelji / domaćinstava	krštenih	prvopričesnika	krizmanika	vjenčanih parova	umrlih
1	Banja Luka	400	320	8	11	6	6	48
2	Barlovci	112	77	1	2	0	0	11
3	Bihać	1.400	771	12	7	0	5	61
4	Bila	1.249	508	16	11	19	19	33
5	Bos. Aleksandrovac	4	2	0	0	0	0	0
6	Bos. Dubica	48	28	0	0	0	0	3
7	Bos. Gradiška	192	110	2	0	9	2	5
8	Bos. Grahovo	70	45	0	4	0	0	2
9	Bos. Kostajnica	2	4	0	0	0	0	0
10	Bos. Novi	20	13	0	0	0	0	0
11	Budžak	213	116	0	2	2	0	9
12	Čuklić	773	370	9	10	9	6	32
13	Dolina	11	10	0	0	0	0	3
14	Dragalovci	15	10	0	0	0	0	0
15	Drvar	336	140	1	3	6	0	2
16	Glamoč	659	247	5	8	7	3	6
17	Ivanjska	104	59	0	0	0	0	9
18	Jajce	3.955	1472	68	41	56	37	75
19	Ključ	6	9	0	0	0	0	0
20	Kotor Varoš	148	85	0	0	0	0	11
21	Kulaši	22	15	0	0	0	0	0
22	Liskovica	9	19	0	0	0	0	0
23	Lištani	280	134	3	0	0	0	15
24	Livno	7.125	2652	114	75	83	57	82
25	Ljubija	170	91	0	0	0	1	6
26	Ljubunčić	1.536	544	15	13	35	12	33
27	Mahovljani	26	17	2	0	0	0	1
28	Marija Zvijezda	91	98	2	0	0	0	4
29	Motike	38	19	0	0	0	0	0
30	Mrkonjić Grad	69	30	1	0	0	0	1
31	Nova Topola	71	29	3	0	0	1	8
32	Odžak-Čaić	132	75	2	3	0	3	9
33	Petrićevac	204	138	2	7	2	2	17
34	Podhum	1.073	489	24	5	21	21	31
35	Presnače	93	55	0	1	3	0	1
36	Prijedor	208	137	0	0	0	0	20
37	Prnjavor	285	141	9	0	0	1	11
38	Ravska	147	64	1	0	0	1	2
39	Sanski Most	78	56	1	0	4	0	1
40	Sasina	40	17	0	0	0	0	3
41	Sokoline	2	3	0	0	0	0	2
42	Stara Rijeka	32	13	0	2	2	1	3
43	Stratinska	3	2	0	0	0	0	0
44	Šimići	16	16	1	0	0	0	2
45	Šurkovac	150	60	4	0	0	2	5
46	Trn	108	70	3	0	0	0	1
47	Vidoši	1.672	636	22	11	47	18	49
48	Vrbanjci	29	15	1	0	0	0	1
	UKUPNO	23.426	10.031	332	216	311	198	618

NAŠI POKOJNICI

† Fra Josip Božić, OFM (1936.–2023.)

Na Veliki četvrtak, 6. travnja 2023., u Domu za stare i nemoćne Ivan Pavao II. na Petrićevcu, preminuo je fra Josip Božić, svećenik franjevac Bosne Srebrene.

Fra Josip Božić rođen je 25. srpnja 1937. u mjestu Sasina od roditelja Ive i majke Ane r. Kaurinović. Osnovnu školu pohađao je u rodnoj župi Sasina i Sanskom Mostu od 1947. do 1954., a Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom od 1954. do 1958. Teologiju je studirao najprije na Franjevačkoj bogosloviji u Sarajevu (1960.–1965.), a zatim i dvije godine na Teološkom fakultetu u Paderbornu, Njemačka.

Svečane redovničke zavjete položio je 16. srpnja 1965. u Sarajevu; red đakonata primio je 25. ožujka 1966., a sveti red prezbiterata 10. srpnja 1966. po rukama nadbiskupa mons. Marka Alaupovića.

Nakon svećeničkog ređenja najprije je obnašao službu pastoralnog pomoćnika u župi Düsseldorf (1967.–1968.), a zatim službu župnoga vikara u Essenu od 1968. do 1971. Nakon toga započeo je svoju dušobrižničku službu u Nizozemskoj i osnovao je Hrvatsku katoličku misiju u Rotterdamu 1971. gdje je ostao sve do 1976.

† Fra Kazimir Dolić (1953.–2023.)

Kazimir Dolić rođen je 28. lipnja 1953. u mjestu Žirović, župa Ljubunčić, od oca Nike i majke Stane, r. Ištuk. Osnovnu školu pohađao je u rodnom Ljubunčiću (1960.–1969.), a zatim Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1969.–1973.). Teološki studij započeo je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu (1975.–1978.), a dovršio na Teološkom fakultetu u Ljubljani (1978.–1980.).

Prve jednostavne zavjete položio je 4. listopada 1975. u Visokom, a svečane zavjete istoga datuma 1978. u Gučoj Gori u ruke mnp. provincijala fra Alojzija Ištuka. Red đakonata primio je 31. svibnja 1980. u Paderbornu, a red prezbiterata 29. studenog 1980. u Dortmundu.

Nakon svećeničkog ređenja obnašao je sljedeće dužnosti u mjesnoj Crkvi i svojoj franjevačkoj zajednici: župni vikar u župi Brajkovići (1981–1983); župni vikar u župi Dobretići (1983.–1987.); župni vikar u župi Ivanjska (1987.–1988.) te župni vikar u župi Bila pokraj Livna (1988.–1991.). Nakon završetka služ-

godine kao voditelj misije.

Po povratku iz inozemstva obnašao je sljedeće službe u mjesnoj Crkvi i Provinciji Bosni Srebrenoj: župnik u Bihaću (1976.–1982.); gvardijan i župnik na Petrićevcu (1982.–1991.); župnik u Šurkovcu (1991.–2003.); gvardijan i župnik na Petrićevcu (2003.–2006); župni vikar u Vidošima (2006.–2007.); duhovnik časnih sestara franjevki i župnik na Cetinju u Crnoj Gori (2007.–2012.); župni vikar i član samostanskog bratstva na Petrićevcu (2012.–2014.); duhovnik i časnih sestara franjevki i župnik na Cetinju (2014.–2015.). Od 2015. pa sve do svoje smrti bio je župni vikar i član samostanskog bratstva na Petrićevcu, odakle je nekoliko godina odlazio u Šurkovac pomažući tamošnjem župniku u redovitom i izvanrednom pastoralu vjernika.

Pokojni fra Josip za svojega života trudio se živjeti u povezanosti s otajstvom svete euharištije po uzoru na sv. Franju Asiškog te tu ljubav prema svetim otajstvima njegovati i prenositi vjernicima kojima je srcem služio. Ljubav prema svetoj euharistiji i drugim sakramentima radosno je svjedočio primjerom vlastita života. Pokoj vječni daruj mu Gospodine i svjetlost vječna neka mu svijetli! (Prema www.bosna-srebrene.ba, 6.4.2023.)

be župnoga vikara u župi Bila (Livno) u istoj župi obavlja službu župnika (1991.–2000.). Istu službu župnika obavljao je u župi Suho Polje (2000.–2012.), a zatim i u župi Podhum (2012.–2019.). Godine 2019. određen je za člana samostanskog bratstva u svome matičnom samostanu na Gorici u Livnu, gdje je vršio službu ispovjednika i propovjednika.

Prve godine svoga svećeništva pokojni fra Kazimir je proveo u nekoliko župa izvan svoga rodnoga kraja, a zatim je većinu svoga života kao franjevac i svećenik proveo u župama svoga samostanskoga područja. Na poseban način volio je svoju livanjsku grudu i njezine ljude, revno im služeći u svome redovništvu i svećeništvu. Volio je svoj poziv, za pastoralne aktivnosti se brižljivo pripremao, a vjernicima je uvijek pokušavao nenametljivo pomoći na različite načine.

Fra Kazimir je preminuo 4. prosinca 2023. u franjevačkom samostanu na Gorici u Livnu, a pokopan 8. prosinca 2023. u na groblju sv. Mihovila na Gorici.